

SAN MATEO

Maach peerd_Δ haaujem Jesucristo

higwia jö_{oi} Mateoou p'ā p_Δatarr

Chi p'ātarr. Hich m_λg libro p'ātarr wounpaita Mateo ha t'ñrnaa hñchab Leví ha t'ñr sñejim, Jes_ús d_äi hi b_ñ hogd_λba wënlrraajerr k'_λlñn heem h_ñb. Jes_ús d_äi k'apeerk'aju naweran s_ñ Romaam gobierno hat'ee hñrag d_ëbpaa jéeujem p'idagta wai sñejim.

Chijā k'_λlñn hat'eeta p'ājī. Mateoou m_λg libro p'ātarran judionaan hat'eeta p'ājim, hajapcharan hich meeun hat'eema. Judionaanau warrgarwe Hñwandamaau woun h_ñb ham hee Reik'amk'ñir p_ñiju jaaujerr k'ap'_λ narr haawai haata nñajeejim haajem. Hich maata judionaanau hamach meúa "Mesías" haajeejim, maimua griegonaan meúa "Cristo" haajeejim.

Mam_λ mag hamau hi nñajerrta ya Jes_ús Mesíask'a pierrwaijā judionaan chi pörnaanau pöd bñlrjā hi k'aug haubajierram. Maguata s_ñ jñrram k'_λlñnaun, "Jā s_ñ maestro k'abahab" haawai, deeum k'_λlñnaun jñrr, "Jā s_ñ Hñwandamaau hich hi jaauribaawai hñrag jaaujem k'abahab" haajeejim. Mam_λ mag nñm hee hñaur k'_λlñnaun chadcha Mesías gaai hi t'ñajeejim haajem. Hñrau mag k'augba hi jaaujerr haawaita Mateoou m_λg hñsap p'ājim, hag gaai hich meeunag Jesuun chadcha mag hamau Mesías nñajerrau ha k'ap jawaag.

K'an jawaag hajī. Mateon hich Hñwandam Hiewaa Jes_ús d_äicha nñrrarr haawai hirua

mag nem jaaumamjā chadcha hich jāgʌucha hürwi hirua nem wau nʌrrarr hich daúacha hoojerrta jūrr jaau sim. Mag hich jāgʌucha Jesuu hiek'amatarr hūurjerr haawai haata hich meeunag k'ap hamk'īir p'ājim (5:1–7:29; 10:1-42; 13:1-53; 18:1-35; 24:1–25:46). Mamʌ h̄rcha hirua hōrag k'ap hapim k'ōsi sīerran Jesuuta chadcha hōrau nʌajerr Reik'a bēetarr haawai hi hiek hāk'a nʌmuata hichdēu jaaujerrjō Hēwandamagta hʌdʌraa dich t'āar hee chi Pörk'apiju haai nʌm hajim. Maata h̄rcha t'umaam k'ʌnag k'ap hapim k'ōsi sīejim.

*Jōoin Jesucristo dau naweram k'ʌn
(Lc 3:23-38)*

¹ Mua pārag hīgk'ak'im, jāga warrgar David reik'a sīerrjō, Hēwandamau jūrr hich Hiewaa Jesucristoogta mʌg durr gaai chi Pörk'amk'īir hichdēucha pāijī. Mag Jesucristojā mag rey David k'ararr hag chaain hewagam k'ʌn dēn hajim ha k'ap hamk'īir, hag nawe jöoi Abrán k'ararr sīejerr haigmua hewag pawi k'īeb chi Jesús t'aabatarr haig pārag jaauk'im.

² Maataa, hich jöoi Abrán, Isá haai hajim hanaabá;
maagwai, Isá jūrr Jacob haai;
Jacob jūrr Judá haai.

Mamʌ mag Judá hich happai k'aba, tagam hich k'odnaanpa doce naajim haajem, hich k'urauf, hich jöoi Jacob chaainpai.

³ Mag hich Judá, Fares haai hanaa hīchab Zara haai hajim haajem; ham hād, Tamar ha t'ār sīejim haajem.

Mag Fares, Esrom haai hajim;
maagwai chi Esrom jūrr Aram haai.

⁴ Hich Aram, Aminadab haai hajim haajem;
maagwai chi Aminadab jūrr Naasón haai.
Naasón jūrr Salmón haai hajim haajem.

⁵ Chi Salmón, Booz haai hajim haajem, Rahab
dāím;
maagwai chi Booz, Obed haai, Rut dāím.

Obed jūrr Isaí haai hajim haajem;
⁶ maagwai chi Isaí jūrr mag rey David k'ararr hag
haai hajim haajem.

Mag chi rey David, Salomón haai hajim haajem,
Urías juá heem hālai k'echeu hautarr dāím.

⁷ Salomón, Roboam haai hajim haajem;
maagwai Roboam jūrr Abías haai;
maimua chi Abías jūrr Asa haai.

⁸ Hich Asa, Josafat haai hajim haajem;
maagwai Josafat jūrr Joram haai;
maimua chi Joram jūrr Uzías haai.

⁹ Uzías, Jotam haai hajim haajem;
maagwai chi Jotam jūrr Acaz haai;
maimua Acaz jūrr Ezequías haai.

¹⁰ Chi Ezequías, Manasés haai hajim haajem;
maagwai Manasés jūrr Amón haai;
maimua chi Amón jūrr Josías haai.

¹¹ Chi Josías, Jeconías haai hajim haajem.
Mag chi Jeconías k'od hābam k'ān k'apan sīejim
hanaabá, maach jōoin israelnaan Babilo-
niapienau hamach durrag pārk'a harr nām
jaar.

¹² Mag ham chik'amnau hamach durr pārk'a har-
rtarr k'ur, Jeconías chaai paarpajim haajem.

Ma, Salatiel ha t'ñrjim haajem, Zorobabel haai.

¹³ Hich Zorobabel, Abiud haai hajim haajem; maagwai chi Abiud jûrr Eliaquim haai; maimua chi Eliaquim jûrr Azor haai.

¹⁴ Hich Azor, Sadoc haai hajim haajem; maagwai chi Sadoc, Aquim haai; maimua chi Aquim jûrr Eliud haai.

¹⁵ Chi Eliud, Eleazar haai hajim haajem; maagwai chi Eleazar, Matán haai; maimua chi Matán jûrr Jacob haai.

¹⁶ Chi Jacob, José haai hajim haajem. Mag Joseeta, María jaai hajim hanaabá; maimua chi María, Jesús hd.

Mag Jesuuta maad u hich H wandamaucha p iwiab ejim haajem hag Jesuu, hamach peerd  haumk ir warrgarwe h rau n ajerr.

¹⁷ Wajapcharan, mag j oi Abr n k'ararr s ierr haigmua hewag pawi David reik'a s siju jaar pa n m haar, catorce generaciones dichjim hanaabá. Mag David s siewaim haigmua hewag nassi pawi maach j oin israelnaan Babiloniapienau p rk'a harrtarr jaar pa n m haar hagj  catorce generaciones dichjim haajem. Mag maach j oin Babiloniapien durr narr haigmua hich H wandamaucha p iju jaaujerr hewag nassi pawi t'aabach  n m jaar pa n m hora hagj  catorce generaciones dichjim hanaabá; hajapcharan maach P r Jes s t'aabach  n m jaarma.

*Jesucristo t'aabatarr
(Lc 2:1-7)*

18 Mag Jesucristo t'aabatarran m^{ag}ta hajim haajem:

Chi María, hewag pawi hi hādpaju, ya Joseeu hiek dee wai sīejim haajem, hag dāi paag. Pari mag sīi hiek dee wai sīewai hagt'a hag dāijā k'aba n^{am}ta bi hee pabaadējim hanaabá. Pari ma chan chik'am dēnjā k'aba, hich Hēwandam Hak'arauta hich hiiu haawai mag hi bi hee papijim hanaabá.

19 José chi jaaipajuun Hēwandam dau na nem hagchata waaujerr haawai, sīi warre hich h^{ll}i chi t'et'emnaanag jaauju k'āyau, hichta warag sīi k'uu höbérju k'īirjubaadējim haajem. **20** Ya hirua mag p^{la}aju k'īirjubaadēmta, Hēwandam chog h^lgt'armua bēewi hirig,—José, David k'ararr chaain hewagam k'^{ll}n bi heem, hoob p^{la}ch h^{ll}i p^{la}aju k'īirju chiram hajim han^{am}. Jāg chaai hirua bi hee wai sim chan deeum dēn k'aba, hich Hēwandam Hak'arauta jōorpitarr k'abahab hajim han^{am}. **21** Mariaau jāg chaaidam hat'aawai hi t'ārdam Jesús ha t'ārbá. Hi t'ār magta t'ārju, hichdēuta hich p'öbör hamach pekau hee t'^{an}m peerd^l hauju haawai ha jaamajim hanaabá chi Hēwandam chogau.

22 Mam^l t'um mamagk'arran, hich hi jaaujem k'^{ll}nag maach Pör Hēwandamau p'āpitarr gaai jaau simjōo höbēberg mamk'īirta magpibajieb. Mag hirua p'āpitarr gaai mag sim:

23 “H^{ll}i hōor meraa k'it^{am} bi hee pawi chaai hooju.

Mag chaai t'ārdam Emanuel ha t'ārju” ha p'ā sim.

(Is. 7:14)

Mag Emanuel ha sim^{an}, “Hēwandam maach dāi sim” haawaiu.

²⁴ Maimua mag chi José k'äi werba t'anaawi dauk'anpawi p'iidlbaadeeu, Hēwandam chogau hichig jaautarrjö tag María plaju k'irjuba, hich mag hag däi sīsijim haajem. ²⁵ Pari mag hag däi ya hich hllik'a wai sīerrjä, chi chaai hauba nwe chan José bllrjä hich hllí däi k'apes haba haajee-jim hanaabá. Ya maimua chadcha chi Hēwandam chogau jaautarrjö chi chaaidam hat'aawai, Joseeu hi t'rdam Jesús ha t'xrjim haajem, hichig t'rpí jaautarrjö.

2

Hedau höbeerjem bi garmua reinaanau chaai hoot'urtarr

¹ Mag Jesús t'aabaawai p'öbördam Belén hanlm heeta t'aabajim haajem, Judea durr. Mag jaar Herodeeta mag Judea durr reik'a sīejim haajem. Hich mag jaar hīchab k'irjug k'aug hat'ee chi mach-naan magonaan hanlm k'lan hedau höbeerjem bi garmua bēejerram haajem, Jerusalén p'öbörög. Mak'lan, hedjā heem p'īdagta estudiejem k'lan hajim haajem. ² Mag bēewi bardltk'achéwi, judion-aanag, —Pāar rey t'aabatarr, ¿jamta wai nma? Hi t'aababarm jaau sim p'īdag maach daúacha hootarr haawai hiita marau jər wēdurumgui haajeejim hanlm, hiita judionaan reik'aju haawai hi hajaug t'ö hiek'aan.

³ Mag judionaan rey t'aababarm hanlm hūr hat'aawai chi rey Herodes warre k'ak'aisamjö haadējim hanaabá. Mag nlm däi tagam k'lan chi Jerusalenpienjä jāgderraata hap'öbaadējim hanlm. ⁴ Magbaawai chi rey Herodeeu p'adnaan chi pörnaan t'um Moiseeu Hēwandam hiek p'ā plarr

jawaag chi machnaanpa t'ärk'äliipäiwia hamag,—
¿Jamta mag warrgarwe Hëwandamaau päiju jaaujerr
t'aabaju haajë? hajim hanäm.

⁵ Magbaawai hamachdëu hirig, —Judea durr
p'öbördam Belén hanäm heeta t'aabaju haajem
hanaabahab, hich magta Hëwandamaau hich hi
jaaumie Miqueas k'ak'itarrag jaaupitarr haawai
hajim hanäm. Mag hirua jaautarr hiek gaai,

⁶ “Pääar, Judá durram p'öbördam Belenpien, päran
chadcha k'apan k'aba durrum.

Mag durrab mamä, pääar hee hääb t'aababarmuata
israelnaan mä hõork'a t'änäm k'äln gob-
ernaaaju haawai, pääach durr hagjö p'öbör
t'änäm hee pääar p'öbör chan chi serbiibam
k'abam” ha p'ä simgui hajierram hanäm,
chi Herodeeg. (Mi. 5:2)

⁷ P'adnaan chi pörnaanau maestronaan däimua
hichig mag jaaubaawai, chi rey Herodeeu jürr
mag chi magonaan hed höbeerjem garmua bëetarr
k'äln hamach happai t'ärk'anaa wajap'a hichig
jaaupijim hanaabá, jäagwaichata mag p'ïdag hamau
hoo naají. ⁸ Mag wajap'a hichig jaaupinaan
chadau hamag, —Hësin chad hërëubaadët hajim
hanäm, Belenag. Hërëubaadëwi t'umaa jëeu
hoopetat hajim hanäm, wajap'a mag chaai
k'ap haag. Maimua ya pääachdëu wajap'a k'ap'ä
näisiewai mau mä haar hiek päibapäit, muajä
mawia hïchab pääar dënjö hi hajaug t'ö hiek'aimaag
hajim hanaabá, juau hogt'om.

⁹ Mag chadcha chi rey Herodeeu hamachig
jaautarra jäg t'öba hërëubaadëjim haajem.
Mag wëtumua, warrcha hamach t'ägdlawai
hamachdëu p'ïdag hootarra deeu hüwaai ham na

p'uu jöisijim hanaabá. Magbaawai hag hëudee hoo warrmamua, ya chi chaai sim haig pabaimaawai, hag h̄r hedjā hee bar jöisijim han^{nm}. ¹⁰ Mag hamach chi magonaanau chi p'īdag hoo hat'aawai honee hap'ōbaadējim han^{nm}. ¹¹ Mag barwia, chi chaai k'ērarr haar dubnaa hooimaawai, chadcha chi chaaidam hich María d̄ai hooimajierram hanaabá. Magbaawai hag k'īirp'ee j̄epör p'ōbk'anaa hi hajaug t'ö hiek'ajierram haajem, hich reik'aju higwi. Magnaa hamach nem wai bëetarr heem p'īr maimua incienso mirra d̄ai t'ūp'a k'it'ēem haunaa hirig deejierram haajem. ¹² Mag hagt'a ham haig n^{nm} hee, hich chi Hēwandam chogau k'āai k'ōrg hee tag hamag Herodes gar dichpiba jaautarr haawai, hag garjā dichba, deeum k'ād garta p'ārdā dichwi hamach durrag wētjierram haajem.

Egiptoog chaai d̄ar harrtarr

¹³ Mag chi magonaan hērēutarr k'ur Hēwandam chogau deeu José k'āai k'ōrk'api hauwia hirig jaau-jim haajem, Herodeeu chaai t'ōp̄yaag j̄arpiju. “Mam^λ magju nawe p'iid^λtk'awi jöpk'aa chaai d̄ai Egiptoog hērubaadēt” hajim hanaabá. “Mua jaaubam haig chan hoob mammua bëemiet” hajim han^{nm}.

¹⁴ Magbaawai José dauk'anpawi, chadcha hag bärre nem k'īir k'augwia, hagt'a hāspaju wají n^λwe, jöpk'arraa hamach chaai hat'aadējierram haajem, Egiptoog. ¹⁵ Mammua da bëeba, ya chi Herodes meeabaadēm ha hūrbaawaita deeu bëejierram haajem. Pari mam mag chaai harrtarran, maan maach Pör Hēwandamau hich hi jaaumie Oseas

k'ararrag jaaupitarrjö hamk'íir hajiebma. Magju higwiata chi Oseas k'ararrag Hēwandamau, “Egipto durrmuata mua mλch Chaai t'λrpäiju” ha p'äpijim. *(Os. 11:1)*

Herodeeu chaain k'ëchpi jaautarr

16 Herodeeu chi k'íirjug k'ap'λm k'λλn nλ sim hee, hīchab k'aug hat'ajim haajem, ya jūrr deeum k'λd garta p'λλrdλ hērēubaadēm. Mag hich k'ūgurbapäaiwai, k'íir machgau warm k'λλnau hichig jaautarr k'íirjunaa, Belén p'öbör heem chaain maimua hag bigaau p'öbördam nλnplidlm heem chaaindampa t'umaa año numiiumua heegam k'λλndam k'ëchpi jaaujim hanaabá. **17** Mag k'ëchpi jaautarran, maan mag chaain höbarm gaaimua Hēwandamau hich hi jaaumie Jeremías k'ararrag p'äpitarr gaai jaau simjöta hajim. Hirua p'ã pλatarr mλg hajim:

18 “Ramá p'öbör hee hλli bīep jēhbλ hök'íirjug machgau hidawaa hλapēpēr k'aju.

Ma Raquel hajim, hich chaain hewagam k'λλn hat'ee bīewai.

Mag sim chan par k'íir jāsenk'a nλmjā k'íupaba, waragta bīe t'λnaaju hich chaaindam hōtarr hat'ee” ha p'ã sim Hēwandam hiek gaai. *(Jr. 31:15)*

19 Pari chi Herodes meetarr k'ur, hagt'a chi José mam Egipto nλm hee, Hēwandamau hich chog pλiwi k'ääi k'õrk'a t'λnλm heeta hirig, **20** —José, p'iidλbá haichējim hanλm. Chaai t'õoju hēk'a narr k'λλnjā hamachta ya k'ëchp'öbaadeewai ya deeue pāach durrag chaai harrju haai nλmgui hajim hanλm.

21 Magbaawai José p'iid_Wia Jesudam d_Ai chi hādpa deeu hūwaa Israelag bēejierram haajem. **22** Pari mag chi rey meebaadeewai, chi hiewaa Arquelao ha t'ñr sīrrta jūrr Judea durr hich haaijō reik'a sīsim ha hūrbaawai, hag_{Ng} maju högk'ajim haajem. Mag n_{Am} hee hīchab deeu Hēwandamau k'āaipi hat'aawai, Hēwandam chogaujā mag_{Ng} mapiba jaautarr haawai jūrr Galileaagta hērēujim hanaabá. **23** Galilea durr barwi, sīi k'ajap'a Nazaret p'öbördamagta wētwi, mamta naaimajim haajem. Pari mag Nazaret p'öbör heeta naaimarran, maan Hēwandamau hich hi jaaumienag jaaujerrjō, Jesús Nazaretpierr ha t'ñrju harr haawai hajima.

3

Juan chi hōor pör choomieu Hēwandam hiek jaau n_{Arrarr}

(Mr 1:1-8; Lc 3:1-9,15-17; Jn 1:19-28)

1 Warrcha Juan chi hōor pör choomieu Hēwandam hiek jaaubaadēm jaar, Judea durr bñlrjā hōor chukag heeta sīejeejim haajem. Mam hich sim haar hōor maawaita hamag jaaumamua, **2** “Pāach k'aibag hāsie hewag k'ñirjuvia Hēwandamagta chugpaapi jēeubat'ñ” haajeejim han_{Am}. Magnaa hīchab, “Ya m̄ligmaa jöpcha hich Hēwandamau maach t'umaam k'ññn Pörk'apiju maach hee pñiju” haajeejim hanaabá. **3** Mam_A maan Juanau mag jaau n_{Arraju} higwiata chi Hēwandam hi jaaumie Isaías k'ararrau Hēwandam hiek p'āawaijā mag p'ājiebma: “Woun hāb hajappai hōor barba haajem haar sīejemuata, hich haar hōor barbaimaawai,

‘Maach Pörön ya bëeim^{λλ} sim’ ha jaau n^λrraju.

‘Hi bëeju nawe pāach t’āar k’īir k’augbat’ haju, ‘t’āraucha k’ōsi hi hiek hāk’ag’ ” ha p’ā sim. (Is. 40:3)

⁴ Hich chi Juan k’ajūa camello k’aar dënta k’ a s̄lejim haajem; maagwai hi hāi jāajemjā nemhēu dēn hajim haajem. Hichin pabā hee hasp’itjö sim langosta han^λmta pa miel dāi k’ō n^λrram hiiuta s̄lejeejim haajem, tag deeum nem k’oojem chuk’u haawai. ⁵ Hirua mag jaau n^λrram k’aug hat’awai, Judea durram k’^{λλ}n Jordán higaaud joobaajerr k’^{λλ}n dāi Jerusalenpienpa hi hiek hūraan bëejeejim haajem. ⁶ Mag bëewia hamach pekau Hēwandamag chugpaapi jéeubaawai hichdēu ham pör choop^λimaajeejim haajem, Jordán hee.

⁷ Pari Juanau hoowai hich haig Moiseeu Hēwandam hiek p’ā p^λatarr wajapcha h^{λλ}rk’ajerr k’^{λλ}n k’apan bëe t’^λn^λm dāi hīchab tagam k’^{λλ}n chi machnaan saduceo han^λm k’^{λλ}n^λpa bëe t’^λn^λm hoobaawai, hamag magjim han^λm:

—Chi k’abagnaan, ḡk’āiu pārag jaauwai Hēwandamau maach hi hagk’am hed s̄i pör chootarr gaaimuapaita pāar hi juu machag hāwatbaju ha jaaujī? ⁸ S̄i pāach pör choopi n^λmuapai chan hirua pāar haubam hajim han^λm. Hēwandam juu machgau dau hap’^{λλ} hamap’a n^λm k’ai, pāach k’abag t’umaa hāsie hewag k’īirjuwia, Hēwandamag hisegpi jéeuwia, chadcha Hēwandam hiek hāk’ajem k’^{λλ}njö habat hajim han^λm, pāach k’apeen dāijā. ⁹ Hoob pārau chik’amnaan dēnjö, pāachjā warrgar pāach jöoi Abrán k’ararrjö Hēwandam dāi k’apeerk’ a n^λm

hawi, “Maran Abrán chaaina; mag hi chaaink'a nʌmta, ¿jäga Hēwandamau mag maar dau hap'ʌʌ hapibarju?” ha k'ürjumiet hajim hanaabá. Sii mag Abrán chaaink'a nʌm gaaimuapaita mag hʌgt'ar höbeerjem hak'iin, mokdau mʌg t'ʌnʌmјā Hēwandamau hōrag paapłiwia, mʌk'ʌnјā hīchab Abrán chaaina haju haai sim. Mamʌ mag Abrán chaain chaar hawiajā hichiita Hēwandam jua machag hāwatab k'aba hāwatju. Mag k'õch k'aba nʌm k'ai, pāach k'aibagta warre Hēwandamag hisegpi jéeubat hajim hanʌm. **10** Pārau k'ap'ʌ naabá, nemjīrjā k'aigbamʌn t'u wērpmaajem. Hich hagjöta hajugui hajim hanʌm hīchab Hēwandamau pāar dāijā. Ya hirua pāar chachimʌʌ sim. Har hōor hamach k'aibag hisegwia Hēwandamag chugpaapi jéeuba nʌm k'ʌnʌnan, har pa t'upäiwia jʌser haadee hörpäi nʌmjöta haju hich Hēwandamau ham dāi. **11** Mua chan pōd pāar t'āar wajaug paa haubam. Hēwandamagta pāach k'aibag chugpaapi jéeubaawai muan sii dödamaupaita pāar pōr choo chirʌmgui hajim hanʌm. Pari mʌ hēudee hāb hurumʌn chadau mʌ k'āaijā jua t'eeg hārpai siewai, jāguan chad Hēwandam Hak'aarjā pārag deewi pāar k'aibagjā hōtdau hee warre hörbapłimjöta haju hajim hanʌm. Mʌ chan mʌg chirʌm haig sii hi chogk'aagpajā serbiibata chirʌmgui hajim hanʌm. **12** K'ür k'ap'ʌ habat hajim hanʌm: Hi bēem hed hi hiek hāk'a nʌm k'ʌnʌnan, arroz pōm p'ierrwia wajap'a hāk'a t'ʌnʌlubarmjöta haju. Maagwai hi hiek hāk'amap'a harr k'ʌnʌ, jūrr chi arroz bā t'ʌltarrta sii hābamʌg pāardʌnaa hörbapłimjö haju. Magbarm chan hōtdau t'ōo k'augba sīerrʌm heeta hich Hēwandamaucha

bark'ʌləip̥iijugui ha jaaujeejim hanʌm Juanau hich haig bëe nʌm k'ʌnag.

*Juanau Jesú斯 pör chootarr
(Mr 1:9; Lc 3:21-22)*

¹³ Biek hāb Galilea durrmuia Jesú斯 Jordanag mājim haajem, Juanau hōor pör choo sīerr haar hichjā hagjö Juanag hich pör choopien. ¹⁴ Mag mawia, hich pör choopienta bēejim habaawai, Juanau hi pör choomap'apaim hiek'au hirig, —Pʌchdēuta mʌ pör chooju haai chirʌmta mag muata pʌ pör choobaadējupá hajim hanʌm, Juan garmua.

¹⁵ Magbaawai Jesuu, —Hidēu magma hajim hanʌm. Hichiita maadēu Hēwandamau jaau simjö hi hipier t'umaa nem wauju haai naabahab hajim hanʌm.

Magbaawai Juanau, —Magan chadau hajim haajem.

¹⁶ Mag, chadcha Juanau hi pör choopłijim haajem. Mag hich pör choobapäaiwai, durr waaidʌnaa hoowai, hedaujāata weeudʌbaadēm heemua Hēwandam Hak'aar duburjöö k'itʌmta bēewia hi gaai jupchējim haajem. ¹⁷ Magbarm hee hīchab h̥lgt'armua woun hiekjö, “Mʌltta mʌ Chaai mʌchdēu jāsehne wai chitʌmʌu; hi gaaimua mʌ honee chiraajemgui” habarmjā hūrjim hanaabá.

4

*Dös̥t̥au Jesú斯 k'ūgur hauju hēk'atarr
(Mr 1:12-13; Lc 4:1-13)*

¹ Maimua hich Hēwandam Hak'araupai Jesú斯 warp hōor chukag chʌli warrjim haajem, hich garmua mepeer pödju k'ap'ʌ sīerr haawai

juau hogt'om mam chi dösätag hich k'ügur hauju hæk'apieg. ² Mam hich happai cuarenta días y cuarenta noches bλλrjā t'ach k'öba chirajim haajem. Maimua k'ääi k'apan mag dichdimaawaita, hi hiek hi jäsööhaadëjim haajem. ³ Magbaadëm heeta dösät chi dau lök bëejim hanaabá, hi himeerk'a hi k'ügur hauwia Jöoi dau na nem k'aigbam waupiju hæk'aag. Mag bëewi hirig, —PΛ chadcha Hēwandam Hiewaa k'ai, magan mΛ dak'ir mokdau mΛg t'ΛnΛm panag paabapäi haichëjim hanΛm.

⁴ Pari hichig magbaicheewai jürr hichdëu chi dösätag, —Hēwandam hiek p'ã sim gaai jaauwai, “Sii t'ach k'öju happai k'ap hamk'ir hirua maach hompaabajim” ha sim. “Hirua maach hompaatarran, t'ach happai k'irjuju k'ääi, hich hipierraaw wënΛrramk'irta maach hompaajim” ha p'ã sim ha chirajim haajem hirig.

⁵ Mag hijëjëb naawi, chi dösätagta Hēwandam Hak'arau hädraa Jesús harrpijim haajem, Jerusalenag. Mag hat'aadëwi, Haai hi jëeujem dihëu här hägt'aa harrnaa, ⁶ hirig magjim hanaabma, chi dösätau:

—PΛ chadcha Hēwandam Hiewaa k'ai, magan mΛg hee baubaad hajim hanΛm. PΛ chig haba k'abahab. Hēwandam hiek p'ã sim gaai, “Hich Hēwandamau hich chognaan päiju” ha sïebahab hajim hanΛm, “pΛ t'Λa wënΛrramk'ir.” Maagwai mΛg hee pΛ baudak'iinjā, “hamau sii hamach juu heeta pΛ jääu haubajup, buju haimaaup pΛ chig ham hugua.” ¡Baubaad! hajim hanΛm, chi dösätau hirig.

⁷ Magbaawaita jürr hichdëu chi dösätag, —Hichab Hēwandam hiek p'ã sim gaai jaauwaijā,

“Hēwandamau chadcha pāach t'λaju hawi hoob nem parhoob hamiet” ha sīebahab ha chirajim haajem hirua.

⁸ Maimua hābmiecha paawai deeu chi dösātaupai durr pöoma sim gaai hi harrjim haajem. Mag durrsī gaaimua dawaa durr warp'am magwe t'um hag gaai nem t'λnλm dāi hirig hoopinaa, ⁹ —Pua mλ bāk'λrr p'ōbk'anaa mλrλgta Hēwandamagamjö jēeumλn, har pλchdēu nem hoo sim t'umaa mua pλrλgta deejugui hajim hanaabá, chi dösāt garmua.

¹⁰ Mamλ mag nλλ paawaita Jesuu hirig, — Hēwandam hiek p'ā sim gaai jaauwai, “Pāar Pörön Hēwandamau; hāba hirigpaita jēeubat, maimua hāba hi hiekpaita hipierraahabat” ha sim. Magnaa mag sīebnaa pλdēu pλchta jōpk'aa mλ haigmua sīubaad ha chirajim haajem hirua.

Mag, bλλrjā hi hipierraahabajim hanaabá Jesuu.

¹¹ Magbaawain chadau chi dösāt sīubaadeewai hi hiek hich happai chirsijim haajem. Mag hich happai haadeewai Hēwandam chognaanauta hñgt'armua bëewi häu hi k'ñir jāsenk'a naaichejim haajem.

Jesuu warrpem Galilea durr Hēwandam hiek jaubaaderr

(*Mr 1:14-15; Lc 4:14-15*)

¹² Juan chi hñor pör choomie ya cárcel deg p'āar wai nλm ha hñrbaadeewai, Jesús Galileaag majim haajem. ¹³ Pari hich bāautarr p'ōbör Nazaret heepai sīeba, warag Capernaumag petajim haajem, t'λrrdō higaau joobaan, warrgar maach jōoin Zabulonnaan Neftalinaan dāi joobaajerr durr.

¹⁴ Pari mag hi mam matarran, Hēwandam hi jaau-mie Isaías k'ararrau p'ā p̄larr heyaa höbërmk̄ūir hajim. Mag hirua p'ā p̄larr gaai mag sim:

¹⁵ “Zabulonnaan joobaajerr perás maimua Nef-talinaan joobaajerr perasta hōor peerd̄ju woun n̄rraju” ha sim, “Jordán higaau t'oom higar, p'ūas higaau, maimua k'īeb Galilea hee judionaan k'abam k'ān joobaajem haram magwe.

¹⁶ Magbaawain sīi k'ī t'ānām hee naajerr k'ān haarta hōt bā harar haimamjöta haju.

Peerd̄ju k'augba haawai pōd h̄gt'ar höbërbaju haajerr k'ān hat'eeta hedau haard̄baadēmjöta haju.” (*Is. 9:1-2*)

¹⁷ Magtarr haigmua Jesuu hich Haai hi jajawag-mamua, “Pāach k'aibag hisegwia, Hēwandamagta chugpaapi jēubat, maimua hirigta h̄ad̄raa pāach Pörk'apibat” haajeejim haajem hōrag.

*Dō h̄amien jayap Jesuu hich d̄i p'ē harrtarr
(Mr 1:16-20; Lc 5:1-11)*

¹⁸ Biek hāb Jesús t'ārrdō Galilea higaau n̄rramua, hōor numí hooimajim haajem. Mak'ān k'od hābam k'ān hajim: haaijā hāba, hādjā hāba. Ham t'ār, hāb Simón hajim, hich mapai hīchab Pedro ha t'ār sīejim. Maagwai hābak'ai Andrés ha t'ār sīejim. Hamach dō h̄amien harr haawai, hirua hooimaawai, hatarraai bar k'odjörrajim haajem. ¹⁹ Mag hoobaimaawai Jesuu hamag, —Mā d̄i wēttarrau hajim hanām. Hich jāg pāach māg sīi dō hla gaaipai nāmjö, māg hatag jūrr mā hiek hōrag jaau gaaipaita nāsisijugui hajim hanām hamag.

20 Magbaawai hamach hatarraai p'ëplawi chadcha hi däi hërëubaadëjim haajem.

21 Maimua mag Galilea higaau mamua hag hatag deeu hũwaai hõor numí hooimajim haajem, hagjö hãbam k'odpai. Mak'ɻɻn Santiago hajim haajem Juan däi, jöoi Zebedeo chaain. Mak'ɻɻnja dö hɻamien harr haawai, hirua hooimaawai, hamach red t'ɻrrdɻ s̄sidaamta k'a naajim haajem, bote hee hamach haai däi. Mag hoobaimaa, mak'ɻɻnagjä Jesuu, **22** “Mʌ däi wëttarau” habarm bärre s̄ii hamach redjä k'augba, bote däi hamach hayag p̄awi hi däi wëtjim haajem.

Hõor põm t'ɻnɻmʌg Jesuu maach peerdajem hiek jaautarr

(Lc 6:17-19)

23 Mag nɻrramua Galilea higaau Jesuu jaau p'ɻrlrdɻ nɻrraajeejim haajem, p'öbördam k'ëk'ëdám hee judionaan Hēwandam hiek jaaujem di s̄sidaampierr. Mag jaau nɻrramʌn maach peerdajem hiekta jaaunaa h̄chab Hēwandamagta dich Pörk'apiju haai nɻm haajeejim haajem. Mag nɻm däi hõor hamach k'amor machagpierr hich haig wai bëe nɻm monaaupl̄innaa s̄ii k'a mamachdögpa chugpaapl̄i maajeejim hanaabá.

24 Siria durram magwe Jesús mag nɻrramʌn b̄i wëjorr haawai, hõor k'amor machag k'ürpierram k'ɻɻnta hi haig waibëejeejim hanaabá: s̄ii k'ajap'am k'amor machag paraam k'ɻɻn, k'a mamachdög paraam k'ɻɻn, dösät bën paraam k'ɻɻn, pör bënmeie paraam k'ɻɻn maimua b̄a wa jua k'ñijä j̄serm k'ɻɻnpa waibëemamʌn, Jesuu monaaupl̄i maajeejim hanaabá. **25** Hõor põoma Galilea

durram k'ʌn, Decápolis durr p'öbör nʌnidʌm heem k'ʌn, Jerusalenpien, Judea durram k'ʌn maimua Jordán hi hatag hed höbeerjem garm k'ʌnpa Jesús hēudee pos haajeejim haajem.

5

*Durrsī gaai hich Haai hiek jaaumamua chijā
k'ʌnta honee haju haai nʌ ha jaautarr
(Lc 6:20-23)*

¹ Mag hōor pōm hich hēudee noodʌbaadëm hoobaawai hich Jesús warag durrsī gaai waaidʌ höbérwi hoo sīsijim hanʌm. Magbaawai hi k'apeen hi dāi wēnʌrraajerr k'ʌn hich bigaau hohood hap'öbaadeewai ² jāga chadcha Hēwandam dāi hajap'a wēnʌrraju haai nʌ ha jaaumamua magjim hanʌm, t'umaam k'ʌnnag:

³ —Pāar har pāach k'aigba nʌm k'ap Hēwandamagta pāach heeg hoopim k'ōsi durrum k'ʌn, honee habat hajim hanʌm, pāachta hi dāi hāba jooba wēnʌrraju haawai.

⁴ 'Pāar har pāach pekau pōm nʌm k'aug hauwi hōk'īirjunaa Hēwandamagta chugpaapi nʌm k'ʌn, honee habat hajim hanʌm, hich Hēwandamauta pāar k'īir jāsenk'awi pāar k'īir honee hapiju haawai.

⁵ 'Pāar har bʌlər habarm gaaimua meeuk'aba k'īir t'ūu Hēwandamagta pāach dāi hichdēu hampierr hapiejem k'ʌn, honee habat hajim hanʌm, pāach mag nʌm paar hirua durr hiiur deedu ha simjā pāachdēuta j̄laju haawai.

⁶ 'Pāar har Hēwandamaau waupim k'ōsim nem wawaagta jāsog t'ʌnʌmjönā höbichag t'ʌnʌmjö nʌm k'ʌn, honee habat hajim hanʌm, mag

nem wajap'a waum k'õchk'a nɬm k'ɬɬn juagta Hēwandamau däi hoojeeawai.

7 'Pāar har wir haig pāach k'apeendamjā dau haug k'aug paraa haajem k'ɬɬn, honee habat; pāachdēu ham däi jāagjem paran Hēwandamaujā hagjō pāar dau haug k'aug paraa hajugui hajim hanɬm.

8 'Pāar har t'āar hajap'a nɬm gaaimua hāba Hēwandam dawagaata nem waaujem k'ɬɬn, honee habat hajim hanɬm, pārauta pāach mag nɬm gaaimua Hēwandam k'īir hooju haawai.

9 'Pāar har pāachdēu Hēwandam hiek hāk'atarr gaaimua pāach k'ōinaa nɬmjō k'ōinaa hamk'īir hōrag jaau durrum k'ɬɬn, honee habat, pāachta Hēwandamau hich chaaink'a hauju haawai.

10 'Har Hēwandamau nem waipi sim hipier-raa nem wau nɬm gaaimua jūrr hōrau pāach däita k'aigba haawai dau hap'ɬl durraajem k'ɬɬn, honee habat hajim hanɬm, pāachta m̄ag hatagjā Hēwandam däi hāba jooba wēnɬrraju haawai.

11 'Har m̄a gaaimua hōrau pāach k'īir hiek'anaa pāach gaaijā juu k'ɬaba nɬm däi hīchab sīi pāach k'aibag waum k'õchgau pāach däi chad k'abam hiekta chadam hiekjōo haadēp haawai, warag honee habat. **12** Pari pāach däi maagwaijā, hoob hōk'īirjuu hamiet hajim hanɬm. Magju k'āai warag honee habat; pāar mag nɬm jūrran hāgt'arin pāar hat'ee nem wajap'am pōomata t'ɬnɬm. Hīs jāg pāar däi k'aibag t'ɬnɬmjō haba haajeejieb hajim hanɬm warrgarwejā ham jōoinau Hēwandam hi jaaujerr k'ɬɬn däi. Pari magtarr hīs ham hāgt'ar Hēwandam däi honee naabahab ha jaaumajim haajem.

*T'ak'aar hanaa hōor hat'eem hararag
(Mr 9:50; Lc 14:34-35)*

13 Mag hiek'ak'agmamua hich Jesuupai, 'Pārau k'ap'Λ nʌmgui hajim hanʌm, t'ak'aar nak'a haadēk'iin, tag bʌlərjā maadēu nem higba sīsiju. Magbaawai sīi hōrau hag h̄r hērēu dich t'ʌnaawiajā, hausluba hich mag bā hee sīeju, tag higba sīewai. Jāg nem hārpimaaugau t'ak'aar hiigjemjö, pārauta hōor hok'ooju harrjā hāu mʌ juapierr k'aigpēr durraba haajeeb hajim hanʌm hok'oopimaaugau.

14 'Jāg durrsī gaai p'öbör sim pōd dau merju k'aba haajemjö, pāraujā pāachdēu mʌ hiek k'augtarr chan pōd meerju k'aba nʌmgui hajim hanaabá, pāach nem wajap'a wau nʌm gaaimua pāachta mʌig heegarm k'ʌnʌn hat'ee k'īchag hee lámpara paa dʌnʌmjö naawai. **15** Pārau k'ap'Λ nʌm, lamparaan paanaa sīi nem bā hee hausluba, dau garta hauslujem, dijā t'um hararaa hamk'īir. **16** Hich jāgta haju haai nʌmgui hajim hanʌm pāarjā. Magua pāachdēu nemdam wajap'a wau nʌm gaaimua pāachta hōtdau p'uū dʌnʌmjö habat hajim hanʌm, t'umaam k'ʌnʌn na harar hamk'īir; mag pāach nem wajap'a wau nʌm gaaimua maach Haai hāgt'ar chirʌmta t'umaam k'ʌnʌnau t'ömk'īir.

Moiseeu ley p'ā pʌatarr Jesuu jaautarr

17 'Hoob pārau mua mag Moiseeu ley p'ā pʌatarr warre hisegpääin wa sīi warrgar Hēwandum hi jaaujerr k'ʌnʌnau nem jaaujerr k'āijā hisegpääinta bēejim hamiet hajim hanʌm Jesuu. Magju k'āai muan warag chadcha hag gaai jaau sim t'umaan wawaanta bēejim. **18** Cha mʌ hiek'a chirʌm

hiek'au, m^{ag} durr jöoita hedaujā d^{äi} Hēwandamau hi hagk'abam haig chan, ley gaai jaau sīsid^{am} hiek b^ädam hābjā hok'oopibaju. Hichiita nem t'umaa hich jaautarrjō höbēbērg majugui hajim han^{am}. ¹⁹ Magua, hābmua k'^äijā leidam b^{at'}^ä k'itawiajā hag gaai jaau sim hiek b^ä hāb k'^äijā h^{llrk'}aba, ni hag gaai jaau simjō hamk'^{ir} hich paarmua deeum k'^{lln}agjā jaauba sim chan, Hēwandam maach Pörk'a sim durr paauk'aimaawaijā hichta t'umaam k'^{lln} k'^äaijā jua heegpai sīerraju. Pari magba, har hichdēujā mag ley gaai jaau simjō hipierraanaa warm k'^{lln}agjā hagjö hag gaai jaau simjō hipierraam hamk'^{ir} jaau sim^{an} chadau, mag Hēwandam durr paimaawaijā hīchab hichta warm k'^{lln} h^lrpai sīsijugui hajim hanaabá. ²⁰ Magnaa hichdēupai, Pārauta hich Hēwandamau nem waipi jaau simjō nem wauba, sīi jāg Hēwandam hiek jawaag chi machnaan haajem k'^{lln}jöpai nem waunaa Moiseeu ley p^ä p^{at}arr h^{llrk'}aajem k'^{lln} dēnjöpaita nem wau n^{am} chan, pāar h^{lgt'}ar höbērbamgui hajim han^{am}.

*Dich k'apeen d^{äi} meeuk'a n^{amp}aijā pekauu
(Lc 12:57-59)*

²¹ Maimua hich Jesuu magjim haajem: 'Pārau k'ap'^ä n^{am}gui hajim han^{am}, warrgarwejā pāar jöoinau, "Hoob hōor t'^õom; chi hōor t'^õo sim^{an} hich hagjö t'^õopäiju haai sim" ha jaaujeejim. ²² Pari mua mag chir^{am}gui hajim han^{am}: Hōor t'^õoba hawiajā sīi dich k'apeendam d^{äi} meeuk'a n^{amp}aijā hich hagjö pekauk'a höbēr sim. Sīi dich k'apeer meeuk'amk'^{ir} hi k'^{ir} hiek'a n^{am}jā pekauu; chi mag hiek'a sim k'^{lln}, t'et'emnaanaau

k'aibag waupi jaauju. Maimua har sīi chik'am t'ōp hiek'a simjā ya sīi k'īmie durr barpāijuuta sim; hōor t'ōoba hab mamañ hich hagjö sīebahab hajim hanam, pekauta wau sīewai.

23 'Maguata mag chiram: PΛ, Hēwandamag nemchaaita ofrendak'a deenaa jēwaan mam; pari mag mam hee pΛ k'īir hee dahnaisim, hābmua pΛch dāi hiekk'ōrdam paraa sim. **24** Magbaawai pΛch ofrenda chi nemchaain p'ajem haig pΛawi, mag pΛch dāi k'aigba sim haar mawi, hit'ū hi dāi hiyāñ hawi, k'ōinaa nāisit ha jaaumajim hanaabá. Maimuan chadau deeu mawia pΛch ofrendadamau Hēwandamag jēubamí hajim hanam.

25 'Wa hābmua k'āijā leinaanag pΛ k'aibag waumk'īir pΛch jawaan harrwai, chi t'et'emnaan haar barwi jaauju nawe, hi dāi wajap'a hiyāñ hawi k'ōinaa nāisit hajim hanam. Magbamāñ chi t'et'emnaanau guardianaanag pΛ pΛr deebaawai jūrr mak'āñnau pΛ cárcel deg pāijugui hajim hanaabá. **26** Cha mΛ hiek'a chiram hiek'au, ya pΛta hamau mag p'āar hat'amāñ, p'atk'on gaaimua hatarr k'ai, hābmiecharam centaaudam p'agpāibam haigjā hamau pΛ höbeerpāibajugui hajim hanam. Mua mag chiramāñ, pāach k'aibag Hēwandamag chugpaapiju haai nāwe chugpaapiwi hi dāi k'ōinaa hajuuta hēk'abat ha chiram.

Jesuu dich hōor k'abam dāi k'apes hapiba jaau-tarr

27 Mag hiek'amamua hich Jesuupai hamag magjim haajem: 'Pārau k'ap'ā nāmgui hajim hanam hīchab, warrgarwejā pāar jōoinau, "Hoob pāach hōor k'abam dāi k'apes hamiet" ha

jaaujeejim. ²⁸ Pari hīs mua mag chirām: Warre k'apes haba hawiajā, hābmuata hāli hoowi hich hödegpai k'āijā, “Jāg hālita magju haai k'itaba” ha k'īrju simlān, mag k'īrjubarmuapai ya hich t'āar hee pekau waubarm mag hāli dāi.

²⁹ ’Magam huguata, pā juachaar garm daúa k'āijā pā pekau waupi sim k'ai, jēunaa warre warp barbapāi. Mag dau hābpaim gaaimua pāch mor t'um k'īmie durr maju k'āai, dau happaita hok'oobarmān, hāu simgui hajim hanām. ³⁰ Wa pā juachaar garm juau k'āijā pā pekau waupi sim k'ai, warre t'lapnaa warp barbapāi. Jua hābpaim gaaimua pāch mor t'um k'īmie durr maju k'āai, mag juu happaita hok'oobarmān hāu simgui hajim haajem. Wajapcharan magām pekau wau-maaugau dau chuk'umjö hoobamjōnaa magām nem k'aigbam wawaagjā juu chuk'umjö habá, bālrjā wauba. Magju k'āai Hēwandam dau na pāch morta sārk'abá ha chirāmgui hajim hanām.

*Jesuu hāli pāapiba jaautarr
(Mt 19:9; Mr 10:11,12; Lc 16:18)*

³¹ ’Pārau k'ap'ā nāmgui hajim hanām hīchab, pāar jōoinau jaauwai, “Hābmua k'āijā hich hāli pāagpam k'ai, warre hēsap gaai ‘Mua pā pā chirām’ ha p'ānaata hirig deeju haai sim” ha jaau-jeejim. ³² Pari hīs jūrr mua mag chirāmgui hajim hanām: Hābmua k'āijā hich hāli deeum dāi chadcha magba simta pā simlān magan warag juau deeum dāi magamk'īrjöta pā simgui hajim nām, magām gaaimua warag pekau waumk'īr. Mag hich hap sim hawi chik'amnau pātarr hālita hau

sim wounjā pekauta wau simgui hajim han^{am},
hagt'a chik'am h^{ll}lik'a simta hau s^hewai.

Chadcha dichdēu nem wauju jawaag jāga haju haai sī

³³ 'Hīchab pārau k'ap'^λ n^{am}, warrgarwejā pāar jōoinau jaauwain, sīi parhoobam nem higwiata dichdēu nem waum k'^ōsim wauju ha hiek'aawain, naspawiajā deeu waubam haju haai sim ha jaaujeejim. Magarrau "Maach Pör Hēwandam higwiata mua mag nem wauju ha hiek'abarm^{λn} chadau pōd naspawiajā dich hiek'atarr chaaur haju k'aba sim" ha jaaujeejim. ³⁴ Pari hīs mua pārag mag chir^λmgui hajim han^{am} hich Jesuu: Hoob b^{ll}lrjā nem hinagdam higwia k'^āijā mag gaaimuata nem wauju ha hiek'amiet. Hedjā Hēwandam k'u juupjem haawai hoob hedjā higwiajā mag gaaimuata nem wauju hamiet. ³⁵ Mag durrjā sīi Hēwandam bā d^{ll}n^{ll}lujem haawai ni m^{ll}g durr higwiajā hoob mag gaaimuata nem wauju ha hiek'amiet ha jaaumajim han^{am}. Wa Jerusalén p'öbör higwia k'^āijā, jāg p'öbör t'umaam k'^λln k'^āaijā chi h^{ll}r^{ll}charam Rey s^hejem p'öbör haawai, hoob mag gaaimuajā nem wauju ha hiek'amiet hajim han^{am}. ³⁶ Wa dich pör higwia k'^āijā hoob mag hiek'amiet; mag^λmjā pekauu. Pāach hip'it'ur mag hiek'awiajā pārau pāach pōrbā hābjā bāp'^ä paa hauba ni p'^{ll}isijā paa haubamgui hajim han^{am}, hich Hēwandamaupaita magpiejeeawai. Mag nem parhooba higwiata hiek'a n^{am} haig, Hēwandam higwiata pāar mag hiek'a n^{am} k'abahab, nem t'um hichdēuta homparr haawai. ³⁷ Magju k'^āai chadcha nem wauju k'ai, warre wauju habat. Wa

wauba k'āijā haju k'ai, warre hich hagjö waubam habat, mag nem hinag higwia magλm gaaimuata wauju ha hiek'aba.

*Dich dāi hōrau k'aigba haawai hagjö ham dāi k'aigba hapiba jaautarr
(Lc 6:29-30)*

³⁸ 'Pārau k'ap'Λ nΛm hīchab, warrgarin pāar jöoinau jaauwai, "Chik'amnau pΛch dau suawai puajā hagjö hi dēn suju haai sim" ha jaaujeejim; wa "Chik'amnau pΛ k'ierr hāb k'āijā buat'ēupäaiwai pΛchdēujā hi dēn hagjö haju haai sim" ha jaaujeejim. ³⁹ Pari hīs mua mag chirλmgui hajim hanΛm deeu hich Jesuu: Hābmua k'āijā pāach dāi k'aigba haawai hoob ham dāi hagjö k'aigba hamiet. Magλmjā hagjö pekauu. Magju k'āai pΛ k'īidadcha deetarr k'ai, t'oom garjā hagjö deemk'īir hirig k'īir hΛabá hajim hanaabá warag. ⁴⁰ Hābmua k'āijā leinaanag pΛ jaauwia pΛ camis k'āijā k'echt'Λg haum hig sim k'ai, warag tagam k'ajūajā hΛdΛraa hirig harrpibá. ⁴¹ Nem chλk'Λm k'āijā hajués pΛchig kilómetro hāb harrpi sim k'ai, magλm haba warag kilómetro numí hat'aad hajim hanaabá. ⁴² Hōrau pΛchig nem jēeuwai hö hajap'a magλm haba deebá. Maimua sīi pΛchig nem prestaa k'āijā jēeuwai deeb k'aba deebapāi hajim hanΛm.

*Dich k'a huk'urm k'ΛΛn k'a k'ōsi hapi jaautarr
(Lc 6:27-28,32-36)*

⁴³ 'Hīchab pārau k'ap'Λ nΛm, warrgar pāar jöoinau jaauwain, "Pāach k'apk'ΛΛnta k'a k'ōsinaa pāach k'a huk'urm k'ΛΛn hoomap'a habat" ha jaaujeejim. ⁴⁴ Pari hīs mua mag chirλmgui hajim hanΛm hich Jesuu: Pāach k'a huk'urm k'ΛΛnja

daupii habat; maimua hagjö m_λ hiek gaaimua pāach k'aibag wauju hēk'aajem k'_{λλn} kōitjā warag Hēwandamagta jēeubat. ⁴⁵ Pārau magta ham_{λn} magan chadcha pāar hēgt'ar Hēwandam chiraajem chaainau. Hich hag Hēwandamauta hōor wajap'am k'_{λλn} hat'eejā hedau w_{λλ}pinaa k'aigbam k'_{λλn} hat'eejā w_{λλ}piejem. Hichdēuta hīchab hich daar hagpierraas haajem k'_{λλn} hat'eejā noseg chēpinaa sīi parhoob hamach k'ōchagpierr nem waaujem k'_{λλn} hat'eejā noseg chēpiejemgui hajim han_{λm}. Magua pāraujā hagjö t'um pāach dāi k'aigba haajem k'_{λλnpata} daupii haju haai n_{λmgui} hajim haajem, hichdēu haajemjō. ⁴⁶ Pārau sīi pāach daupiim k'_{λλnpaita} hagjö daupii ham_{λn}, ¿maig k'an wajaug sī? ¿Sīi Romaam gobierno hat'ee dēbpaar jēeujem k'_{λλn} chi k'aigbam k'_{λλnaujā} hich hagjö haba haajē? hajim han_{λm}. ⁴⁷ Wa sīi pārau pāachjō judionaank'a t'_{λnλm} k'_{λλnagpai} k'_{āijā} saludaak'iin, ¿maigjā k'an wajaug sī? ¿Hich hagjö haba haajē judionaan k'abam k'_{λλnaujā}? Pāach meeun k'abam k'_{λλn} hawiajā hoob hamag saludaamap'a hamiet hajim han_{λm}. ⁴⁸ Pāach Haai hēgt'ar chiraajemjā chi wajap'am haawai pāach chi chaainaujā hīchab pāach Haaijō hö wajap'a habat pāach k'apeen dāi ha jaaumajim hanaabá.

6

Jesuu nem wajap'amta waupijaautarr

¹ 'Sīi pāach hö wajaug p'ēmk'īirpai chan hoob chik'am dak'īir nem waumiet hajim han_{λm}. Bi-gaaum k'_{λλnag} magamk'īirpaita pārau mag nem wau n_{λm} paar chan, maach Haai hēgt'ar simua

pāar wajap'a hig hiyäa habaju, ya m̄līg heegarwe hōrau pāar wajap'a hig hiyäa n̄lmua ya hamau pārag p'ag n̄lmjöta naawai.

² 'Magam huguata, dau hap'āām k'āāndamag nemdam deewaijā hoob t'umaam k'āānag k'ak'apdō hapimiet, s̄i jāg hamach hēugar wajap'a hig hiyäa hamk'īirpai culto hee wa kaaijā hee k'āijā hōor k'apanag dak'īir haajem k'āān dēnjö. Har jāg hamach hēugar wajap'a hig hiyäa hamk'īirta hap'āām k'āāndam dāi hō wajap'a haajem k'āānan, ya hōrau hamag p'agbarmjöta n̄lmgui hajim hanām, ham hēugar wajap'a hiek'a n̄lmua. Jāgām k'āānag k'anii Hēwandamau tag p'agbarju. ³ Dau hap'āām k'āāndamag nem hinagdam deewai hoob pāach k'apeen pāach dāi chi wajapcharam k'āānagjā jaaumiet. ⁴ Magju k'āai warag pāach k'augpimap'amjō meraata deebat hajim hanām. Pārau mag meraa deewiajā, pāar Haai hāgt'armua pāar hoo sim haawai, hichdēujā pāar heeg hoob k'aba heeg hooju ha jaaujim hanaabá.

Jesuu jāgata maadēu Hēwandamag jēeuju haai n̄a ha jaautarr

(Lc 11:2-4)

⁵ Mag nem jajawagmamua hich Jesuu magjim hanām: 'Pāach Hēwandamag jēeuwai, hoob jāg s̄i chadcha magba n̄lmta Hēwandamag jēeu n̄lm hamk'īir jāg hōor dak'īirpai jēeujem k'āānjo hamiet hajim hanām. Jāk'āānan s̄i hōrag hamach hoomk'īirpaita culto hee maimua s̄i kaaijā heejā hagjō Hēwandamag jēeu n̄lm hanāmua bājāupaита hijējēb haajerramgui hajim hanaabá. Jāg hamach hēugar wajap'a hig hiyäa hamk'īirta jāg n̄lm

k'ɻɻnan, ya hõrau hamag p'agbarmjöta nɻmgui hajim hanɻm, ham hëugar wajap'a hiek'a nɻmua.

6 Pari pārag mua jaauk'ím: Hēwandamag jëeuwai, ham dënjo k'aba, pāach k'ãaijem t'uur wai nɻm k'ai, haar dubnaata pāach happai hirig jëeubat. Mag pāach happai nɻmjö naab mamɻ, maig pāar däi sim pāar Haai. Mag pāar Hayau pārau pāach happai hichig jëeu nɻm hoobaawai pārag hirua pāachdëu nem jëeu nɻmjä deeb k'aba deejugui hajim hanɻm.

7 'Mag hirig jëeuwaijä hoob jäg par hiiupai Hēwandam hiek hõk'a nɻm hanɻm k'ɻɻn dënjo parhoobam hiek maadëu higbaju hayaampata hiek'a nɻl hamiet hajim hanaabá. Hamachigan jäg jëebaadëm rla ch̄uu haawaita Hēwandamau hõrcha hamach hiek hūurjempii haajerram hajim hanɻm. **8** Pārau hichig jëeuju nawe pāar Hayau ya pārau nem hig nɻmjä k'ap'ɻ sim haawai, hoob ham dënjo hatcha hiek'a nɻl hamiet. **9** Magju k'ãai pāachdëu hirig jëeuwai m̄gta jëeubat hajim hanɻm: "Hēwandam, rɻlta maar Haai hõgt'ar chiraajemlu. Pach happaita chadcha pekau chuk'u chitɻm.

10 P̄rlgta marau maach däi p̄achdëu hampierr hapinaa p̄chta t'umaam k'ɻɻn Pörk'apim k'õsi nɻm.

Hõgt'arjä jäg p̄achdëu nem waupi jaau nɻm happai waaujemjö, m̄ig heegarjä t'um p̄achdëu jaau simjöta hapim k'õsi nɻm.

11 Hed hëepierr pua marag hich jäg k'öjudam dee-barju.

12 Hēwandam, maar pekau t'um chugpaabapɻi, maimua har marau maach däi k'aigba habarm k'ɻɻn däi tag maḡm hiek higba hich

mag k'īir hok'oopäaijemjö, maar dēnjā k'īir hok'oobapäi.

13 Hoob pua hādāraa chan maar pekau hee burrpi chiram.

Mag k'āai warag maar t'āa wai chirsí, p'it'urg chuk'u dösātau maar hichig paa haum hugua.

[Hēwandam, pachdëuta nem t'ānāmān t'um k'ap chirām.

Pachta chi jua t'ierriu,

maagwai pachpaita t'umaam k'ānau t'ō hiek'aju haai nām, mag hatag pawiajā hich mag.]

'Magta jēebat hajim hanaabá hich Jesuu.

14 Magnaa hīchab, Chik'amnau pāach dāi k'aigba haawai, pārau ham dāi magām hiekjā higba sīi k'īir hok'oopäimān, magan maach Haai hāgt'ar chiraajemuajā hīchab pāar pekau chugpaapäiwia tag magām hiek higba hich mag k'īir hok'oopäijugui hajim hanām. **15** Mamā pārauta pāach k'apeen wir haig perdonaabam chan, maach Haai Hēwandamaujā pāar pekau chugpaabamgui ha jaaumajim haajem.

Jesuu sark'api jaautarr

16 'Pāach Hēwandamag jēeu k'ēwaag t'ach k'öba sark'aawai, hoob jäg sīi hamach hēugar wajap'a hig hiyāl hamk'īirpai nem waaujem k'ānjo jāsogau hök'īirjuumjö hamiet hajim hanām, mag hoowi bigaaum k'ānau "Jāan Hēwandamag jēeu nāmua sark'a naawaita jäg nām" ham hugua. Jäg hamach sark'a nām k'ap hamk'īirpaita hök'īirjuumjö haajem k'ānan, ya hōrau hamag chi p'agamjöta nāmgui hajim hanaabá, ham higwi chadcha

sərk'aajem k'ʌnau hanʌm gaaimua. ¹⁷ Magju k'āai Hēwandamag jēwaag sərk'aawai, warag wajap'a pāach k'īir sūgpāinaa pōr megbapāit, ¹⁸ bigaaum k'ʌnau mag pāach sərk'a nʌm ni hābmuajā k'ap ham hugua. Pārau magta hamʌn, hāba maach Haai pāar dīi simuapaita k'ap haju; maagwai hichdēuta hīchab pāar heeg hoojogui hajim hanaabá.

*Hāgt'ar haugchēba naaimaag
(Lc 12:33-34)*

¹⁹ Mlīg heegarwe chan hoop p'atk'on wa nem hinag pōm k'āijā paarpaju hēk'amiet. Mlīguin nem t'um polieu hārnāa k'uk'ungaujā jēeumaajem; mag nʌm dīi nem jīgmienaujā sīi dubwia jīgk'amaajemgui ha jaaumajim hanʌm. ²⁰ Magju k'āai nem wajap'a wau nʌmuata p'atk'on hāk'a p'iemam dīi nem hinag pōm paarpamamjō habat, hāgt'ar paimaawaijā chadcha paraa naaimaag. Pāach jam paauk'aimaawaim hat'eeta pārau p'atk'on p'ie nʌmjō nem wajap'amta wau nʌmʌn hāu simgui hajim hanʌm. Jam chan polieu jā hārba, k'uk'ungaujā jēeba, ni nem jīgmienaujā pōd jīgk'abam. ²¹ Mlīg jēb gaai nʌweta nem t'um paraa haju k'īirjuju k'āyau hāgt'ar paawaita nem t'um paarpaju k'īirju wēnʌrrʌmʌn, magan chadcha pāar k'īirjug hāba Hēwandam gaaita sim hajim hanʌm.

*Jesús hiek maach daun hōtdaujöta sim haajem
maach mor gaai
(Lc 11:34-36)*

²² Maach daun hōtdaujöta sim maach mor gaai. Maach daujāata wajap'a sim haiguin, nem t'um

dawaata hoojem. Hich hagjöta sim maach t'āarjā. Hēwandam hiek hāk'anaa maach t'āarta wajap'a sim haiguin, nem t'um Hēwandamau k'ōsimjöta waaujem. Mag nām haiguin hararag hee nāmjöta nāmgui hajim hanām. ²³ Mamā magba hagt'a pāach pekau hee nāmlān, magan pāran sīi hagt'a k'ichag hee jark'a jark'a nāmjöta nām. Mag nām haig pōd Hēwandam dāi naaju k'aba nāmgui hajim hanaabá, pekau heeta naawai.

*Jesús hiek Hēwandamag wārpanaa pōd p'atk'onagjā wārpaju k'aba nām haajem
(Lc 16:13)*

²⁴ 'Ni häbmuajā pōd patronnaan numiim k'ālln chogk'aju k'aba simgui hajim hanām. Patronnaan numí hak'iin, hiwiir hābpaita hārcha k'a k'ōsi haju. Hich hagjöta sim hīchab Hēwandam dāijā. Pōd pārau Hēwandam k'īrag wārpanaa, p'atk'onag k'āijā wārpaju k'aba nām. Pāar magta nām chan Hēwandam hipierra k'aba nāmgui hajim hanaabá.

*K'ani k'ōju wa k'ani jūaju k'īrjupiba jaautarr
(Lc 12:22-31)*

²⁵ Mag nem k'īr pogk'e jajawagmamua magjim hanām hich Jesuu: 'Hoob pārau "¿k'ani k'ōju wa k'anta dōjuuta maach māg nāma?" ha k'īrjumiet. Wa magbam k'ai, ya k'ajūa chuk'u nām "¿K'ani jūajuuta māg nāmua?" ha k'āijā k'īrjumiet hajim hanām. Pāarta nem k'oojem nem k'āaijā wajapchanaa k'ajūa k'āyaujā Hēwandam dau na hārācha balee sīsid haawai, hirua pārag hoobamjōo habajugui hajim hanaabá. ²⁶ Pāadē har nemchaaindam hedjā hee hūrr p'op'og

haajem k'ʌn hoobat. Ham p'idk'ajā p'idk'aba haajeewai hamach p'at'audam hāk'aagjā di chuk'u nʌm. Mag p'idk'aba sīi naajeeb mamʌ, maach Haai hāgt'ar chiraajemuata hamag p'at'audam daumeraa dee wai simua ham k'ee wai sīejemgui hajim hanʌm. Magʌm pāar chará nemchaain jāg t'ʌnʌm k'āaijā hārcha balee naawai, Ɂjāga hirua bālrjā pārag hooba habarju? ha jaaumajim hanaabá. ²⁷ Hoob hatcha pāachdēu nem hig nʌmta k'īrju nʌl hamiet. Mag pārau pāachdēu k'ōsimta hig nʌl hak'iinjā, Ɂk'aíuta mʌg nʌm haig mag hichdēu k'īrju sim gaaimuapai hich meeju harr hār horadam hābpai k'āijā hich hiiupiju haai sī? hajim hanʌm.

²⁸ 'Mag nʌmta k'ajūa chuk'u haawaijā Ɂk'ant'ee hatcha k'īrju nʌl haajē? Pāadē har pamaardam hooihmʌ t'ʌnaajem k'īrjubat. Hamjā hīchab bālrjā p'idk'ajā p'idk'aba, ni hamach k'ajūa jūaju k'īrjuwia hēk'ak'a nʌljā haba haajem. ²⁹ Mag naab mamʌ hōor hābmuajā ham dāi barba haajem, hooimʌg hat'ee. Warrgar rey Salomón k'ararraujā p'atk'on pōm paraanaa nem wajap'am pōm paraa haajerraujā pamaardam hooimʌgjō chan pōd k'ajūa jūaba haajeejimgui hajim hanʌm. ³⁰ Pamaar jāg hooihmʌ t'ʌnʌm hedau wʌlbaadēmuapai k'iugp'ēbaadeewai sīi k'ʌlijemjā Hēwandamau jāg hooihmʌ wai sīejemta, Ɂjāgwı pāar pamaar k'āai hārcha balee nʌmuua nem jēeu nʌmta hirua deeba habarju? ɁWa pāachdēu jēeu nʌmjā pōd deebajupii haajēwa? hajim hanʌm. ³¹ Hoob hatcha "Ɂk'anta k'oogáwa?" wa "Ɂk'anta doogáwa?", wa magbam k'ai, "Ɂk'andamta jūabaraag k'ai?" hamiet hajim

hanaabá. ³² Pārau k'ap'Λ nΛmgui hajim hanΛm, hōor Hēwandam hiek hāk'abam k'ΛΛnta magΛm nem t'um k'īirju p'ōbaadēmjā pΛaba sīerrjēem. MamΛ pāar Haai hāgt'ar chiraajemua pārau nem hig nΛmjā t'um k'ap'Λ sim haawai pāar chan warm k'ΛΛnjō magbaju haai nΛmgui hajim hanΛm. ³³ Hāba Hēwandamau nem waipi jaau simpaita waunaa hirigpaita pāach dāi hichdēu hampierr hapibat. Pārau chadcha magta hamΛn, tagam nem pāachdēu higbarmjā hirua deeb k'aba deejugui hajim hanΛm. ³⁴ Hoob hatcha “¿K'anta nan k'ōbarju wa k'anta jūabarju?” ha k'īirjumiet. Hag nawe k'īirjuwiajā par k'abahab hajim hanΛm. P'it'urgan hāspapak'ampierr hoojem. Magua maadēu hag nawe k'īirjuba hawiajā, hichiita maadēu nem hig nΛm chan chuk k'abajugui hajim hanaabá, magΛm k'īirjuju haag.

7

*Chik'am jaaupiba jaautarr
(Lc 6:37-38,41-42)*

¹ 'Chik'am hīgk'am k'ōchgaupai chan hoob chik'am pekau p'ēmiet, heeu Hēwandamau pāach chach nΛm hed magΛm hiek pāachig higduk'am hajim hanΛm Jesuu. ² Pārauta chik'am jaaum k'ōchgau “Jāan magta sīerrΛm” hamΛn, pāachdēu chik'am jaau nΛmjō haju Hēwandamaujā pāar dāi. Pāachdēu chik'am jaau nΛmjō hich hag jaautarr hiek'au Hēwandamaujā pāach k'īir pāar jaau t'ΛnΛlujugui hajim hanaabá. ³ Mag simta Ʉjāgwi pua sīi pΛch k'apeer dau hee pasurdam wai simta heerpa nΛΛ haajēma, pΛch dau heejā hagjō

pasur pömk'am wai sim k'augba? Maachin nacha dich k'irjunaata hiek'a n̄mgui hajim hanam. ⁴ Ɂāga pua pach k'aperag, "Daai kakē, mua p̄a dau heem pasur noi hauk'im" haju, pach dau heejā hag k'āyau nem pöm sim joot' t'ānām moi hauba simta? ⁵ K'irjug chukdam, nacha dich dau heem pasurta moi hauba haajeeb hajim hanam, wajap'a hoog; maimuan chadau jūrr dich k'apeer dau heemjā hagjō noipāi n̄m. Magua dichta nacha k'irjuba haajeeb chick'am jawaag. Dichjā hagjō chiram chan pōd dich k'apeen jaauju k'abam hajim hanam.

⁶ Magnaa mag jajawagmamua hichdēupai, 'Saak k'ōriimjō s̄sidām k'ānag hoob m̄g pāach peerdajem hiek jaaumiet, heeu magbam jāgām k'ānau warag pāach gaai mas haduk'am hajim hanaabá. M̄g hiekta nem t'umaam k'āai chi wajapcharam haawai k'ūsnaanjō nem wajap'amjā haai habam k'ānagjā hoob m̄g hiek jaaumiet, heeu warag sī nem parhoobamta jaau n̄mjō hag higwia k'aigba hiyā haduk'amgui hajim hanam.

*Jāga haju haajē Hēwandamag jēeuwai
(Lc 11:9-13; 6:31)*

⁷ Maimua hīchab hich Jesuupai magjim hanam: 'P̄aba jēeubat; pāachdēu nem higbarm Hēwandamau deeju. Pārau hi jārmān, hi baauju; hi sim haar dubaag pāach weeu haupi jēeumān, hirua pāar weeu hauju hajim hanam. ⁸ Pārau k'ap' n̄mgui hajim hanam, har hōor nem jēeu paraam k'ānagan deeb k'aba deejem; har hamachdēu nem hinag hig n̄m p̄aba jār n̄m k'ānau baaujem; maagwai hīchab chi puertdi

sirbaichëm k'ajā weeu hauwia dubpiejem ha jaumajim haajem.

9 'Pārau hābmua k'āijā pāach chaairau t'achdam jēebaawai, ¿mokdauta p'ēdeeju k'ai, t'ach hawi?
10 Wa magbam k'ai, chaairau hāwarrdam k'āijā jēeu k'itaawai, ¿nemk'ōrta hāwarr hawi t'ōo deeju k'ai? Ni hābmujā mag chan habajugui hajim hanam hichdēupai. **11** Magnaa, Pāar jāg hō hāk'āraa k'it'ēem k'ānaujā pāach chaainau nem jēeuwai, ¿nem wajap'amjā hīgk'aba deeba haajē? hajim hanam. Pārau jāg deejem k'ai, pāar Haai hāgt'ar simua chará pārau pāach chaainag nem deejem k'āaijā wajapcharamta deebajup hajim hanam, hichig jēeu nām k'ānag.

12 'Magua mua pārag hīchab mag chiramgui hajim hanam: Chik'amnau pāach dāi k'aigba hapimap'a nām k'ai, pāach garmuajā hoop chik'am dāi k'aigba hamiet. Hōrau pāach dāi hapim k'ōsimjöta pāach garmuajā ham dāi habat hajim hanam. Moiseeu ley p'ā platarr gaaijā magta jaaunaa hīchab Hēwandamau hich hiek jaaupiejerr k'ānaujā hich magta jaaujerr haawai, magta haju haai nāmgui hajim hanaabá.

*Hāgt'ar maajem k'ādan p'irk'i k'itam haajem
(Lc 13:24)*

13 'Hāgt'ar höbërm k'ōsi nām k'ai, puertdi p'irk'im garta dubju hēk'abat hajim hanam Jesuu. ¿Jāgwi? Dösät haar maajem k'ādta k'ādjā pōmnaa chi puert-dijā nem wāg sījeewaima. Mag sim garta hōor pōm hērērēu haajem. **14** Pari jūrr hāgt'ar harrjem k'ādan p'irk'inaa chi dub nām haram puertdijā p'irk'i k'itam. Mag sim haawai chadcha dubju

p'it'ur s̄ierr̄amgui hajim han̄m. Magua h̄ichab mag gar chan h̄oor p̄om w̄etba haajem hajim hanaabá.

*Jāga h̄oor hö hajaug k'ap'ʌ haajē
(Lc 6:43-44)*

¹⁵ K'arin H̄ewandamau hich hiek jaaupibaawaita hi hiek jaau w̄en̄rr̄am haajem k'ʌʌnan chi s̄eumienta mag w̄en̄rr̄ajem. Maḡm k'ʌʌn d̄ai k'ir k'ap'ʌ habat hajim han̄m. Mag s̄isid̄amta p̄aar k'ūguraag s̄ii ovejadamjō daumeraa p̄aar haig b̄eejem. Pari ham h̄odiin s̄ii k'um nem hoo wai simjöta s̄isid̄amgui hajim han̄m, p̄aarjā hamachjō hamk'ir hamach gar t'ereu hawaag. ¹⁶ Hich jāg miu gayam uva p'ierrba ni higojā hag b̄a gayam k'abam p'ierrba haajemjō, hamau nem wau n̄am gaaimua p̄rau ham k'ap'ʌ haju haai n̄am, h̄oor wajap'am k'ʌʌná wa h̄oor k'aigbam k'ʌʌná. ¹⁷ P̄rau k'ap'ʌ n̄am, nemjīir b̄ʌʌn hich chē sim gaaimuata k'ap'ʌ haajem, nemjō hajap'amá wa nemjō k'aigbamá. ¹⁸ Nemjō hajap'am chan mie neeme chēba ni nemjō h̄āk'āraamjā mie chukk'u k'aba s̄ierr̄am. ¹⁹ P̄rau k'ap'ʌ n̄amgui hajim han̄m h̄ichab, nemjō h̄āk'āraa cheejemán t'u w̄erpnaa j̄lubaadee h̄örpääijem. ²⁰ Hich hagjöta hajugui hajim han̄m H̄ewandamau mag s̄euk'a n̄rr̄jēem k'ʌʌn d̄aijā, mag nemjō h̄āk'āraamjöta naawai. Magua k'ap'ʌ habat: H̄oran hamachd̄eu nem wau n̄am gaaimuata hamachd̄üpai hamach jaaujem, h̄oor w̄äjäauná wa h̄oor k'aigbam k'ʌʌná.

*H̄oor t'u'm chan h̄āgt'ar höb̄erbam haajem
(Lc 13:25-27)*

21 Mag hiek'ak'agmamua Jesuu magjim han^{am} hīchab: 'Har m^lrlag "Señor, Señor" haajem k'^{lln}jā t'um chan Hēwandumta t'umaam k'^{lln}Pörk'a sim haar höbērbam. Chi höbērju k'^{lln}nan, har m^l Haai h^lgt'ar simua nem jaau sim hipierraa haajem k'^{lln}paita hi sim haar höbērjugui hajim han^{am}.
22 Mag hed paawai hōor pōm t'^lan^{am} heemua m^lrlag par hamach hip'it'ur, "Señor, pua maar k'augbata sīeba. P^l t'^lär gaai marau p^l hiek hōrag jaauba haajeejieb. P^l juapaau k'abajieb, marau hōor mor heem mepeerjā j^lr wērpnaa hag na hōrau hooba haajem nempa waaujerr. ¿Magtarra pua maar k'augba chirā?" hajurau hajim han^{am}.
23 Pari magbaawai mua hamag, "Mua chan b^llrljā pāar k'augba chit^{am}. Pāach sīi pāach k'ōchagpierr nem k'aigbampai wau sīerrjēe harr k'ap, pāadē warag pāachta m^l haigmua hērēubaadēt" haju ha jaaumajim han^{am}, hich Jesuu.

Wounaan numí di hēutarr k'^{lln}
(Mr 1:22; Lc 6:47-49)

24 'Magua, hābmiecha paawai pārag mag chir^{am}gui hajim han^{am}, hich Jesuu: Chi m^lg m^l hiek hūrnnaa mua jaaumam hipierraa nem wau sim wounan, woun hāb k'^lirjug k'aug sīrrau durrk'udau hee hich dib^l juk'anaa di hēutarrjöta simgui hajim han^{am}. **25** Mag durrk'u hee hēu sīerr haawai, noseg pōm chēwia, dō pōm bēewia, p'^luhād pōm wētarrjā, chlābababa hich mag sīsijim han^{am}, durrk'u heeta wajap'a juk'a d^lnarr haawai. **26** Pari jūrr har sīi par j^lg^lupai m^l hiek hūrnnaa mua nem jaau chir^{am}jā m^l hipierraa wauba sim wounan, jūrr hagjō woun hāb k'^lirjugjā chuk'u sīi k'ōmarii mosjā hee di hēutarrjöta simgui hajim han^{am}.

27 Ya hëu dñnaisim hee noseg pöm chëwia, dö pöm haadëm dxi p'üpa wëbaadeewai, sii hap'ëbaadëjim hanam. Mag, nem t'umaa hok'oojim haajem.

28 Chadcha Jesuu mag nem k'ir pogk'e jaaubarm hürwia sïta hoor jägderraa naajim hanaabá,

29 hamachdëu hürwai Jesuu Moiseeu ley p'ã pñarr jawaag chi k'ap'äm k'ap'äm haajem k'äm k'äyaujä jaau k'ap'acha jaaumatarr haawai.

8

*Jesuu woun häb kokobé bënëu sñerr monaautarr
(Mr 1:40-45; Lc 5:12-16)*

1 Mag durrsí gaai Jesuu hõrag jaau sii hawia hñrbaau, hoor pöoma hi hëudee wëtjim hanam.

2 Mag hi mamta hi k'irp'ee woun häb kokobé bënëu bar sim höberchëwia hi k'irp'ee jïepör p'öbk'anaa hirig, —Señor, pua k'ös chiräm k'ai, mág p'edau warre ma gaaimua chugpaabapäi haichëjim hanaabá.

3 Magbaa Jesuu hi gaai pñrrnaa, —Mua pñ monaupläim k'ös chiräm; monaau chirsí magan hajim hanam hirig.

Magbarm bärre chi p'ie k'a dodos chirarr monaau sñsiewai mor wajapp'a haadëjim hanaabá.

4 Magbaadeewai chi Jesuu hirig, —Pñch mágbar hoob chik'amnag jawamgui hajim hanam. Magju k'ääi nacha Jerusalén mawia Haai hi jëejem degam p'adëg pñch mor hoopibaimá. Maimuan chad pñch chadcha monaau sñsim t'umaam k'äm nag k'ap hamk'ir, Moiseeu hiek p'ã pñarr gaai jaau simjö nemchaain ofrendak'a deebá hajim hanam.

*Jesuu Romaam capitán chog monaaautarr
(Lc 7:1-10)*

⁵ Mag kokobé bénëu sñerr monaaupñiwia petaau, p'óbödam Capernaum hanñm hee dubimajim haajem. Mag barbaimam k'aug hat'aawai capitán soldaaun pör hi haig bëewia ⁶ hirig chaigpama-mua, —Señor, mñ di haar haaunaan wai chirñm, mñ chog. Sii put heepai pöd p'iidñba k'érñm, k'a chák'ñ k'itaawai. Mag nñm dñi k'a machagaupata warag heeg pamam hajim hanñm, chi capitanau Jesuug.

⁷ Magbaawai Jesuu jûrr hirig, —Hoob k'ñirjum; mua pñ chog monaaupäain majugui hajim hanñm.

⁸ Pari magbaa chi capitán garmua deeu Jesuug, —Señor, pñ mapimaaugau k'abam, pari mñ chadcha Hëwandam dau na hñu k'aba chirñm, pñ mñ deg dubaag. Hich maupaimua mñ chog monaaupi jaaubá. Pua mag jaaumñ, pñch hiek'au haawai hi monaaubajupa hajim hanñm Jesuug. ⁹ Muajä mñch gaaita k'ap'ñ chitñmgu hajim hanñm, mñchjä hñchab mñch pörnaan juu heegarpai chiraawai. Mag chirab mamñ, mñchdëujä hñchab soldaaun mñch juu heegar p'ë wai chirñm. Mak'ññ hee hñbamñg k'ñijä mua “Pet” haawai maajem, mñ hipierra; maimua deeuñgjä “Pidú” haawai bëejem. Wa mñch chogag k'ñijä “Mñgta habá” haawai mñ hipierr haajem. Magua, maupaimua pua monaaupi jaaumñ chadcha monaauju k'ap'ñ chirñmgu hajim hanñm hirig.

¹⁰ Chi capitanau hich jñg daar mag hiek'abaawai jñgderraa haadëmu hich hñudee wëtmarr k'ññnagta, —Keena, pñadë hoobat: Mñg maach

israelnaan hee mag woun dënjo hääk'a nəm chan mua hagt'a hooba chitəmgui hajim hanəm hich Jesuu. ¹¹ Chadcha mag hatag hōor pōm durrpierram k'ənta maach jöoin Abrán k'ararr däi, Isá k'ararr däi maimua Jacob k'ararrpa hñgt'ar Hēwandum däi hābam mes gaai hohood hap'öbaadéju, hi däi hāba t'ach k'oog. Maig t'ənaaju: hed höbeerjem garm k'ən däi hedau burrijem garm k'ənpa maach meeun däi hāba. ¹² Pari mag hed pāar chi israelnaanta chadcha Hēwandum t'umaam k'ən Pörk'a sim haar naaju haai nəmta, pāachdēu hääk'aba nəm gaaimua pāachta jūrr k'īmie durr bark'əlirxiju hajim hanaabá, hamach k'īircha. Mam bark'əlibapääwaita hicharaucha pāar b̄ep jēhbə habarju. Maigta mamag k'ap'öbaadēmən hich maig hich mag nəsim hiek'au ha jaaumajim hanaabá.

¹³ Mag hiek'apəwi deeu chi capitanag heerpanaa, —Pach diig petá; pachdēu hāba mua pach chog monaaujupaita k'īrju s̄ewai chadcha pāchog monaaujugui ha hajim hanəm hirig.

Mag Jesuu “Pāch chog monaauju” habarm b̄erre mam warp mor mas k'ērarrta chadcha monakk'a haadējim hanaabá.

*Jesuu Pedro p'aauhūan monaautarr
(Mr 1:29-31; Lc 4:38-39)*

¹⁴ Maimua petaau, hich Jesús jūrr Pedro di haar majim haajem. Mam barwi hooimaawai, hich chi Pedro p'aauhūan mor mas k'əlumie paar t'ənəm hooimajim haajem. ¹⁵ Mag hoobaimaawai Jesuu hi haar mawi hi juu gaai p̄rbaawai, warre chi k'əlumie meeudəbaadējim hanaabá.

Mag k'ɻlumie meeudɻbaadee, p'iidɻwi ham jāhogaagpajim haajem.

Jesuu hōor pōm monaautarr

(Mr 1:32-34; Lc 4:40-41)

¹⁶ Maimua ya hedau k'ëubaadēm hee, hōor dösät bënëu s̄isidam k'ɻan k'apaana Jesús haig waibëemajieram hanam. Mag hich haig waibée nám k'ɻnan, s̄i par hiek'aupai höbeerpi jaubaawai, mag ham mor heem bën k'aigbamjā höbeerpäinaa s̄i k'ajap'am k'amor machgau s̄isidamjā monaaupläi maajeejim haajem.

¹⁷ Mag hirua hōor monaumaajerran, warrgar Hēwandam hi jaaumie Isaías k'ararrau jaautarrjö, “Hichdëuta maach k'a t'üg hich gaai hauwia, maach k'amor machagiä chugpaapläijim” ha simjö, chadcha hich hag heyaa höbërmk'fir hajim.

Jesús däi wënarram hig narr k'ɻan

(Lc 9:57-62)

¹⁸ Mag hōor pōm bëe t'ɻnám k'ɻnanau hich p'ɻar t'uurbaadeewai Jesuu hich hag t'ɻrrdö heepai t'oom higar hich harrpijim haajem, hich k'apeenag. ¹⁹ Pari mag nám hee Moiseeu ley p'ä pñarr jawaag chi machnaan heem hāb bëewi hirig, —Maestro, mñan pñampierr pñ däi chitam k'ösi chiram haichëjim hanam.

²⁰ Magbaa jürr Jesuu hirig, —Pachdëu mag mñ däi mam k'ösi chiram k'ai, marrau magan; mñam pñrlag jaauk'imgui hajim hanam: Mñ k'äyau pabä heem nemchaain hamach k'ääijem jëbdi paraam; nem hichpanjä k'eeupaawai hamach k'ääijem k'äidu wai s̄isidam. Mamñ mñch chi Hemk'ooi Hiewaa chan mag chitam haig k'ëubaadeewai

k'āyaag wajap'a werba chiraju didamjā chuk'u chit̄mgui hajim han̄m. Pajā m̄jō magta chitam k'ōsi chir̄m k'ai, marrau magan hajim han̄m.

21 Magbaawai hāb mag k'apan t'ʌnʌm hee d̄ai hi hiek hūraag hi hēudee nʌrraajerrau jūrr hirig, — Señor, m̄jā pʌ d̄ai chitam k'ōsi chir̄m, pari hid̄eu nacha m̄ach haai haar mawia hi d̄ai chir̄m hapiibá hajim han̄m. Mag hatag m̄ach juadamaucha jōoi hauk'ēr plabajeen chadau m̄ pʌ d̄ai hogdʌba chitajugui hajim han̄m.

22 Magbaa jūrr Jesuu hirig, —Magju k'āai warre m̄ d̄ita marrau hajim han̄m. Hid̄eu har jāg hamach Hēwandam hiek hāk'amaaugau chi t'ōmjō nʌm k'ʌnagta hamach binaan bēppibá hajim han̄m hirig.

*Jesuu p'ū d̄ai p'ūas t'umbapitarr
(Mr 4:35-41; Lc 8:22-25)*

23 Mag hich harrpibaawai, ya w̄etumua Jesús ham na jap hee waaidʌbaadeewai, chi k'apeenau hi harrjim haajem. **24** Ya mag dōjārr paauk'abaadēm heeta, dēgölp p'ūas meeuk'abaadēwi p'ūas t'eega japau pōd hāwatbajujö haadējim haajem. Pari mag t'ʌnʌm hee hich Jesús k'āi jōrrajim hanaabá. **25** Magbaawai hi k'apeen hāaur k'ʌnau hi p'iriup̄yaan w̄etwia hirig, —Señor, p'iidʌbaad. Ya maach k'ōogpabahaba. Maar k'aigpēr hat'ā hajierram han̄m.

26 Magbaawai hichd̄eu hamag, —K'ant'eeta hatcha jāp'ierr nʌma? hajim hanaabá. Jāgan pārau chan m̄ pāach d̄ai chit̄mjā k'augbata naab hajim han̄m, jāgcha jāp'ierraag.

Magnaa p'iidawia p'ūug meeurrau sīunaa hīchab chi p'ūasagjā meeurrau sīubaawai, tag p'ūjā wëba, p'ūasdaujā baupa k'aba, warre sīi dōjā meuu jōisijim hanaabá. ²⁷ Jesuu hamach dak'īir magbarm hoowia dauderraanamua hamach wir haigpaita, —Keena, ¿k'aním wounta jāg māg p'ūasaujā hi hipierraanaa p'ūujā hi hipierraata nāma hirua hiek'aawai? hanaajim haajem.

*Gadara durr dösāt dau heerpamieubaarjerr
k'ān numí Jesuu monaautarr
(Mr 5:1-20; Lc 8:26-39)*

²⁸ Mag wëtmaa hawia, ya t'oom higar Gadara durr paauk'abaimaawai, wounaan numí dösāt dau heerpamieu bar sīsidām k'ānta hujā haarmua höberdātk'achiéwi, chi Jesús sim dak'a bëejierram haajem. Mag sīsidām sīi pabā heem nem maach k'oojem k'ānjöta sīsid harr haawai mag ham nām gar hōor dichju hak'ār haajeejim hanaabá. ²⁹ Mag hi dak'a bëewi hi t'ārcha t'ārt'ārnāa hirig, —Jesús, Hēwandam Hiewaa, ¿k'ant'eeta pā maar dāi māgbaihēma? Māgwaiwe chan hoob maar chig ha chiram hajierram hanām, mag chi dösāt bēn wai narr k'ānau.

³⁰ Maigmua warpcha k'aba k'ūsnaan k'apan p'at'au jār k'ō wēnārrajim haajem. ³¹ Chi mepeenaujā mak'ān k'ūsnaan maig wēnārrām k'ap'ā narr haawai warag Jesuug chaigpanaa hirig, —Pua maar jark'āyaagpam k'ai, hidēu warag jāk'ān k'ūsnaan heeta marag dubpibā hajierram hanām.

³² Magbaawai Jesuu hamag, —Magan jāk'ān k'ūsnaan hee dubjurauma hajim hanām.

Magbaawai mak'ʌʌn mepeen mak'ʌʌn wounaan heemua höbördʌtk'awi jūrr mak'ʌʌn k'ūsnaan heeta dubp'öbaadëjim hanaabá. Magbaawai sii pör lököomjö parhooba t'ʌrrdöog k'ap'ig p'öbaadëwi dö hee dərbagk'a sii k'ūsnaan k'apan k'ēu k'uurbʌ l'echjierram haajem.

³³ Magbarm hoowi, chi k'ūsnaan t'ʌa narr k'ʌʌn jāp'ierrwi, p'öbörög k'ap'ig p'öbaadëwi, mag wounaan numí dösät dau heerpamieu sīsid harr mor heem mepeen höbördʌtk'awia jūrr k'ūsnaan hee doubtarr t'umaa p'öbör heem k'ʌʌnag jaaumajierram haajem. ³⁴ Magbaawai chi p'öbör heem k'ʌʌn k'apan hag bärre chi Jesús haar wëtwi warag hichta maigmua jūrr deeum durrag mapi jaaujierram haajem.

9

*Jesuu woun hāb k'apá jaser k'itʌm monaautarr
(Mr 2:1-12; Lc 5:17-26)*

¹ Mag hōor mor heem mepeen jark'ʌʌiwi, deeu hich k'apeen däi jap hee pawi dərbabaadeeu, deeu t'oom higar hich sīerr p'öbör hee s̄eimajim haajem, Capernaum p'öbör hee. ² Mag hi barbaichëm k'aug hat'aawai woun hāb sii k'apá jaser k'itʌmta pa bʌrk'am gaai hi haig haibëejieram haajem. Mag hich haig haunaan wai barbaichëm hoowia, chi wounaan hö hak'aar hāba hiruata hamach haunaan monaaupläju k'ap'ʌ sīerr haawai, chi k'apá jaser k'itʌmʌgtä, —Honee habá, pʌ pekau ya t'um chugpaa s̄isimgui hajim hanʌm.

³ Pari Jesuu mag hiek'abarm hūrwia, Moiseeu ley p'ā pʌarr jawaag chi machnaanjä haig t'ʌnarr haawai, hamach hödegpai, “Mag woun maachjöpai

s̄iewai mag hiek'aju k'aba simta hichta Hēwandamjö mag hiek'a sim" ha k'īirju naajim hanaabá.

⁴ Mam̄ hamau mag k'īirju n̄lm̄jā Jesuu k'ap'Λ s̄ierr haawai magbaawai hamag magjim han̄m:

—¿K'ant'eeta pāar jāg t'āar k'aigbata k'īirju s̄isid haajēma? ⁵ ¿Wa mag pekau chugpaabarmjā dau daau hooba naawai pārau k'īirjuawai chadcha p'it'urg chuk'u t'umaam k'λλnau mag hiek'aju haai n̄m ha n̄wa? Chadcha t'umaam k'λλnau mag hiek'aju haaima. Mam̄ mua hirig "P'iidΛwi dΛrdΛr habá" hak'iin, hōrau hamach daúacha hooju, hi monaau s̄isi wa monaauba k'āijā hich mag s̄isim. Magua pārau cha mua jawaagpamjö chan habaju. ⁶ Mam̄ pΛch chi Hemk'ooi Hiewaata chadcha Hēwandamau juapá deetarrau m̄ig heegar hōor pekau chugpaagjā juua t'eeg chirΛm k'ap hamk'īir, pārag hoopik'imgui hajim han̄m.

Magna chi k'apá j̄aser k'itΛmΛgta, —P'iidΛbaad, maimua pΛch put juurwia pΛch diig petá hajim han̄m.

⁷ Jesuu hichig magbaa chadcha chi k'apá j̄aser k'itarrau hi hipierr nem moná p'iidΛbaadēwi hich diig petajim hanaabá. ⁸ Magbarm hoowia haig narr k'λλn dauderra n̄lisijim han̄m. Mag n̄m hiek'au warag Hēwandamagta, "Häuhcha jāgbarm, Hēwandam. Jāan pΛch juua t'eegauta mΛg wounag jāgpibarm" hajierram haajem.

*Jesuu Leví hich d̄xi hēeurrterr
(Mr 2:13-17; Lc 5:27-32)*

⁹ Mag hāb k'apá j̄aser k'itarr monaaupΛiwi bēeuta, hōrau gobiernoog dēbpaar p'agaan bēejem mes gaai mΛ hoo chirΛm hoochējim hich Jesuu,

mag gobiernoog hōrau dëbpaar paraa nám jëeu nám p'idakta p'idak'a chirarr haawai. Maig mā hoobaicheewaita hich Jesuu mā t'ärcha t'ärnaa,— Mateo, mā dāi marrau hajim.

Magbaa chadcha mā hi dāi mawia hich mag hi bā hogdāba chirsijim.

10 Hag k'ur maach hich dāi hogdāba wēnrraajerr k'ān t'um hāba hich Jesús dāi mā di haig t'ach k'ö naajim. Mag maar t'ach k'ö nám haig hīchab hōor k'apan mā k'apeen mā p'idak'aajerrjō Romaam gobierno hat'ee dëbpaar jëeujem k'ān dāi sīi hōor hamach k'aigba nám gaaimua hagjō t'ärp'öo haajem k'ānpa bëewi maar haig hābam mes gaai hohood haichéjim.
11 Mag hoobaawai, Moiseeu p'ā pñatarr wajapcha hārk'aajem k'ānjā haig narr haawai, jūrr mag maach chi Jesús dāicha wēnrraajerr k'ānagta,— Jāga jäg pāar maestro sīi dëbpaar jëeumien dāi pekau pōm sīsidām k'ānpata hāba t'ach k'ö sī? ha jëeuijerram.

12 Pari hamau mag jëebaichēm hich Jesuujā hūr sīerr haawai hamag magjim:

—Chi k'a monak'a nám k'ānau chan doctor higba haajem; mor masi nám k'ānauta doctor hiigjem hajim hamag.

13 Maimua magjim hīchab:

—Wajap'a k'īirjunaa Hēwandam hiek p'ā sim gaaim mua jawaagpam k'ap habat. Chi p'ā sim hiek gaai Hēwandamau mag sim: “Muan pāragan sīi nemchaainta k'ēchnaa mārlāg jëeu nāl haju k'āai, pāach k'apeenta hārcha dau haug k'aug paraa hapim k'ōsi chirām” ha simgui hajim Jesuu. Maguata muajā ham pekau pōm nāmjā higba,

ham däi t'ach k'ö chiramgui hajim. MΛ chan bñlrjä pekau chuk'u wajap'a k'it'ëem haajem k'ΛΛn jlaanjä bëeba, mΛΛn hõor pekau pöoma k'it'ëem k'ΛΛn peerdΛ hawaanta bëejimgui hajim, k'irjug hiiur haumk'ir. Maguata mag hõor pekau pöm nΛmjä higba, ham däi t'ach k'ö chirabahab hajim, hamjä Hëwandam dënk'a hawaag.

¿K'ant'ee t'ach k'öba sark'aju haai nΛ?
(Mr 2:18-22; Lc 5:33-39)

¹⁴ Maimua ya hõber p'öbaadëm hee, Juan chi hõor pör choomie däi wënlrraajerr k'ΛΛn bëewia Jesuug jëechëjierram:

—Jägwi maar maimua fariseonaanjä hagjö Hëwandamag jëeu k'ëwaag hñiba sark'aajemta, pΛ k'apeenta sark'aba haajemma? haichëjierram hirig.

¹⁵ Magbaa Jesuu hamag magjim:

—Pâraru k'irjuawai juu pər nΛm haig hõor t'ärk'Λlitarr hök'irjuu t'ach k'öba naaju haai nΛ chi juu pər sim woun ham däi sim haig? hajim hamag. Magnaa hichdëupai, Hich hagjöta nΛmgui hajim mΛ k'apeenjä. Ham hök'irjuu hajuun, mΛ ham jaaijö ham däi chitΛm pər hat'am hed gayan chadau hamach k'irauta sark'awia hñchab ham t'achjä k'öba nΛisip haju, gaai machgau. MamΛ mΛwgwaiwe chan ham sark'aju k'aba nΛmgui hajim, hagt'a mΛ ham däi chiraawai.

¹⁶ 'Päädë k'irjugbat. Pâran chadcha pääch jöoinau jaaujerrjö t'ach k'öba sark'a nΛm. MamΛ pâraru jäg mua hiek hiiur jaau chiramjä k'ösinaa hagjö warrgarm k'irjug chi jöoijä hagt'a k'ösi wënlrramΛn, magan mag k'irjugan sii put hiiur hauwia jürr

k'ajūa jöoi gaai p'ëek'abarmjöta s̄isimgui hajim. Häbmua k'äijä put hiiur k'ajūa jöoi gaai p'ëek'ak'iin, mag put hiiur hi pächdlaadëmua chi k'a sim hee t'arrdlaadeeu, warag hich warr s̄ierr k'ääijä nem wäg s̄isijugui hajim hamag. Magua chi m̄a hiek hääk'a simua chan m̄ag hiek hiiur mua jaau chitamjä hääk'anaa pöd hamach jöoin hijä hagjö hllrk'aju k'aba simgui hajim, chi Jesús garmua.

17 Mag m̄a hiek hääk'a n̄amn vino nemhëu hiiur hee plajemjöta simgui hajim. Pärau k'ap'ñ n̄am, vino hõrr pöd nemhëu jöoi ya chi plajem hee plju k'aba sim. Mag plak'iin, chi vino hõrr hachpabaadeewai, chi nemhëu jöoiraa s̄iewai, hawatba jëgdlaadee, chi vinojä hârbaadëm däi chi nemhëujä ya tag serbiiba s̄isijugui hajim. Maguata vino hõrran hagjö nemhëu hiiur heeta plajem; maagwai nemhëujä jëgdla, chi vinojä hârbamgui hajim, mag hichig jëeuchétarr k'ñnag.

Jairo k'a, maimua hllri häbmua Jesús k'ajūa gaapai plartarr

(Mr 5:21-43; Lc 8:40-56)

18 Mag Jesús hagt'a Juan pör choomieu hõor pläitarr däi hiyññ dñanam hee, maach meeun heem judío hääb chi pörk'a sim bëewi s̄ihi k'üirp'ee kanieu p'öbk'abaichëjim. Mag p'öbk'achëwi hirig chaig-pamamua, —Chaigpai m̄a k'adam chugpajimgui hajim. Pari pua m̄a di haar manaa hi gaai plrimak'iin, mua k'ap'ñ chiramgui hajim, pua deeu hi hiiu hauju.

19 Magbaawai Jesús p'iidawi petaawai maach chi k'apeenjä hi däi wëtjim. **20-21** Pari mag wëtum hee, hllri hääb p'ömieu bar sim bëewi

meraa hëugarmua hi k'ajüa hi gaai pərchëjim, hich hödegpai “Nau hi k'ajüa gaai pərbarmuapai mΛ monaauju” ha k'ñirjuwia. Hich mag hΛli doce años mag p'õmie däi sñejim, bΛlrjä chugpaa k'augba. ²² Pari mag hich gaai pərbaichëmjä k'ap'Λ sñerr haawai hich chi Jesuu hirig hewag p'ΛΛrba hoona, —Hoob chigaa ham; mua pΛch monaauju k'ap'Λ mΛ gaai pərchëtarr gaaimua, häu pΛ monaauwi peerdΛjä peerdΛ hΛisibahab hajim chi hΛlirag.

Mag, chadcha Jesuu magbarm bärre mag hΛli monaau sñisijim.

²³ Maimuan chad warag hëréubaadëwi, chi binaandam wai narr di haar barwi hooimaawai, hök'ñirjuu nΛm hiek'au sñi hërrsirpa jëb t'ΛnΛm däi gaai machgau bñep sereu t'ΛnΛmta hooimajim, hamach hi harr haawai. ²⁴ Magbaawai hamag, —¿K'ant'eeta jäg t'Λnáma? Chaai meebsiita k'äi sñebahab hajim. Magnaa, Jöpcha dawag hëréubaadët hajim hamag.

Pari hirua mag hiek'a sim hürwia haig t'Λnarr k'ΛΛnau warag hi wau hiek'a naajim. ²⁵ Maimua hōor t'um dawag höbeerk'apäiwia, chi binaandam haar dubwi, hi juadam gaai pərbaimaawai warag däi pər p'iidΛbaadëjim. ²⁶ Mag hirua chaai p'iriū hautarran hich hag durr hee warp'am magweta bñi jöisijim.

Dau k'ñsu k'it'ëe harr k'ΛΛn numí Jesuu dau mon-aautarr

²⁷ Mag Jairo k'a deeu hiiu hauwia petaau, dau k'ñsu k'it'ëem k'ΛΛnta numí hi hëudee hähäag wëtjim. Mag hähäak'amua, —Jesús, pΛta rey David

k'achitarr hag chaain hewagam k'ʌʌn Hiewaa marau nʌ narr; maar hapdurrum maar dau haug k'augbahur haajeejim, hamach dau monaaupäain bëemk'īir.

²⁸ Pari Jesúś warag hich jēer sīerr diig majim. Pari magʌmjā pʌaba hi hēudee wëtwi, hich haar bardatk'abaimaawita, hamag, —¿Pārau k'īirjuawai mua chadcha pāar dau monaaupʌiju chirá? ha jēejim.

Magbaawai hamachdēu, —Hëera, marau k'ap'ʌ nʌmgui hajierram, chadcha pua maar dau monaauju.

²⁹ Magbaawai Jesuu ham dau hëu haait'ʌ haait'ʌnaa, —Mua pāach dau monaaupʌijuuta pāachdēu k'īirju narr haawai chadcha pāar dau monaaupʌik'imgui hajim hamag.

³⁰ Mag chadcha hirua magbarm bärre hamach numwe sīi daujā wajapp'a hap'öbaadējim. Maimua Jesuu hamag bʌlṛjā bit'urgam k'ʌʌnag jaaupibajim mag hamach dau monaaubarm. ³¹ Pari mag-tarrta, sīi haigmua höbér p'öbaadëwi hich mag durr heepain hamach wënʌrrʌmpierr jaaumajierram hanaabá, jäga Jesuu ham dau monaaujī.

Woun hāb pōd hiek'aba k'itarra Jesuu hiek'apitarr

³² Mag dau k'īsu k'it'ée harr k'ʌʌn Jesúś haig naawi daau paauk'abaadëm hee, jūrr woun hāb pōd hiek'aba k'itʌmta hi haig haibëejierram. Ma pör bënmiie paraa sīejim, dösät bēn. ³³ Mag hich haig waipierrwai mag bēnjā Jesuu jēu werbajim. Magbaa mag meu meraa sīerrta nem meu höp'ërg hich mag hiek'a sīsijim. Magbarm hoowi hōor

dauderraa nʌm hiek'au, “Keena, mʌig Israel durr chan maach hee hag na maadëu mʌg hooba haajerr hïsta chadcha maadëu mʌg hoo nʌmwai” haajeejim jūrram k'ʌnau.

³⁴ Pari bit'urgam k'ʌnau sii mag durrum hee, jūrr fariseonaanau warag ham hichaaur, “Jā sii dösätnaan pör däi k'apeerk'a siewaita hag juapaauta hirua jäg hōor mor heem mepeenjā dau daau järk'ʌli siebahab” haajeejim.

Hēwandum hiin jaauju pöoma t'ʌnʌm; mama chi jaauju k'ʌnta chuk'um

³⁵ Jesús p'öbörpierr narramua didam k'apan k'aba k'æk'ëdʌm heem magwe p'ʌrdrʌ narrajeejim. Mag narramua Hēwandum hiek jaaujem deg dubwi maach peerdʌajem hiek jaauamamua, “Hēwandumta maach t'umaam k'ʌn Pörk'aimʌ sim; magua hirigta hidëu pāach t'āar hajaug paapibat” ha jaaujeejim. Mag nʌm däi hīchab hōor k'amor machagjā k'firpierr monaaumaajeejim, k'a mamachdögpa. ³⁶ Mag narramua sii hōor pöoma oveja chaaindamta chi t'ʌajā chuk'u sii dau hap'ʌ parhoob haaidʌ t'ʌnʌmjö hoobaawai, ham dau haug k'augwi, ³⁷ maar hich k'apeenagta, —Chadcha Hēwandum hi jaau nʌmln, arrozdö pöm p'ur wëjömjöta p'idag pöoma simgui hajim. Mag simta chi jaau wënʌrraju k'ʌn chan k'apan k'abata durrum. ³⁸ Magua muan pāragan Hēwandumag jéeubat ha chirʌmgui hajim, warag hich hi jaauju k'ʌn k'apan jöp'ëecha hich hi jawaan pläimk'ir.

10

*Jesuu hich d̄xi hogd̄ba wēnarramk̄ir doce j̄r
hautarr
(Mr 3:13-19; Lc 6:12-16)*

¹ Biek hāb Jesuu maach hich k'apeen doce hich d̄icha hogd̄ba wēnarraju k'λλn hich haig t̄ñrk'a hauwi maachta mepeen k'āaijā juu t'eeg h̄rcha hapijim, bēn hōor mor hee s̄isid̄mjā maach juu j̄mpiba j̄r wērpnaa, haunaanjā hamach k'amor machagpierr monaaunaa, s̄ii pa mamachdögjā monaaumamk̄ir.

² Mag maach hich hiek jaaumk̄ir hichd̄eucha doce j̄r hautarr k'λλn m̄lk'λλn hajim:
Simón, (hichpai Pedro ha t̄ñlrjem);
Andrés, chi Simón heeum;
Santiago, jöoi Zebedeo hiewaa, (hichpai h̄chab Jacobo haajem);
Juan, hagjö jöoi Zebedeo hiewaa, Santiago heeum;

³ Felipe,
Bartolomé,
Tomás,
Mateo, gobierno d̄ebpaar j̄eeumie harr, (hajapcharan m̄achma, m̄achpai h̄chab Leví haajem);
Santiago, jöoi Alfeo hiewaa, (hichpai h̄chab Jacobo haajem);

Tadeo, hichpai h̄chab Lebeo ha t̄ñlrjem;
⁴ Simón, celotenaan hee s̄ierr; maimua Judas Iscarioote.

Maagwai maadēu k'ap'λ chirarr hak'iin, hiin mag Judas Iscarioteeuta t'et'em k'λλnag Jesús p̄r deeju hajima, hi t̄ðomk̄ir.

*Mag doce hichd̄eu j̄r hauwi p̄xitarr k'λλn
(Mr 6:7-13; Lc 9:1-6)*

5 Mak'ʌʌn doce hich Jesuucha jər hautarr k'ʌʌnta hichdëucha päijim. Pari mag maar päyaagpamua marag, judionaan k'abam k'ʌʌn hee chan wëtpiba, ni Samaria durram p'öbör heejā wëtpiba jaaujim.

6 —Magju k'ääi maach judionaan hee Hëwandum hiek hääk'abagau oveja pap chuk'u hok'oo wënʌrrʌmjö t'ʌnʌm k'ʌʌn heeta hëréubaadët hajim.

7 Mag wënʌrrʌmuua hamag, “Hëwandumta t'umaam k'ʌʌn Pörk'aimʌʌ sim; pääar peerdʌju k'ai, hirigta hʌdʌraa pääch Pörk'apibat” ha jaaupetat hajim marag. **8** Magnaa haaunaanjā monaaunaa, kokobé bënëu s̄isidʌmjā monaaunaa, hōor chi meemjā deeu p'iriu haunaa, hōor mor heem bënjā jēu wérpetat. Pärag magamk'ür mua mʌch juapá s̄ii parta dee chirʌm haawai päächdëu hōor däi mag nʌm paarjā hoob jéeumiet hajim marag.

9 Mag jajawagmamua, 'Hoob hagʌmuua nem përk'oog hawi p'atk'on k'ääjā harrmiet. **10** Ni k'ʌd järr t'ach k'oogjā hoob p'iejāb harrmiet hajim. K'ajūajā pääch mor gaaaim happai harrwi zapatjā päächdëu jūa nʌm happaita hat'aadët. Bordonjā chuk'u hich jäg hëréubaadët hajim. Mua pärag mag chirʌmʌn, päächdëu ham däi wajap'a nʌm k'ʌʌn hōraupai hagjö päärau nem higbarmjā k'ap naaju haawaita bʌʌrjā nem harrpiba chirʌmgui hajim. **11** P'öbör hee pääch dubimaawai, wa s̄ii didam k'apan k'abam haig k'ääjā pääch barimaawai, k'ap haag nacha jēeu hoobat, k'ai di haigta pääch jēerimaju haai nʌ ha k'ap haag. Mag pääch jēerbaimam degpai naawia hëréubaadët ha jaaumajim, s̄ii parhoob dipierr k'äi wënʌrraba. **12** Mag pääch jēerimaju di haig barimaawaijā wajap'a salu-

daabat hajim chi di k'ʌn däi. ¹³ Chadcha hamau mag pāar hamach haig jēerpimʌn, pāach Hēwandam däi k'ōinaa wēnʌrramjö hamachjā hi däi k'ōinaa naaju. Magbam chan hamachta warag Hēwandam däi k'ōinaa hajujā k'augba n̄isiju. ¹⁴ Maagwai pāach hamach haig barpiba ni s̄i pāach hiek-paijā hūrmap'a habaawai mag di haigmua wa mag p'obör heemua k'āijā hērēubaadët hajim. Mamʌ mag wētaagpamuajā warre hamach dak'irwe pāach b̄l̄ gaaaim jēb hllrp'ē hllrp'ēnaa hamag, "Pāachdëu jāg hūrba habarm gaaaimua Hēwandam d̄ita k'ir k'ap habat" ha hiek'awia hērēubaadët hajim. ¹⁵ Mʌ cha hiek'a chirʌm hiek'au, mag hamau pāar higba, ni pāar hiekjā hūrmap'a habarm jūrran warrgar Hēwandamau Sodomapien däi maimua Gomor-rapien däi hatarr k'āajā ham gaai hat'uuchata burruj̄ ha jaaumajim hich Jesuu maachigcha.

Mag hichdëu p̄itarr k'ʌn p'it'urg wauju jaau-tarr

¹⁶ Mag maar p̄yaagpamuua hīchab marag magjim: 'Mua chadcha pāar p̄i chirʌm, pari mʌ hiek hūrbat hajim: Pāran s̄i oveja chaaindam k'um nem t'ʌnʌm hee plak'ʌlibarʌimjöta habarm, hōor k'aibagk'am heeta wēnʌrraju haawai. Magua, mʌch himeerba muan pāragan, k'irjug k'aug hichk'umjöta habat ha chirʌm. Mag naab mamʌ hīchab k'ir machag chuk'u duburdamjö habat hajim. ¹⁷ K'ir k'ap'ʌ wēnʌrrat'ʌ. Pāran hōrau p̄l̄ harawi Hēwandam hiek jaaujem degam chi t'et'emnaanag deebaimap haju. Magbaa hamau pāar wʌjā wʌmaju. ¹⁸ Mʌ gaaaimua pāar k'aibag waumk'ir, hōrau pāar gobernadornaan haarjā harrnaa reinaan haarjā haharr haju. Pari

mag chi t'et'emnaan haar pāach harrwai, hāu pārau hamag hūrmk'īir mΛ jaaunaa sīi judionaan k'abam k'ΛΛnagjā mΛ jaaujurau. ¹⁹ Pari mag chi t'et'emnaanag pāach pΛr deewajā hoob pāach kōit pāachdēupai hiek'aju k'īirjuwia hag nawe, “¿MΛ k'an hata hiek'ajuwa?” ha k'īirjumiet hajim, ya pāar hiek'aagpaawai hich Hēwandamauta hichdēu k'ap pārag hiek'apiju haawai. ²⁰ Mua pārag mag chirΛmΛn, pāar Haai hāgt'ar sim hag Hak'arauta pārag hiek'amk'īir k'īirjug deeju haawaita mag chirΛmgui hajim.

²¹ 'Mag jaran wir haig k'od hābam k'ΛΛnjā chi hāk'aba sim garmua hāu mΛ hiek hāk'a k'ērlam t'et'emnaanag jaaupläimajugui hajim, hich k'odpai wir haig t'ōomk'īir. Hamach dēnnaanjā hagjö mΛ gaaimua t'ōomk'īir t'et'emnaanag jaaupläimaawai chi dēnnaanaujā hich hagjö haju hamach chaain dāi wir haig. ²² MΛ gaaimua t'umaam k'ΛΛnau pāar hoomapp'a haju, pari hōrau pāach dāi mag nΛmjā magΛm hiek higba warag Hēwandam dāita hubΛnaa hich gaai magΛm dichpi hat'amΛn, hāu peerdΛwi hāgt'archa höbērjugui hajim. ²³ Pāach nΛm p'öbör hee pāach t'et pΛrbaichee jūrr deeum p'öbörög hērēupetat. Mag wēnΛrrΛmua mΛg Israel durr p'öbör k'apan nΛnΛidΛm hee dΛrju jar wēnΛrrawiajā, pārau p'öbör t'um p'ΛΛrpäiju nawe mΛch chi Hemk'ooi Hiewaa deeu pāar hee chiraichëjugui hajim, magbarm haigmua Hēwandamta hōor t'āar hee chi Pōrk'aju haai sim k'ap hapieg.

²⁴ 'Mag pāach dau hap'ΛΛ haju hanΛm hūurwaijā hoob jāgderraa hamiet hajim. Pārau k'ap'Λ nΛmgui hajim, heeu nem k'aug simua chan hich maestro k'āai hatcha nem k'aug k'aba, ni sīi chik'am

chogk'a simjā hich patrón k'āai hārpai k'aba s̄ejem. ²⁵ Magua, hāb k'āijā chadcha hich maestroou jaau simjöta n̄rram k'ai, magan chi maestro d̄ai haajemjō haju hi d̄ijā. Jāga chi patrón jōoi dau hāauk'a n̄am hee chi chognaanta daupii habarju. Maguama, m̄ach pāar Pörk'a chirlm̄g hōrau m̄an meepen pōr Beelzebú d̄ita chirlm̄g ha hiek'aajeewai pārag chará hamau hat'uucha k'aigba hiek'ajugui ha jaaumajim maachigcha.

*K'aita hök'ö haju haai n̄
(Lc 12:2-7)*

²⁶ 'M̄ag jēb gaai maach wounaan hāba t'ān̄am k'ān̄n̄ hoob högk'amiet, pāach t'ōoju k'īirjuwia. Hamaun m̄ig heegar hamachdēu pāar d̄ai mag k'aigbanaa parhooba k'āijā hiek'abarmjā s̄i hich mag k'īir hok'oojupii haju. Mam̄ magtarr hiek'an m̄ag hatag paawai Hēwandamau deeu heeupemjō hēud̄ hauwia t'umaam k'ān̄n̄ag hūrpijugui hajim. ²⁷ Mag pāar dau hap'ān̄ hajujā chadcha hīs mua meraamjöta jaau chirlm̄, maach happai. Mam̄ pāach peerdlajem hiek pāachig jaaujem chan hik'āa jaauba, t'etta jaaupetat hajim, t'umaam k'ān̄n̄ag hūrmk'īir, mag chi hūr n̄am k'ān̄n̄au pāach d̄ai k'aigba hajujā k'īirjuba. ²⁸ Hamau pāar chi hārl̄m̄n̄ chadcha t'ōoju hawiajā t'ōoju; pari pāar hak'aar chan pōd t'ōo haubam. Magam̄ k'ān̄n̄ hoob högk'amiet hajim. Magarrau högk'aju hawiajā pāach chi hārl̄m̄jā t'ōowia pāach hak'aarjā k'īmie durr hich mag s̄erramk'īir barp̄yaagjā jua t'eeg sim̄n̄ chadau, chadcha hök'ö habat hajim, Hēwandam higwi.

29 'Pārau k'ap'Λ nΛm, nemchaaindam par her-raam gaai pēr haaujem. Pari mag baleebamjö k'it'ee hab mamΛ, maach Haai hāgt'ar chiraaje-mua t'ōpibam haig chan hābjā t'ōba haajemgui hajim. **30** MagΛm pāar chará nemchaain k'āaijā hārcha balee naawai pāarta hirua wajapcha t'la wai sīejem. Hichdēun pāar pōrbā k'apanagjā k'app'Λ wai sīejem. **31** Magua, hoob hatcha pāach k'īrjumiet; pāarta nemchaain k'āaijā hārcha balee naabahab hajim.

Meerba Jesú斯 dēn hamΛn hichdēujā hamjā hi dēnēu haju

(Lc 12:8-9)

32 'Hāb k'āijā mΛ higar sīewai hōor dak'īrjā meerba mΛ hiek hāk'aajem ha jaaau sim wounan, muajā hīchab mΛch Haai hāgt'ar sim dak'īr, "Jāan chadcha mΛ garmΛu" hajugui hajim. **33** MamΛ jūrr hābmua k'āijā hōor dak'īr mΛ higwi "MΛ chan hi higarm k'abam" ha sim wounan, muajā hīchab mΛch Haai hāgt'ar sim dak'īr, "Jā chan mΛ dēn k'abam, mua hi k'augba chitΛm" ha hiek'aju hajim.

Chi chaairaujā hich dēnnaan higar k'aba haju jaautarr

(Lc 12:51-53; 14:26-27)

34 'Hoob pārau, mΛΛn sīi mΛg durr gaai hōor k'ōinaa bibigagjā chuk'u hapiegta bēejim hamiet. MΛ chan pāar k'ōinaa hapieg k'aba, warag hiek p'it'urg hapiegjöta bēejimgui hajim hich Jesuu. **35** MΛ mΛig mΛg durr gaai bēetarran, mΛch hiek gaaimua chaain chi hemk'ooinjā hamach haai dāi k'aigba, chi hΛlinaujā hamach hād dāi k'aigba maimua chi hāignaanjā hamach p'aauhūan

däi k'aigba jürr chik'am hichaaur haadëp'äm gaaimua hiek p'it'urg hapiegta bëejimgui hajim.
36 Wajapcharan deeum k'ɻɻnjä k'aba, dich wir haiguim k'ɻɻnpaita k'a huk'ur t'ɻnaajugui hajim, hiwiir hääbmua mΛ hiek hääk'amap'a haadëp'äm gaaimua.

37 'Hääbmua k'äijä härcha hich haaita mΛ k'ääi k'ösi wa hich hääd k'äijä mΛ k'äaijä härcha k'ösi sim chan magan mag woun chan mΛ dën haju k'aba simgui hajim. Wa magba mɻrlta härcha k'ösi haju k'ääi, hich hiewaa wa hich k'a k'äijä härcha k'ösi wai sim wounjä mΛ dën haju k'aba simgui hajim hïchab. **38** Chi mΛ däi nɻrram k'ösi simuan warre hich p'it'urg hau nɻrrajujä k'ap'äm haju haai sim, mΛ gaaimua chik'amnau hich t'ðoju k'ap'äm hawiajä hich mag mΛ bä hogdäba nɻrraju haawai. Mag hääwatbaju chan parta hidëu k'ös mΛ däi sim ha hiek'ajugui hajim. **39** Har mΛ gaaimua bɻrlräjä p'it'urg haumap'a sim chan meem hedjä hägt'ar höbërbam. MamΛ har mua nem jaau chiräm waum k'öchgau wa mΛ gaaimua k'äijä dau hap'ɻɻ habarmän chadau hägt'archa höbërjugui ha jaaujim maachigcha.

Regalo deeju

(*Mr 9:41*)

40 Mag hiek'ak'agmamua marag, 'Päar mΛ hiek jaau wënarraam haig, hõrau hëuta pääar hamach haig baarpinaa pääar hiek hür námän magan mäpata hïchab hädärl hamach haig barpi námgui hajim, muata pääar päi chiraawai. Mag hamau mäjä hamach haig barpi nám haig, hich chi mΛ päitarr Jöoiipata barpi námgui hajim, mächjä

hichdëuta p itarr haawai. **41** H wandamau hich hiek jaaumk ir jar hauwi p itarrta h u hamach haig hau n m k  n d in, mag hichd u p i sim d i hajap'a habarm o haju ham d ij ; maimua s i woun wajap'am k  j  hag o hamach haig haum n, hi d i hajap'a harr o hajugui hajim h chab ham d ij . **42** Maimua h bmua k  j  m g m  hiek h k'awi m  hiek jaau durrum k  n hamach haig barimaawai nemdam b r m k  j  deem k  si deem n, magtarr paar hag o h chab H wandamau hirig nem wajap'am deeb kába dee-jugui ha jaaumajim.

11

*Juan chi h or p r choomieu hich k apeen p itarr
(Lc 7:18-35)*

1 Mag maach doce hich d i hogd ba w n rraajerr k  nag mag nem jaaudubwi, w tpi jaaubaawai, maar w tjim. Magbaawai j rr hich deeum p  b r n n id m g petajim, hich hag durr heepai, mamaam k  n g j  hag o maach peerd ajem hiek jawaag.

2 Hich maagwai Juanau cárcel deg simua Cristoou nem wau n rr m h r s ejim haajem. Magbaawai hich k apeen heem h aur k  n hich haig t rk'a hauwi chi Jes s  haer p ijim haajem, **3** hi haer mawi, hiita chadcha hich H wandam hi jaaumienau jaauwai H wandamau p iju jaaujerr  wa har k abam k ai hich j  g n ag ha k ap j eumk ir. **4** Mag b ewi, chadcha hichig j eubaicheewai, hich Jesuu hamag, —H r ubaad wi Juanag jaaubaimat hajim han m, p ach j  g uch 

hūrnaa pāach daúacha mΛg hoobarm. ⁵ Hirig, “Dau k'augba k'ëk'ëd harr k'ΛΛn dau wajap'a t'ΛnΛm” habat. “Bä wëdΛ wëdΛ sīsid harr k'ΛΛnJä ya wajap'a nΛrrjëem. Kach k'īsu sīsid harr k'ΛΛnJä wajap'a hūr sīsidam. Chi meem harr k'ΛΛnJä deeu hiiu nΛrrjëem, maimua hap'ΛΛm k'ΛΛnagjä hīchab hōor peerdΛajem hiek jaau chirΛm” ha jaaubaimat hajim. ⁶ Magnaa hīchab hirig, “Chi mΛ hiek häk'awi hogdΛba mΛ gaai häk'a chirΛm wounan honee hich mag chitaju ha jaaubaimat” hajim hanΛm, mag hichig jēeuwimarr k'ΛΛnag.

⁷ Mag chi Juan k'apeen hich haig naawi deeu hérëubaadeewai, hich haig narr k'ΛΛnagta Juan higwi hiek'amamua hamag magjim hanΛm:

—Pārau Jordán higaau woun Hēwandam hi jaau nΛrrΛm hoon weetwai, ¿sīi woun hiek t'eeg chuk'u p'ūu choomaar sōsōii jūurba hahau haajemjök'amta hoon wëtjierrá? MagΛm woun k'abajim. ⁸ Magan, ¿k'anim wounta hoon wëtjīma? hajim hanΛm hamag. ¿Woun k'ajūa wajap'a jūa simta hoojupii hawi hoon wëtjierrá? Pārau k'ap'Λ nΛmgui hajim hanΛm, k'ajūa wajap'a jūajem k'ΛΛnan sīi p'öbör hee di hooimΛm heeta naajem, reinaan däi hāba. ⁹ MamΛ pārau magjömta hooimabajier-ram. Pārau hooimatarran woun hāb Hēwandam hi jaau nΛrrΛm hajim. MamΛ pāadë hūrbat: Juan chan warrgar Hēwandam hi jaaujerr k'ΛΛnJöpai k'aba, ham k'ääijä hārpaita simgui hajim hanaabá. ¹⁰ Hi higwia Hēwandamau hich hi jaau mienag war-rgarwe hich hiek p'äpitarr gaai jaauwai,

Jāata hirua mΛ na päiju hajim, hichdëuta mΛ na mΛ maju hee hōrag jaau peetwai t'umaam

k'ɻnau mɻ hiek hūrm k'ōsi sīi mɻ nɻ
 naamk'īir. (Mal. 3:1)

11 'Magua, mua pārag mɻch himeerba jaau chirɻmgui hajim hanɻm hich Jesuu: Warrgar Hēwandam hi jaaujerr k'ɻn heejā Juan chi hōor pōr choomie k'āai h̄rl̄charam chan hābjā chuk'u hajim. Mama chi mɻ hiek hūrwia, mua nem waubar-mjā k'ap'ɻnaa, Hēwandamta hich t'āar hee hau sim wounan chadau, maadēu nem higba k'itawiajā, Juan k'āyau k'apcha hajugui hajim hanɻm, jāga Hēwandam hichdēu hōor peerdɻ hat'am t'āar hee s̄leicheejē.

12 Mag jaaumamua, 'Pārag jaauk'imgui hajim hanɻm: Juan s̄isierr haigmua hīs hewagjā chadcha hōor pōm Hēwandamagta hamach t'āar hajaug paapināa hamach Pörk'a haum k'ōchk'a t'ɻnɻm. Pari hamau mag hēk'a durrum d̄xi hīchab chi t'et'em k'ɻnau jūrr k'ajap'am nemjō mag Hēwandam hamach Pörk'a hauju hiekta warre chugpaap̄l̄ju hēk'aajem. **13** Warrgar Hēwandam hi jaaujerr k'ɻnau jaaujerr hiek d̄xi Moiseeu ley pā p̄atarran, sīi Juan bēe nɻm hora Hēwandamauta mag hōor t'āar hajaug paanaa ham Pörk'aan bēeju k'ap jawaag hajim. Magtarr haawai Juan bēewi jaauchētarran mag warrgarwe mɻ higwi hamau jaaujerrjō haadēm hajim. **14** Maagwai mag hi hiek hēk'am k'ōsi nɻm k'ɻnau k'ap'ɻ hajugui hajim hanɻm, Juanan warrgarm profeta Elías haajerr bēeju jaaujerr kōit p̄iwiata jāg n̄rrrajim.

15 Magnaa hich Jesuupai, 'Keena, jāg h̄rl̄nnaa cha mua jaau chirɻm wajap'a hūrbat hajim hanɻm.

16 Mag hiek'ak'agmamua, maach Pör Jesuu haig narr k'ɻnag, 'Mua pārag jaauk'imgui hajim

hanam, pāar jāga nām habari. Magnaa, Pāar har Juan hisegwi mājā hiseg nām k'ānan, chaain jemk'a nāmuua hamach k'apeen dāi k'īir haup'ōbaadēmjöta nāmgui hajim hanam. Warm k'ān garmua, "Maar dāi karris sir nām gaai honee jemk'abahut" haawaijā jemk'amap'a nām.

¹⁷ Maimua jūrr, "Magan sīi hōk'īirjuu hōor mee wai nām haiguimjō hohood habat" haawaijā magjā k'ōchk'aba nāmgui hajim hanam. Paarjā magta naawai, ¿k'ani k'ōsi nāmma? hajim hanam. ¹⁸ Pāar hee Juan chi hōor pōr choomie nārraajeewai hirua Hēwandamag jēwaag sark'aajeejim, hajap t'ach k'ōba. Magam vino chará bālrjā dōbajim. Mamā mag hoowi pārau, "Jāan mepeer dāi k'apeerk'a sīewaita sīi hich jāg haai t'ach k'ōba nārraajem" ha hiek'aajem pārau. ¹⁹ Mamā hīs māch chi Hemk'ooi Hiewaa chaar bēewi, pāach dāi parhooba t'achdamjā k'ōnaa vinodampa dō k'ītaawai, jūrr magjā k'ōchk'aba warag pārau mā hēugar, t'ach bipöm k'ōnaa vino pigjā chitlām haajem. Magnaa gobierno dēbpaar jēeu nāmuua hōor k'ūguurjem k'ān dāijā k'apeerk'anaa pekau pōm sīsidām k'ān dāipa k'apeerk'a chitlām ha hiek'aajerramgui hajim hanam, mājā hiseg nām hiek'au. Pari har chi Hēwandamau k'īrjug deetarraucha k'īirju nām k'ānnau chan magba, hamau chadcha k'ap'ā nām, chijā k'ānta hich Hēwandamaucha pāitarr k'ān hagā ha hiek'amajim haajem.

*Jesuu hich nārraajerr p'ōbōr higwia hiek'atarr
(Lc 10:13-15)*

20 Jesuu hoowai hirua h̄rcha hag na h̄rau nem hooba haajem nem waumatarr p'öbör heem k'ɻnauta b̄l̄rjā Hēwandum higba ni hi hiekjā häk'aba naajim hanaabá. Magbaawai k̄iesir hiek'amamua mak'ɻn p'öbör heem k'ɻn higwiata magjim hanɻm:

21 —¡Hēh, hapdurr, Corazinpien! ¡Hēh, hapdurr, Betsaidapienjā hagjö, Hēwandamau ham hi hagk'am hed! Ham hee nem hooba haajem nem wau n̄muua Hēwandamau hich juapá hoopitarr Tiro p'öbör heeta wa Sidón p'öbör hee k'āijā wautarr hamuan, nawe hamau hamach k̄īrjug k'aigbam hisegwi s̄ark'ak'amgui hajim hanɻm. Magtarr hamuan hamau t'eerju t'eerwia, h̄r jupnaa, putiu pōr börrnaa, k'oopa n̄m k'ɻn s̄ark'ajemjö s̄ark'ak'am. Mag n̄muua hamau hamach mor h̄sie hewag k̄īrjuwia Hēwandamag j̄euk'am, hamach k'aibag chugpamk̄īr. **22** Pari cha m̄ hiek'a chirɻm hiek'au Hēwandamau m̄ng durr hi hagk'am hed Corazinpienta Betsaidapien d̄i hirua ham gaai masiicha waupläijugui hajim hanɻm, Tiropien d̄i Sidonpien k'āijā, hamachdēu hūrtarcta häk'aba harr gaaimua. **23** Maagwai Capernaumpien higwiajāh, ¿k'an habarju? hajim hanɻm. Magnaa hichdēupai, ¡Hēh! Hamaun hamach t'ö n̄mogui hajim hanɻm, hamachta chi wäjäaun hawia. Hamaun h̄gt'ar paauk'abaimajā hamachta chi pörnaan k'ajupii n̄m. Mam̄ jāk'ɻn chan Hēwandamau hich haar höbeerpi, k̄īmie durrta warag bark'ɻl̄ipläijugui hiek'amajim haajem. Sodoma p'öbör heeta jāg pāar hee h̄rau hooba haajem nem waumatarr wautarr hamuan, jāg p'öbör hagt'a s̄ierrak'am,

Hēwandam hiek hāk'atarr gaaimua. ²⁴ Pari mΛ cha hiek'a chirΛm hiek'au Hēwandamau mΛg durr hi hagk'am hed gaai, pāar gaaita Hēwandamau hat'uucha mas deejogui hajim hanΛm, Sodomapien k'āajā.

Jesuu, “MΛ hiekta hāk'abat, mua pāar k'īir mee-upiju” ha hiek'atarr

(Lc 10:21-22)

²⁵ Hich mag jaar hīchab hich Jesuu hich Hayag jēeumamua, —Tata, mua pΛrΛg hāu hajim ha chirΛmgui hajim hanΛm, pΛchta hāgt'arm magwe nem t'um mΛg wējom Pör haawai. MΛ honee chirΛmgui hajim hanΛm, hōor hamach k'īirjug k'aug t'ōwia, nem t'um k'ap'Λm k'ap'Λm haajem k'ΛΛnaujā hamach peerdΛju hiek k'augba harra, jūrr pua k'īirjugdam meraa chaainjō k'it'ēem k'ΛΛnagta hāu k'augpibaawai. ²⁶ Chadcha puta nem wajap'a waaujem Tata, pΛchdēu juau ham dxi magju hatarr haawai hajim haajem mag jēeumamua.

²⁷ Mag hich Hayag hāu hajim hawia jūrr haig narr k'ΛΛnagta, 'Nem t'um mΛg t'ΛnΛmΛn mΛ Hayau mΛrΛgtä deejimgui hajim hanΛm. MamΛ hābmuajā k'augba sim, k'ai hagá hi Hiewaa. Hāba hich mΛ Hayaupaita k'ap'Λ sim, chadcha mΛ hi Chaairau. MΛg nΛm haig hābmuajā k'augba sim, k'ai hagá mΛ Haai. Hāba mΛch chi Chaairau-paita mΛch Haai k'ap'Λ chitΛm. Bigaaum k'ΛΛnau k'ap'Λ haju hawiajā, mΛchdēu hamag jaaubarm k'ΛΛnaupaita hīchab k'ap'Λ haju haai nΛmgui hajim hanΛm. ²⁸ Magua, muan pāragan, chadcha mΛ Haai k'ap ham k'ōsi nΛm k'ai, mΛ hiekta hāk'abat

ha chirʌmgui hajim hanʌm. Pāach pekau pömag k'ap'ʌnaa hök'īirjugau gaai machaaga nʌm k'ʌn, mʌlta pārau pāach t'āar hee haumʌn, muata pāar hök'īirjug meeupijugui hajim hanʌm. ²⁹ Hidēu mʌrlgta hʌdʌraa pāachig nem jaaupibat; muan hök'ar hit'ūuta jaaumaajem. Pārau mua jaau chirʌm hiperraata hamʌn, häu pāar k'īir meeū nʌisiju. ³⁰ Mua nem jaau chirʌm chan hatcha p'it'urg haawai pārau pödbajööom k'abam. Muan nem t'um pāachdēu pödju hayaam nemta jaaujemgui ha jaaumajim haajem.

12

*Jesús k'apeenau jua hñajem hed trigo p'ierrtarr
(Mr 2:23-28; Lc 6:1-5)*

¹ Hich mag jaar biek hāb jua hñi nʌm hedcha maach hi dāi wēnʌrraajerr k'ʌn t'um hi hiek jaaut'urwia deeu hi dāi narr haawai, hich Jesuu trigo p'ur wējöm hee maar p'ë wai dichjim. Magbaawai maar hee hñaur k'ʌnnau chi bich t'ʌrrēunaa, jua heepai sigt'ʌnaa k'ö wēnʌrrajim. ² Maig hñchab fariseonaanjā dāi narr haawai mag hoowi hich Jesuugta, —Pʌdē hoobá, jua hñi nʌm hed haawai bñlrjā p'idk'aju k'aba nʌmta, pʌ k'apeenau jäg trigo p'iernaa k'ö wēnʌrrʌm. ¿Pua chan k'augba hab, jägpai p'ierr nʌmjā nem pöm heeu nʌm dāi hñba sim? hajierram hirig.

³ Magbaawaita jürr Jesuu hamag, —Mamʌ ¿k'ani mʌ k'apeenau k'aigba habar? hajim. ¿Magan pārau chan Hñwandam hiek p'ä sim gaai t'ñlrwai hooba haajeeb, Daviu hich dāi wēnʌrrarr k'ʌn dāimua hamach jāsöö p'öbaadeewai Hñwandam hat'eem pan

k'ötarr? ⁴ Mag pan parhoobam k'ʌʌnau k'öju k'aba, hāba p'adnaanaupaita k'öju haai naajim. Mamʌ pārau k'ap'ʌ nʌm, jāga hirua Hēwandamag jēeujem deg dubwi Hēwandam hat'eem pan nasād gaai p'ë sīerr hauwi k'öjī. Mamʌ mag k'ötarr paarjā Hēwandamau hi chig habajim. ⁵ ¿Wa pārau Moiseeu ley p'ā platarr gaai t'ʌʌrwai hooba haajēwa? Jua hʌl̄ijem hed hawiajā p'adnaan Haai hi jēeujem deg p'idk'aawai pekau k'abam ha sim. ⁶ Mag Haai hi jēeujem deg p'idk'aju haai sim k'ai, ¿jāgwi mʌ mag Haai hi jēeujem di k'ãajā hich Jōiraucha pāitarrauta sabarhed hawi mʌch k'apeenag trigo p'ierr k'öpi jaauju k'aba chirʌ? ⁷ Wajapcharan jāg Hēwandam hiek p'ā sim gaai jaau sim pārau k'augbata naabahab, Hēwandamau hich hiek gaai "Nemchaain t'ōonaa mʌrl̄ag jēeuwai hāu sīeb mamʌ, muan pāach k'apeenta hārcha dau haug k'aug paraa hapim k'ösi chirʌm" ha sim. Pārau hirua mag sim wajap'a k'ap'ʌ naak'iin, jāg hōor hiekk'ør chuk'um k'ʌʌndampa pārau k'aigba nʌm ha jaaubajugui hajim.

⁸ Maimua ham jāgdaar mag hiek'ap̄iwiā deeu hichdēupai, 'Mʌʌn Hēwandam Hiewaa Hemk'ooirau. Muata t'umaam k'ʌʌnag k'an nemta wauju haai nʌ wa wauju k'aba nʌ ha jaauju haai chirʌmgui hajim, jua hʌl̄ijem hed hawiajā.

*Woun hāb jua jʌser k'itarr Jesuu monaaup̄itarr
(Mr 3:1-6; Lc 6:6-11)*

⁹ Mag trigodö hee fariseonaan däi hijējēb sīewi petaau, haigmua dak'a maach meeun Hēwandam hiek jaaujem di sīerr hee dubimajim. ¹⁰ Mag Haai hi jaaujem deg woun hāb jua jʌser k'itʌmjā sīejim.

Hamach chi fariseonaanau Jesús hipeerdawí nem hagcha k'aba jaaubarm gaaimua hi himeraa þar hauju hēk'aajerr haawai, juau hogt'om hirig, — Jua hālajem hed hawiajā, hōor mor masim k'lan monaaaju haai sī? ha jēeujierram.

11 Magbaawai hichdēu hamag magjim:

—Pāar māg nām haig pāar ovejadam dau hāb k'āijā jēbdeg buudimaawai, ḡk'aluta juua hālajem hed hawia jēu hawaan maba haajē? Mag sim, ḡpārau hoowai maach wounaanta nemchaain k'āaijā hārcha balee naabá? hajim. **12** Mag sim haawai juua hālajem hed hawiajā hichiita muan hōor dau haug k'augju haai nām ha chirām hajim hamag.

13 Magnaa hich Jesuupai chi woun mag juua jāser k'itarragta, —Dayag juua hābabá hajim.

Magbaa chadcha juua hābabaa juua monakk'a warm chi wajap'a sīerr dāi hāba sīsijim. **14** Mamā juua hālajem hedta magbarm hoobaawai, haigmua höbēraau, chi fariseonaanau Jesús t'ōopāyaag jāga hak'iina ha k'īirju nāsisijim hanaabá.

Jesús higwia warrgarwe jaautarr

15 Mag hich t'ōopāju k'īirju p'ōbaadēm hich Jesuu k'aug hat'aawai hichta warag haigmua peta-jim. Mag hi petaawai hōor pōm dāi hi hēudee wētjim. Jesuu mor masim k'lan t'um hich haig waibēe nām monaaupāi maajeejim. **16** Mamā hichdēu mag hōor monaaupāi sī k'apanag hee parhooba hich jaaupiba haajeejim. **17** Pari mag-tarran, Hēwandam hi jaaumie jōoi Isaías k'ararrau hich Jesús higwia jaautarrjō hamk'īir hajim. Chi Hēwandam hiek gaai hi higwia mag sim:

- 18 “Hachá sim mΛ chog” ha sim Hēwandamaau,
“mΛchdēu jΛr hautarr mΛchdēu k'ōsim.
Hi gaaimuata mΛ honee chirΛm.
Hi gaai, mua mΛch Hak'aarta p'ēs deeju.
Magbaawai hirua jaauju, jāga hōor mΛ dāi
wēnΛrraju haai nΛ.
- 19 Hí chan hōor dāijā meeurraunaa k'īesir hijējēbjā
haba, ni kaaijā hee hōor dāi meeuk'arrjā
chuk'u haju.
- 20 Mag hi päibarm chan hōor dau hap'ΛΛ k'it'ēem
k'ΛΛn warag dau haug waupiegjā k'aba, ni
hich hiek gaai hubΛ k'aba k'it'ēem k'ΛΛn
hok'oopiegjā k'aba,
warag hich meebarm gaaimua hōor hāu peerdΛju
hayaa hapietgta pāiju.
- 21 Magbaawai durrpierram k'ΛΛnau hi higwia,
‘Jāguata chadcha hāu maach peerdΛ hauju
k'abahab’ hajurau” ha sim Hēwandamaau
hich hiek gaai. (Is. 42:1-4)

*Fariseonaan hiek meperauta Jesuug juapá dee
stējim haajem*

(Mr 3:20-30; Lc 11:14-23; 12:10)

- 22 Biek hāb woun hāb dösät bēnēu sim Jesús
haig haibējierram. Mag woun hich hag bēnēu
meu meraanaa daujā k'īsu k'itajim. Mag hich haig
haipierrwai Jesuu hi dau monaaupx̄iwia mag meu
meraa sīerrjā wajap'a hiek'apijim. 23 Mag hoowi
hōor dauderraan nΛm hiek'au hamach wir haig-
pai, “¿Keena, mΛg woun jöoi David k'ararr chaain
hewagam k'ΛΛn heem maach peerdΛ haumkīir
pāiju haajerr k'abam k'ai?” haajeejim, Jesús hig-
wia.

24 Pari hōordamau sīi mag nām hūrbaawai fariseonaanau jūrr ham hichaaur, —Dösātnaan pōr Beelzebú dāi bēn dötarr haawaita hag juapaauta jäg hōor mor heem mepeenjā dau daau jark'āli nārrām haajeejim.

25 Pari hamau hamach heepai mag nāmjā Je-suу k'ap'ā sīerr haawai jūrr hich garmua hamag magjim:

—Pārau hoowai, gobiernoou hich higar nām k'ālln jārrcha t'ōonaa hamach wir haigpai wērbʌpik'iin, ¿mag gobieno warre k'at mabaju k'ai? Wa hābmua k'āijā hich chaain dāipai meeuk'awi hamach wir haigpai wērbʌk'iin, ¿warag haaidʌbaju k'ai? **26** Pāar hiek mag mājā dösāt dāita chirām hanaawai, dösātauta wir haig dösātpai jār wērpk'iin, pōd hich mag jua t'eeg sīerrabajui hajim. **27** Chadcha mag dösātnaan pōr Beelzebuuta mārlag hich jua t'eeg dee sim k'ai, magan har pāach higar t'ānām k'ānnaujā hagjō hi juapaauta mepeen jār wērp nām. Mag nāmta ¿jāgwi pārau mak'ānnag chan bālərjā magām haba nā? ¿Chadcha hich Hēwandamauta hamag magamk'ir hich juapá dee sim pāachdēu k'ap'ā naawai k'abá? Pāar hiek mag chi dösātaupaita wir haig hich k'aibag waaujem hanāpí, magan jäg chi mā dēnjo dau daau mepeen jār wērp nām k'ānnagchata jēeu hoobat, daau hamau chadcha dösāt juapaauta jäg jār wērp nām habarju. Pāach chi mārlag mag hiek'a nām k'ānnta hag heyaaajā k'aba hiek'a naabahab. **28** Muan chadcha Hēwandam jua t'eegauta mepeenjā jäg jār wērp chitʌmgui hajim. Mag mepeen mua jār wērp chirām gaaimua pārau k'ap'ā haju haai nām, ya hich Hēwandam chi jua t'ierrta māig pāar hee

s̄eich̄em. Mam_λ mag_λmjā pārau k'augba n_λmgui hajim.

²⁹ 'Pāadē k'īrjubat. Ni hābmuajā m_λg n_λm haig s̄i hāb jierrnem wajap'am dāi hich di t'la sim haig dubwi hi nem jīgk'abaju. S̄i k'apanaam k'_λlnau wa hi k'āai hār_λacharamua hi hib_λlr hauwi k'abam chan, pōd hi nem jīgk'abamgui hajim. Hich hagjöta simgui hajim mepeerjā. M_λ hi k'āai jua t'eeg hār k'aba chirak'iin, muajā pōd hōor mor heem mepeen jāg dau daau j_λr wērbaju. Mam_λ mua chadcha Hēwandam juapaauta m_λg nem wau chitaawai meperaujā m_λ jua j_λm̄ba haajem. ³⁰ Magua, mua mag chir_λm: Har chi m_λ higar k'aba sim wounan hichta dōsāt higar sim; maimua Hēwandam hiek hāk'api hawaag m_λ hipierr hōor hābam_λ j_λr p'ēba simuan waragta j_λr wērp simjō simgui hajim.

³¹ 'Magua, mua mag chirabma hajim hich Jesu-upai: Hēwandamaun chadcha hōor k'aibag t'umaa chugpaaju, ham parhoob hiek'amatarrpa t'um. Mam_λ pekau hāb sim, maan mua Hēwandam Hak'aar jua t'eegau nem wau chit_λm hoo n_λmta warag mepeer gaai t'_λ n_λmlu. Mag pekau chan Hēwandamau b_λlrjā k'īir hok'oobamgui hajim. ³² M_λch chi Hemk'ooi Hiewaa higwiata k'aigba k'āijā hiek'a n_λm pekaun hāu chugpaaju; mam_λ chaig pārau mua mag Hēwandam Hak'aar juapaau k'aba Beelzebū jua t'eegauta mepeenjā j_λr wērp chit_λm hanarr chan m_λig heegarjā chugpaaba, ni m_λg hatag Hēwandamau deeu jēb hiiur hompaabarm gaaijā chugpaaba hich mag s̄isijugui hajim, Hēwandam Hak'aar higwiata mag hiek'a naawai.

*Jāga hōor wajaug k'ap'Λ haajē
(Lc 6:43-45)*

³³ Mag hiek'ak'agmamua hīchab hamag magjim Jesuu: 'Pāadē mΛ sēu hawia nemjīr jīirwaijā wajap jarba sīi hich jāg bāaupibat. Mag nemjīr wajap chēbajugui hajim. MamΛ wajap'ata p'āichichagau bā k'uanaa jar bāaumΛn, mag nemjō wajap'a chēju. Wajapcharan hich chē sim gaaimuata k'ap'Λ haajemgui hajim, jāga sī mag nemjō. Hich jāgta naabahab hajim pāarjā hagjō. Pāach nem wau nΛm gaaimuata pāachdēupai pāach jaau naabahab, hōor wājāaunā wa hōor k'aigbam k'ΛΛnā. ³⁴ Kīirjug chuknaan, jāg pāar hö k'aibag sīsidΛm k'ΛΛnau, ḥjāga pārau nem wajap'am hig hiyāΛ habarju? Nem dich kīirjug hee kīirju hahauk'amtā dich hiiu jaauba haajeeb. ³⁵ Hōor kīirjug wajap'am k'ΛΛnau nem wajap'am nemta hiek'a nΛm, hamau nem wajap'amtā wauju kīirju naawai. MamΛ hö k'aigbam k'ΛΛnaun, hiek'aawaijā k'aigbata hiek'a nΛm, ham hödi sīi nem k'aigbamta wauju kīirju sīsid haawai. ³⁶ Pari mΛ cha hiek'a chirΛm hiek'au, Hēwandamau hōor hi hagk'am hedan, maig heegar haawai pāach hiek k'aigbam hiek'aajerr t'umaa pāach hidamaucha hirig jaaujugui hajim, k'an jāgwia mag hiek'aajeejī. ³⁷ Wajapcharan maig heegar haawai pāach hiek'amaajerr hiek'aupaita wir haig pāach hiek'ōr chuk'u nΛm ha jaaupiju, wa warag pāach k'aibag k'āijā waupi jaaujugui ha jaaumajim chi fariseonaanag.

*Fariseonaanau hamachdēu nem hooba haajem
waupi jaautarr
(Mr 8:12; Lc 11:29-32)*

38 Biek hāb fariseonaan heem k'ɻɻnau maestronaan heem k'ɻɻn dāimua Jesuug, — Maestro, maraun maach dak'īrta p̄lrl̄g hag na b̄l̄lrjā maadēu hooba haajem nemta waupim k'ōsi n̄mgu hajieram.

39 Magbaawai hich Jesuu hamag magjim:

—Pāran pāachdēu Hēwandam hiseg n̄m gaaimua warag chi hajaugjā chuk'u t'ɻnaawaита warag pāachdēu nem hooba haajem nempata pāach dak'īr waupi n̄m. Mamɻ mua waubamgui hajim. Mag k'āai warrgar jōoi Jonás haajerr nemmeeurrk'an buch hee k'āai t'ārjup s̄ierr gaaimua Nínivepienau Hēwandamau hi p̄litarr k'aug hautarrjöta, hīchab mɻchjā Hēwandamau p̄litarr pārag k'ap hapijugui hajim, mɻch hiiu p'iidɻbarm gaaimua. **40** Hich jāg Jonás nemmeeurrk'an bi hee hāsdawam k'āai t'ārjupnaa hedaramjā k'āai t'ārjup s̄ierrjö, hich hagjö mɻch chi Hemk'ooi Hiewaajā hīchab hāsdawam k'āai t'ārjupnaa hedaramjā k'āai t'ārjup chirajugui hajim, jēb hee. Mamɻ mag hoobarmjā pārau hāk'abajugui hajim hamachigcha. **41** Magua, Hēwandamau hōor hich haar p'ē hauju wa p'ē hauba k'āijā haju jaau n̄m hed, Nínivepien p'iidɻtk'awi hamach hipaarmua pāar k'aibagta warag Hēwandamag hīgk'a t'ɻnɻluju, warag pāar k'aibag waumk'īir. ¿K'an jāgwi? Jonaau Hēwandam hiek hamach haar jaaubaimaaawai hamau maglmjā haba hāk'atarr haawaima. Mamɻ hīs mɻ Jonás k'āaijā hārɻɻcha chirlm̄uata Hēwandam hiek jaau chitlmjā pārau b̄l̄lrjā hāk'amap'a n̄mgu hajim. **42** Mag Hēwandamau ham p'iriutk'a hauwia chachbarm jaar hīchab Sabá durrmua rey Salomón hoon

bëetarr h_Λliraujā hich hipaarmua hīchab pāar k'aibagta Hēwandamag hīgk'a t'ΛnΛlujugui hajim, hí pāar k'āaijā warpmuata Hēwandamau Salomonag k'īrjug deetarr hiek'a sim hūraan bëetarr haawai. Mag k'āai m_Λ Salomón k'āai hārpai chir_Λmuata m_Λig pāach n_Λm haig Hēwandam hiek jaau chir_Λmjā pārau hūrmap'a n_Λmgui hajim, mag hamachdēu nem hooba haajemta hamach dakīr waupi narr k'Λnag.

*Bēn hāk'āar deeu hōor mor hee s̄eicheewai jāga
haajē ha jaautarr
(Lc 11:24-26)*

⁴³ Mag hiek'ak'agmamua, 'Hīs m_Λg m_Λ hiek hūrbarmjā hāk'aba habarm gaaimua warram k'āaijā warag Hēwandam dāi hiekk'ōr pōm n_Λisim k'ap hamkīr, pārag m_Λg ejemplo jaauk'imgui hajim. Magnaa hichdēupai, Bēn k'aigbam hōor mor heemua j_Λrpäiwain warp hōor chukag hee p'_Λrēu n_Λrrajem. Mam_Λ pōd hich s̄eimaju baauba habaawai k'īrju sīi hawia, ⁴⁴ "Deeu m_Λch chiraajerr deg chiraimaag majugui" hawia, deeu hich hag woun j_Λrmaajemgui hajim. Mag mawia hooimaawai, chadcha di chaarta wajap t'ūapwi hābam_Λg nem jök'anāa hau s̄isid_Λmjō dijā parii hooimaajem. ⁴⁵ Mag hoobaimaawai, deeu mawia, hich daumaai hich k'apeen hich k'āaijā k'aigbacharam k'Λn siete j_Λr p'_Λ hauwia, deeu mag woun mor hee naaicheejemgui hajim. Magbarm haigmua chi wounjā warr hich s̄ierr k'āai warag hat'uuchata k'aibag s̄isiejem. Hīsim k'Λn jāg k'aibag s̄isid_Λm k'Λn_Λjā hich magta

hajugui hajim meperau ham däi, Hēwandam hiek hūrtarrta hæk'aba harr gaaimua.

Jesús heeugpeenau hamach hād däimua hi däi hiek'am hig narr

(*Mr 3:31-35; Lc 8:19-21*)

⁴⁶ Hagt'a Jesuu hōrag hiek'a sim hee, hi hād hi heeugpeen däi bardatk'achëwia hi däi hiek'am hig naajim. MamΛ hi sim haar dubba daaugajärpai naaichétarr haawai ⁴⁷ hābmua chi Jesuug, —PΛ hād pΛ heeugpeen däi daaugajär nəmwai; ham hiek pΛ däi hiek'am k'ōsi nəm haajem ha jaaujim.

⁴⁸ Magbaa jūrr hichdēu, —¿Chijā hagá mag mΛ hād, maimua chijā k'ΛΛn hagá mag mΛ heeugpeen? hajim.

⁴⁹ Magnaa maach hich däi hogdλba wēnΛrraajerr k'ΛΛnagta jua hλanaa, —ChamΛ k'ΛΛnta mΛ hād hanaa mΛ heeugpeenauwai hajim. ⁵⁰ MΛrΛgan mΛ Haai hāgt'ar chiraajemua k'ōsimjö nem wau nəm k'ΛΛnta mΛ hād hanaa mΛ hāp'ΛΛinai, maimua hīchab mak'ΛΛnta mΛ k'odnaanaaugui hajim, hich Jesuu.

13

Woun hābmua nemjīlir dau p'ötarr hag nem hīgk'aa
(*Mr 4:1-9; Lc 8:4-8*)

¹ K'āai hāb Jesús hich jēer sīerr degmua mawia t'Λrrdö higaau hoo sīsijim. ² Maigmua hich bigaau hōor pōm p'ΛΛrbadeewai hichta warag bote hee waaidλwi dōjārraa barjōisijim. Maagwai chi hōran durr mos gaaipaita pos t'Λnaajim. ³ Mag mam barjopnaata ejemplodam jaaumamua nem k'īlir pogk'e jaaumajim. Mag jajawagmamua magjim:

—Woun hāb nemjīir dau p'oон majim haajem. ⁴ Mag sīi p'омам hatarr haawai hāaurag chi nemjīir daudam bā diichjem hee burrjim haajem. Magbaa nemchaain bēewia sīi k'ök'ллірліjim hanaabá. ⁵ Maimua hāaur k'ллн sīi mok pör jooodög heeta burrjim haajem, wajappai jēb chuk'u sīerr hee. Mak'ллnan chi t'arrp'een hāu jöpcha t'arrp'ë höbérjim haajem. ⁶ Pari hedau pechag wллbaadeeu sīi hēnanauk haadēmua p'uabaadējim hanaabá, mokdau k'urau pōd hierr k'aar jērk'aba hлrллta k'aark'a k'it'ee harr haawai. ⁷ Maimua hīchab tagam p'ötarr miudö harr hee burrwia, chi miuta nemjīir k'ääijä bāau k'ap'í bāauwia, sīi chi nemjīirdam hichdēuta pör pяrēu haujim haajem. ⁸ Mamл tagam hāu jēb wajaug hee burrtarran, wajap'a höbérwia hāu nem wajaug p'ur jopjim hanaabá, nem bich dapag maimuajä bich t'лл, maimua pogk'a bich daii; mamл mag sīsidлm chan bллrjä chi vano chuk'u.

⁹ Mag nem hīgk'aadam jaau höpäiwi haig narr k'ллnag, 'Keena, jāg hлrллnaa chamлg nem hīgk'aadam mua jaau chirлm wajap'a hūrbatgui hajim hich Jesuupai.

K'an jāgwi ejemplodamauta Jesuu hõrag nem jaaujeejī

(Mr 4:10-12; Lc 8:9-10)

¹⁰ Mag hi nem hīgk'a höpinaa maach chi k'apeenauta hirig, —Jāgwiata pua jāg ejemplodam jaumamuata hõrag nem jaaujē? ha jēeu naajim.

¹¹ Magbaawai hichdēu marag magjim:

—Pārau k'augam k'ōsi hūr naawai warre māchdēuta pārag k'ap'Λ hapi chirΛmgui hajim, jāgata Hēwandam hōor t'āar hee sīeicheejē. Pari warm k'Λnag mag k'augpibamgui hajim, hamau k'augam k'ōsi hūrba naawai. ¹² Mag k'āai har chi t'āar honee hūrm k'ōsi hūr nām k'Λnagta Hēwandamau warag k'īrjug deeju, hich hiek k'apcha hamk'īir. MamΛ har mag nem waumap'a nām k'Λnag chan deeba, warag ham jua heem k'echeu haumaju hajim. ¹³ Maguata mua sīi ejemplo jaaumamuata hamag nem jaauba haajeeb, mua nem wau chitΛm hamau hoo nāmta hoobamjōnaa mua nem jaau chitΛmjā hūr nāmta hūrbamjō naawai. ¹⁴ Hamach jāg nām gaaimua ham gaaita pa sīebahab Hēwandamau hich hiek gaai jōoi Isaías k'ararrag p'āpitarr. Hirua p'ātarr mag sim:

“Par hamau hūrwiajā hūrbamjō k'augbajurau.

Par wajap hoo nān hawiajā hoobamjō hajurau.

¹⁵ Māk'Λn wounaan k'īrjugan sīita hār sim; kachjā k'īnaa daupata k'ī sīsidΛm.

Mag naawai pōd hūrjā hūrba ni hoojā hooba, ni mārΛgjā hamach pekau chugpaapi jēeuba nām, hamach peerdΛ haumk'īir.” *(Is. 6:9-10)*

¹⁶ Mag hiek'apāinaa deeu maragta, ’Pari pāar honee habat hajim; pārau pāach daúacha mua nem wau chitΛm hoonaa pāach jāglucha mā hiekjā hūrjeewai mak'Λn jōoi Isaiaau jaautar-rjō k'aba nāmgui hajim. ¹⁷ Magnaa, Chadcha māch himeerba pārag mag chirΛmgui hajim: War-rgar k'apan Hēwandam hi jaaujerr k'Λnau cha mua nem wau chitΛm pāar dēnjō hamach daúacha

hoom k'ōsi hatarrjā pöd hoobajierram. Cha pārau hūr nāmjā hamach jāglucha hūrm k'ōsi hatarrjā pöd hūrba durrajimgui hajim.

*K'anijaaau sī nemjīir dau p'ötarr hag nem hīgk'aau
(Mr 4:13-20; Lc 8:11-15)*

18 Maimuan chadau hich Jesuu, 'Hūrbat, mua pārag jaauk'imgui hajim, k'ani jaau sī chaig māchdēu nemjīir dau jaau chirarr hag ejemcloo. **19** Har māg Hēwandam hiek jaau nām hūr nāmjā pöd k'augbam k'ānnan, chi nemjīir daudam k'ādjā hee burrwia nemchaaina k'öpālitarrjöta nāmgui hajim: Meperau bēewia, sī k'ūgurbaicheewai, Hēwandam hiek hāk'atarrdam deeu hūrba harrjō hapāaijem. **20** Maimua har Hēwandam hiek jaau nām hūrbaawai hāk'am k'ōsi hāk'atarr k'ānn, jūrr nemjīir daudam mok pör jooodög hee burrtarrjöta nāmgui hajim. **21** Mamā jēb chukag gaaimua chi nemjīirdam wajap k'aark'aba harrjō, hīchab mag hūrm k'ōsi hūrnāa hāk'atarrjā wajappai hubā k'aba nām. Mag k'uk'urpai naawai, mag hiek wajap'am gaaimua chik'amnau k'aigbanāa p'it'urg haawaijā, deeu Hēwandam hiekta hisegwi, warr hamach naajerrjöta wēnārram k'ōsi nām. **22** Maagwai maach k'apeen hihāsisisidöm k'ānn, jūrr mag nemjīir dau miu hee burrwia chi miúa pör pārēu hautarrjöta nāmgui hajim. Hamau Hēwandam hiek hūrm k'ōsi hūrjem, mamā deeu hamach k'īrjug heepai, "Jāgām gaaimua pöd mā p'atk'on hauba k'āijā chitaju," wa magbam k'ai, "Mua chadcha hāk'ak'iinjā, pöd parhooba māchdēu hampierr habaju" ha k'īrjuajem. Mag gaaimua mag nemjīirdam hap'āa bāauwia pöd chēba

harrjö, Hēwandam hat'ee nem wajap'a wawaagjā pödba, sii serbiibata n̄mgui hajim. ²³ Magarrau har Hēwandam hiek hūrwia t'āraucha hāk'aajem k'λλnan chad, jūrr mag nemjīir jēb wajaug hee burrtarrjöta n̄mgui hajim. Magam k'λλn Hēwandam hat'ee nem waum k'ōsi wau naawai, hamachdēu nem wauju hayagpierr waaujemgui hajim: hāaur k'λλnau nemjīir chi chēmiejō därrcha, hāaur k'λλnau hagpierrpai maimua hāaur k'λλnau bλchk'unpai. Mamλ t'umaam k'λλnau hichiita hichdēu k'ōsimjō haajemgui hajim.

P'ūak dau k'aigbam trigo heeu jīir wējōm hee p'ötarr

²⁴ Mag jaauwia, deeu hichdēupai mag ejemplodam jaaumamua magjim: 'Hīs mua pārag jaauk'imgui hajim, Hēwandamau hichdēu hōor hi hagk'am hed jāga k'aigbam k'λλn chi wājāaun heemua hisegju. Maan m̄gaugui hajim: Woun hābmua trigo jīirjim haajem. ²⁵ Mamλ mag trigo hap'a sīrrta, hōor t'um k'āip'ōbaadēmich, mag chi nemjīir pap k'a huk'urm bēewia jūrr hi nemjīir hee p'ūak dau k'aigbam hagjō trigojōo simta p'öt'urjim hanaabá. ²⁶ Maimua chi trigo bich baupa haadeewai chi p'ūakjā hagjōo dāi bich baupa jōisijim hanλm. ²⁷ Magbaadēm chi chognaanau hoo hat'aawai hamach patrón haar wētwi hirig, "Patrón, pua jīirwai trigo happai jīirtarrrta, jāga hīs jāg p'ūak k'aigbampata hag hee bich baupa wējō?" hajim hanλm. ²⁸ Magbaawai chi papk'λλu, "Jā, maach dāi hiekk'ōr paraam k'λλnau k'āijā hag hee p'ūak dau p'ōwia k'abahab" hajim hanλm. Magbaa chi chognaanau deeu

płaba hirig, “¿Pua hoowai marau hag happai chi k'aarpa jēu wērp'oon maju haai nł?” hajierram hanłm. ²⁹ Mamł magbaa chi nemjīir k'ł jōoirau, “Hoob jēwaan wētmiet” hajim hanłm, “magba hak'iin heeu pārâu chi trigo k'aardampa k'āijā t'łrrëeduk'am. ³⁰ Magju k'āai hidēu warag hāba bāaupibat” hajim hanaabá. “Maimua ya p'ierr nłm jaar paawaita mua hag hat'ee hōor pāijugui hajim hanłm, nacha hag happai t'łrrp'ënaa, k'ðorjānaa hörpäimk'īir. Maimuan chadaū hagjö chi trigo happai p'ierrwia chi hausñiujem hee hausñiujgui” hajim hanaabá. Magtarr haawai hichdēu jaautar-rjö hidēu bāaupiwia, p'ierr jaar paawaita hich mag chi p'üak t'łrrp'ënaa, hag happai k'īet hörpäijim hanaabá. Maagwai hōor hi hagk'am hedjā hich magta haju Hēwandamaujā hich hiek hāk'abam k'łłn dāi. Mamł hich hiek hāk'a nłm k'łłnan, mag trigo wajap hāk'a sūtarrijö hich haarchata p'ë hauwi hich dāi hich mag wai sīsiju ha jaaumajim, hich Jesuucha.

*Mostaza dën nem hīgk'aadam
(Mr 4:30-32; Lc 13:18-19)*

³¹ Mag nem k'īir pogk'e jaaumamua hich Jesuu-pai hīchab mąg nem hīgk'aadamjā jaaujim, mostaza daudam błrłł k'itłm higwi: ‘Pārâu k'ap'ł nł, jāga sim habarí Hēwandam hiek mua jaaau chitłm, maimua k'anjöta sim ha mua pārag jaaubark'iin hajim. Mąg Hēwandam hiek mua jaaau chitłmłn, mostaza daudam jēb hee jīir sūbarmjöta simgui hajim. ³² Hiin chadcha tagam nemjīir dau k'āajā hichta błrłłcha k'itłm. Mamł mag k'itłmłn nem bāau k'ap'i bāauwia, nem bā pōm hādēe

haadeewai, sīi nemchaaindam bëewi hag gaai di hëucheejemgui hajim. Hich hagjöta sïebahab hajim hïchab mäg Hëwandam hiek mua pârag jaau chitlmjä: Mälgwaiwe chan k'apan k'abata hälk'a durrum; pari mag durrumuata warag nem pöm haaidlaapäaiwai hõor k'apank'am k'lanau hälk'ajugui hajim.

*Levadura dën nem hïgk'aa
(Lc 13:20-21)*

³³ Mag jaaumamua hich Jesuupai, 'Hëwandamau hich hiiu haawai mag hich hiek haaidlaapi namlon, hali hâbmua harin därrcha sim hee levadura pâtarrjöta simgui hajim. Pârau k'ap'la namlgui hajim, levadura bârla pâtarrjä haaidlamam hooba simta, harin t'um hârpi haaujem. Hich hagjöta sïebahab hajim hïchab Hëwandam hiek mäg mua jaau chitlmjä. Mälgwaiwe chan hõor pöm mäg wëjom hee hagt'a pömcha haaidla sim. Mama mäg hatag paawaita durr warp'am magwe haaidlaadee t'umaam k'lanau hûrab k'aba hûrjugui ha jaaumajim.

*Jägwi ejempla jaaumamuata Jesuu nem jaaujeejī
(Mr 4:33-34)*

³⁴ Magta Jesuu nem k'îir pogk'e jaaumajim, ejemplodam deemamua. Ejemplo chuk chan hõrag nem jaauba haajeejim. ³⁵ Mama mag ejemploooupai nem jaaujerran, warrgar Hëwandam hi jaaujerrau Jesús higwia jaautarrjö, exemplo deemamua hõrag nem jaauju harr haawai hajim. Mag hirua ejemplou nem jaaumaju hataran, warrgarwe Hëwandamau hõrag k'augpiba hich t'âar heepai wai sisierrta jürr hewag pawi hõrag

k'ap hamk'īir jaaumaju hajim. Magtarr haawaita mag ejempllo jaaumam haigjā chadcha hag heyaa höbēbērgmajim.

*Jesuu jaaujim, k'antajaau sī mag p'ūak k'aigbam
trigo hee p'ötarru*

³⁶ Mag hōrag ejemploopu nem jaau höbaadeewai hōrag wētpi jaaujim. Maimua t'um hērēubaadee hich jēer sīerr di haar majim. Maig maach hap-pai hap'ōbaadee, marau hirig maachig jaaupijim, mag p'ūak dau k'aigbam trigo heeu jīir wējom hee p'ötarr. ³⁷ Magbaa hichdēu jaaubaadēwi magjim:

—Har mag chi nemjīir dau wajap'am p'ōjim ha chirarr, jā māchpaíugui hajim, māch chi Hemk'ooi Hiewaa. ³⁸ Maagwai hirua p'ötarr jēb, jā māg hōor pōm wējomta jaaau sim. Chi nemjīir dau wajap'am, hōor Hēwandamagta hādlraa hamach Pörk'api nām k'ānnaugui hajim. Maagwai chi p'ūak k'aigbam, har sīi Hēwandam higar k'aba mepeer higar nām k'ānnau. ³⁹ Maagwai chi patrón k'a huk'ur hi nemjīir hee mag p'ūak dau p'ōt'urtarr, jā chi meperaugui hajim. Maimua chi trigo p'ur jōisiewai t'ānju ha jaautarr, Hēwandamau māg durr hi hagk'ajuta jaaau sim. Chi trigo t'ān nāmjō hōor dajēk haju k'ānn, hich Hēwandam chognaanaugui hajim, angelnaan. ⁴⁰ Pārau k'ap'ā naabá, p'ūak p'ānna, jālupinaa hörpääijem. Hich jāgta haju hīchab Hēwandamaujā hōor dāi hichdēu māg durr hi hagk'abarm hed. ⁴¹ Mag hed māch chi Hemk'ooi Hiewaa muā māch chognaan p'āijugui hajim, sīi bigaaum k'ānnagjā pekau waupinaa hamachdēupa nem k'aigbam wau sīerrjēem k'ānn t'um hābamāg jār p'ēmk'īir.

42 Mag hābamag j̄ar p'ënaa horno paa dñanamjö sim heeta bark'ññiju. Magbaawai mag heeta hicharaucha bñena gaai machgau ham k'ierr hujäkk'lr habarjugui hajim. **43** Mamñ warm k'ññn mamagk'am hee, jñrr Hēwandalamagta hñdñraa hamach wajaug paapi nñmua hi dñnk'a narr k'ññnan maach Haai t'umaam k'ññn Pörk'a sim dñita nñsisijugui hajim. Magnaa hichdëupai, Keena, jñg hñrñnnaa cha mua nem jaau chirñm wajap'a hürbat hajim, mag hiek'amamua.

Jesús dñnk'aag jäga haju haai nñ

44 Mag jajawagmamua hñchab mag nem hñg'adamjä jaaujim, hich Jesuu: 'Woun hñb chik'am jñb gaai p'idk'a sñejim haajem. Mag p'idk'a simuata jñb heem nem wajap'am hoobaadëjim hanaabá. Magbaawai pöd hichdëu harju k'aba haawai, sñi hoo pñawia, hich nemta warag hisegamjö t'umaa përk'ññirñwia, hag p'atk'onauta mag hichdëu nem hoo pñatarr chi jñbpa pér haujim haajem.

Maimua hich Jesuupai mag hich nem hñg'a sim hñr narr k'ññnag magjim: 'Chi mñ dñnk'aju k'ññnaun mag wounau mag p'ir haum k'õchgau hich nem t'um përk'ññitarrjö hamach nem wai nñmjä t'umta hiseg nñmjö haju haai nñmgui hajim, mñlta jñrr mag nem hajap'am hamachdëu hig nñmjö paarpaag.

45 'Mag mñlta nem wajap'am hamachdëu hig nñmjö paarpaagan, chihöö chi hñrñcha balee simta pér hawaag j̄ar wënlrrñmjö haju haai nñmgui hajim. **46** Mag j̄ar nñmua chi baau hat'am k'ññu hich nem wai sim t'umaa përk'ññiwi jñrr

mag chihöö mag hich nem përk'ʌitarr k'ãajä hñrcha balee simta për hat'amjöta haju, chadcha mΛ dën'k'am k'õsi mΛ järwia baau hat'aawai.

Hõor hi hagk'am hedan reeu dö hñrëu námjö haju jaautarr

47 Mag jajawagmamua, 'Hëwandamau hõor hi hagk'am hedan, hñwarr p̄raag reeu döjärr dö hñrëu námjöta hajugui hajim, hich Jesupai.

48 ¿Pärau hoowai mag hñrëu wai jörröö hawia jiir haunaa, chi hãk'är t'eernaa barpäiwia, chi wajap'am happaita hauba haajë? hajim.

49 Hich jägtä hajugui hajim hñchab Hëwandamau pñaar däijä, mΛg durr hichdëu hi hagk'abarm hed. Hëwandamau hich chognaanag hõor k'aigbam k'ʌn chi wäjäaun heemua k'iet t'eerpi jaauju; **50** magnaa mag chi hãk'äraam k'ʌn mag horno paa simjö sim hee bark'ʌliräiju. Mag bark'ʌlibapääwai mamta hicharaucha biñenaa gaai machgau ham k'ierr hujäkk'är hajugui hajim, hamach k'aigba wënlrrarr jürr.

51 Mag jaau dichwia hich Jesupai maach hich däi wënlrrarr k'ʌn nagta, —¿Pärau cha mua jaau chiräm wajap'a k'ap'ʌ nΛ? ha jëeujim.

Magbaawai marau, —Hëera, maraun k'ap'ʌ námgui hanaajim.

52 Magbaa hichdëu marag magjim:

—MΛg hiek hiiur mua jaau chirämjä pärau chadcha k'ap'ʌ naawai deeum k'ʌn nag jawaagjä ya chi machnaank'a námgui hajim. Jäg nám haig hõor Hëwandam higwia hi jär nám k'ʌn nag pärau jaauju haai námgui hajim, chadcha päächdëuta nawe Hëwandamau hich hi jaaumienag p'äpitarrjä

k'ap'Λnaa mΛg hiek hiiur mua jaau chitΛmjā k'ap'Λ naawai.

*Jesús Nazaret p'öbör hee
(Mr 6:1-6; Lc 4:16-30)*

53 Mag ejemplodamau nem jaau sīewi jaau haaiapabaadeewai haigmua mawia **54** jūrr Nazaret p'öbörög petajim, hich bāautarr haar. Mam pabaimaa, Hēwandum hiek jaau nΛm hūraag maach meeun biirdlajem deg dubwi, hōrag Hēwandum hiek jaaubaadējim. Mag hirua jajawagmam hūrwia jāgderraal nΛm hiek'au warag hamach heepaita, —¿MagΛm hichdēu jamta k'augjimta mag jaaumáma? ¿Jāga hichdēu jāg hōor monaau nΛrrāma? hanaa hīchab, **55** Keena, ¿pārāu hoowai jāg woun José pa waumie hag hiewaa k'abá, María dāím? ¿Jā Santiago dāi k'od k'abá, José dāi, Simón dāi maimua Judas dāijā hagjö? **56** Hi hālp'Λlin t'um mΛig maach dāi hich mΛg p'öbör hee naajem; maagwai hichjā maadēu k'ap'Λ nΛmgui hajierram, hich mΛguim haawai. Mag simta, ¿jam k'augt'urwiata jāg nem jaau k'aauga hichdēu jaaumaajēma? haajeejim jūrram k'Λnau.

57 Hamachdēu mag nΛm gaaimua hirua nem jaau simjā hasekasba, warag hi dāi k'īir k'Λuk'a p'öbaadējim. Pari magbaa hich Jesuu hamag, —Chadcha deeum durram k'Λnau mΛg Hēwandum hiek jaau wēnΛrrām k'Λnag heenaa ham dāi hajap'a haba haajeeb hajim. MamΛ mag sim, jūrr dich di haig wa dich bāautarr durrpai chan magjā magba warag ham k'a hisēe haajerramgui hajim, jūrr hamach k'īircha.

58 Mag, warag maig chan Jesuu hōor mor masim k'ɻan pōm monaaubajim, hamachdēu hi hiek hāk'amap'a narr haawai.

14

*Juan chi hōor pōr choomie t'õotarr
(Mr 6:14-29; Lc 9:7-9)*

1 Mag Jesús nem k'ñir pogk'e hōor dak'ñir wau nñrram jaar hñchab Herodeta Galilea durr reik'a sñejim. Mag hag na hōrau nem hooba haajempa hich Jesuu wau sim sñi bñi wéjom chi Herodeeu hñr hat'aawai **2** hich dñi hñbam degam k'ɻan nag, —Maan Juan chi hōor pōr choomie k'ararrta deeu hiiu p'iidawia mag nñrramgui hajim hanam; maguata mag hōor mor masim k'ɻanpa monaau nñrrabahab hajim hanaabá.

3-4 Hirua mag sñerran mñga hajim haajem: Maata hich Herodeeu hich naam Felipe hñli Herodías hanamta k'echeu hauwi sñejim hanaabá. Mag hat'eeta Juanau chi reíg, “Pua pöd pñch naam hñli k'echeu hauwi pñch hñlik'a hauju k'aba simgui” hajim hanam. Mamñ sñi hichig magbaawai warag Juan pñr haupi jaawi, cárcel deg p'ñar sñupinaa cadenau jñ sñupijim hanaabá.

5 Hichig mag hiek'atarr haawaита chi Herodeeu hi t'õopñim hiigjeejim hanam. Mamñ t'umaam k'ɻanau Juanau Hñwandam hiekta jaau sim k'ap'ñ narr haawai, hirua t'õopñik'iin, jñrr hōrau hichta k'aigbajuha k'ñirjuwia pöd t'õoba haajeejim haajem.

6 Mamñ mag nñm hee, biek hñb chi Herodes año cumpliitarr hag p'iesta k'a nñm hee chi Herodías k'a jemk'ajim haajem, hōor k'apan t'ñnam na. Mag

hi jemk'a sim hoowia, hich Herodeeu k'õchk'a t'ñnisíwi, ⁷ hich bãaurrag, "Pachdëu nem k'õsim mñrlag jëeubá; mñch himeerba mua deeb k'aba deejugui" hajim hanaabá. ⁸ Mamñ magbarm chi hñdaujä hñrtarr haawai hich chaai wawí sñujim hanñm. Magbaawai chi chaairau hich bãaurr jöoyag, "Magan mñ hat'ee Juan chi hñor pör choomie pörta t'ëp hee haudeebá; jãata mua k'õsi hñmgui" hajim hanñm.

⁹ Mamñ mag Juan pörta hichig jëeubaawai warre chi rey hök'ñirjuu haadëjim hanaabá. Mamñ hichdëu hñor t'ñrk'ñlitarr dñi hñbam mes gaai nñmuata mag hichig jëeubarm nem deeju ha hiek'atarr haawai ¹⁰ chadcha Juan cárcel deg sñerr haar hñor pñiwia t'õonaa, chi pör happai t'ëp hee waibëepi jaaujim hanaabá. ¹¹ Magbaawai hi hipierr wëtwi, chadcha hichdëu jaautarrjö t'õonaa, chi pör t'ñapnaa haibëewi, chi daupeer mag chi jemk'a sñerrag deechëjierram haajem. Magbaa hichdëu jñrr hich hñdag deejim hanaabá. ¹² Mag chi Juan hö t'ñapbapñim habaawai, hi dñi wññrraajerr k'ñndamau bëewi, harrwi, hauk'érjierram hanaabá. Maimua ya mag hamau hi t'õobapäaiwita maar haig Jesuug jawaan bëejierram.

*Jesuu hñor cinco mil jähogtarr
(Mr 6:30-44; Lc 9:10-17; Jn 6:1-14)*

¹³ Mag Juan hö t'ñap t'õobarm hich haar jaaubaimam hñrwia, hök'ñirjugau warag chawag hñor chukag haar maju habaawai, marau hi joo harrjim. Pari mag wëtumua ya maar døjärr paauk'abaadëm hñrau hoopäitarr haawai hag

dak'a p'öbör nʌnʌidʌm heem k'ʌʌnau jūrr k'ʌd garmua maar na hērëubaadējim. ¹⁴ Maimua ya jopimawia hooimaawai hi na hōor pōoma t'ʌnaajim. Magbaawai ham dau haug k'augwi ham haaunaanjā monaaupläimajim. ¹⁵ Mag nʌm hee, ya k'eeuraa haadeewai maach garmuata hirig, —Mag hōorjā chukag heeta ya k'eeuraa haadëm; hamag wëtpi jaaubá, p'öbör hee wëtwi hamach hat'ee k'öjudam pér haumk'īir hanaajim.

¹⁶ Magbaawai, —K'öju jʌraanpai chan ham wëtju k'aba nʌm. Jāg pāachdëuta ham jāhogbamma? hajim, hich Jesuu maachigta.

¹⁷ Magbaawai marau, —Maar k'öju chuk'u nʌmgui hajim hamag deeg. Hāba pandamta cinco wai nʌm dāi hāwarrdamta dau numpai wai nʌm hajim hirig.

¹⁸ Magbaawaита hichdëu, —Mak'ʌʌndam mʌ haig haipidut hajim.

¹⁹ Mag chadcha hich haig haipierrwai hōor pōm mag t'ʌnarrag, —P'ūak hee hohood habat hajim.

Maimua mag pandam cinco narr dāi chi hāwarrdampa p'ē hauwia hāgt'aag heerpanaa, Hēwandamag hag paar hāu hajim hanaa, hichdëupai chi pan t'orreunaa marag hʌapläimajim. Magbaawai jūrr maachdëuta hōrag jigmajim. ²⁰ Mag jigmamua, jigmamua, hich hiiu haawai t'umaam k'ʌʌnau hamachdëu k'öm haig k'ötarrjā dārr hapiwi, pan pōm sobjim, chi hāwarrjā hagjö. Mag chi sobtarr p'ē haunaa hoowai t'ʌbʌt k'apan docen hāb hōberjim chi hipiirk'am. ²¹ Mag hed mag Jesuu jāhogtarr k'ʌʌn chi k'apanag cinco

mil naajim, hemk'ooin happai, h_{ll}in beerba ni chaainjā beerba.

*Jesús döjā h̄r n_lrrarr
(Mr 6:45-52; Jn 6:16-21)*

²² Mag hōor pōm t'ach k'öpiwi jūrr maachta hich na maach d_{lr}bagk'atarr jap hee wëtpi jaaujim, hich na t'oom higar naaimamk'īir. Maagwai hichin hagt'a hich haig sīsijim hōor hoopäaiwai. ²³ Maimua hōor t'um hērēuwia hich happai haadeewaita, hi hiek buchag gaai hich happai hich Hayag jēwaan majim haajem. Maagwai ya hedau k'ēubaadeewaijā mam hich happai chirajim haajem.

²⁴ Maglāmich maran ya döjārr naajim. Mam_l maar k'īir garmuata p'ū wē t'_lnarr haawai maar japan p'ūasau höpp'ērta jiir hahau k'ajim.

²⁵ Maimua ya hāspa hurumuata hich Jesús maar hēudee bēejim. Pari mag hurumjā sīi döjā h̄rta jēb t'etag gayamjō hurajim. ²⁶ Mag döjā h̄rta jēb gayamjō maachig hurum hoobaawai jāp'ierrwi maar hähäi k'ap'öbaadējim. Mag jāp'ierrnaa hähäik'amua, —Keena, hak'aar k'abahaba hanaajim marau.

²⁷ Pari magbaawai hich Jesuu, —Keena, hoob jāp'ierrmiet; m_l k'abahab hajim marag.

²⁸ Magbaa Pedroou hirig, —Señor, chadcha p_lchta Jesús k'ai, magan m_ljā p_lchjō döjā h̄r p_lch haar mapibá hajim.

²⁹ Magbaawai hirig, —Bēejuma hajim Jesuu.

Magbaawai chadcha Pedroou jap heemua waaid_lbaadēwi Jesús k'īrp'ee d_{ld}d_{lr}gmaa hajim, döjā h̄rta durramjō. ³⁰ Pari p'ūas dau dapag

hoowi jāp'ierrbaadējim. Mag jāp'ierrbaadēm hee hīchab ya hierrpamajim. Magbaawaita maach Pörög, —Señor, mΛ hoobahur, mΛΛn hierrpamamgui hajim.

³¹ Magbarm bärre Jesuu hi jua gaai pArnnaa, —¿K'ant'ee pua pach hierrpaju k'irjui? Jāgan pua chan mua pachig nem mag haawaijā mΛ hiek hÄk'aba chirabma hajim hirig.

³² Maimua ya ham jap waaidatk'abaadee chi p'ū meuu haadējim. ³³ Mag chi Jesús jap hee pabaadee hi k'irp'ee kanieu p'obk'anaa, —Chadcha pΛta Hēwandam Hiewaau hanaajim, marau hirig.

*Genesaret pien Jesuu monaauk'atarr
(Mr 6:53-56)*

³⁴ Mag wëtumua t'oom higar Genesaret durr p'ēubaimajierram. ³⁵ Mag Jesús barbaimam hōrau k'augp'öbaadee, sīi hag perás bīi jōisijim. Mag hamachdēu k'augp'öbaadee hi haig hōor mor masim k'ΛΛn haibëenaa hirig, ³⁶ —Maar haaunaanag pach k'ajüahidam gaaipai k'āijā pΛrpibá haajeejim, monaaumk'ir.

Mag chadcha t'um hi k'ajüa gaai pΛrmam k'ΛΛnan warre monaauk'a maajeejim, mag sīi pΛrbarmuapai.

15

*Sīi juu sūgba t'ach k'ö nΛmuapai chan maach
hārba haajem ha jaautarr
(Mr 7:1-23)*

¹ Hīchab Moiseeu p'ā pΛtatarr hiek wajapcha hΛΛrk'aajem k'ΛΛn dāi Hēwandam hiek jawaag chi

machnaan hi haig bëejierram. Mak'ʌʌn Jerusalen-mua bëetarr k'ʌʌn hajim. ² Mag bëewi hirig, — Ðjāgwi pʌ k'apeenau maach jöoin hi pʌa nʌ? Ðjāgwi t'ach k'oowaijā jua hʌbata t'ach k'oojē? ÐPārau k'augba naab jāg hʌu k'aba sim? haichëjierram.

³ Magbaawai Jesuu hīchab, — ÐK'ant'ee pāraujā hagjö Hēwandamau jaau sim t'um hipierraahabanaa sīi pāach jöoin hiita hārcha hʌlark'ajuhēk'aajerráma? hajim hamag. ⁴ Magnaa hamag, ÐPārau k'augba nʌ hajim, Hēwandam hiek p'ã sim gaaiajaauwai, “Pʌch haajijā pʌch hād dxi jāsenenaa hōk'ö habá” ha sim? Maimua “Har hiwiir hābmua k'āijā hich haai wa hich hād k'āijā t'ōpnaa hāauk'a hiek'a simʌn warreta t'ōpäiju haai nʌm” ha sim, Ðmajā pārau k'augba nʌ? hajim hamag. ⁵ Magnaa hichdēupai, Pari Hēwandamau hich hiek gaai mag jaau simta, jūrr pāar hiek mag hābmua k'āijā dich hayag wa dich hādag k'āijā, “Pārau hig nʌm mua wai chirab mamʌ, pöd mua deeju k'abam, ya t'um Hēwandam hat'eem haawai” ha hiek'aju haai sim hanʌm, dich dēnnaan dau haug k'augba. ⁶ Pari pārau hōrag mag jaau nʌm haig, Hēwandamau nem jaau sim hisegnaa jūrr pāach jöoin hiita hārcha hʌlark'a naabahab hajim Jesuu, hamach k'īrcha. ⁷ Magnaa, Chadcha jāg Hēwandam hiek gayam pāachdēu nem jaaujemjö k'aba jūrr hag chaaur nem wau sīerrjëem k'apta Hēwandamau hich hījaaumie jöoi Isaías k'ararrag pāach higwia hich hiek'atarr hiek mʌg p'āpijimgui hajim.

Magnaa chadcha hag gayam jaaubaadëmua,
⁸ “Pāran, sīi par hiek'aupaita Hēwandam hiek hāk'a nʌm hāk'a nʌm haajemgui” hajim Jesuu hamag.

“Pari mag nʌm chan par chadcha t'āraucha hæk'abamta mag sīerrjëem.

Pāach mag nʌm gaaimua pāar t'āar chan hi dak'ajā k'aba, sīi hi warpta t'ʌnʌmgui” hajim.

⁹ “Jäg nʌm haiguin parii pāach hip'it'ur pārau hirig jēeuju.

Pārau jaau nʌmjā sīi wir haig pāach k'īirjugpai; jā hi hiek k'abamgui” hajim Jesuu hamag, wargarwe Hēwandamau jaautarr higwia. (*Is. 29:13*)

¹⁰ Magnaa hōragta heerpanaa, 'Wajap'a mʌ hiek hūrbat hajim. ¹¹ Maadēu nem parhooba k'ö nʌmuapai chan Hēwandam dau na maach hārpiba haajemgui hajim. Hēwandam na hōor hārpiejemʌn hiek'aju k'abam nempa k'īirjunaa hiek'a nʌmuata hōor hārpiejemgui hajim.

¹² Hirua magbapäiwai maach chi k'apeenauta hirig, —Fariseonaan hiek, mag pua magbarm haig, ham k'īrta hiek'abapäim haajem hanaajim.

¹³ Magbaawai jūrr hichdēu maachigta hiek'amamua, —Hoob ham hiek hasekasmiet hajim. Pārau k'ap'ʌ nʌm, nemjīir hee p'ūak k'aigbam höbeerwai t'ʌrrëupäaijem. Hich jägtä hajugui hajim mʌ Hayau ham dxi. Ham hichdēu jär hau sim k'ʌnʌn k'aba haawai nemjīir hajap'am heemua p'ūak chi k'aarpa t'ʌrrëunaa barbapäimjöta hajugui hajim. ¹⁴ Magua, hidēu warag k'īuu sīubat hajim. Jāk'ʌnnan hamachjā dau k'īsu nʌmta hagjö dau k'īsum k'ʌnʌn juu gaai pʌrnaa hēudʌ harrjem k'ʌnʌnjöta nʌmgui hajim. Pārau hoowai merag chuk'u sīebá, dau k'augba k'itʌmua hagjö dau k'īsu k'itʌm juu gaai pʌrnaa harrk'iin,

hāb bāhēu subaadee hamach numwe burrjogui hajim.

¹⁵ Magbaawaита maar heem hāb Pedro haaje-mua hirig,—Señor, cha pačhdēu jaaubapāim deeu marag wajap'a jaaubá; marau pōd k'augba habar-mgui hajim hirig.

¹⁶ Magbaawai Jesuu marag jaaubaadēwia magjim:

—¿Wa pārau hagt'a k'augbata n̄wa? hajim.
¹⁷ ¿Pārau k'ap'Λ naabá, maadēu nem k'ö n̄m t'um maach bi hee mawia chēbapääiwai deeu chuk'u haadeejem? Magua dichdēu t'ach k'ö n̄muapai chan maach hārba haajemgui hajim. ¹⁸ Maach hārpi n̄m t'āar heemua k'īrjug k'aigbam hiek'a n̄muata Hēwandam na maach hārpiejemgui hajim, ya k'īrjunaata hiek'amaawai. ¹⁹ Nem t'um maach k'īrjug heemuata hōbēr t'ān̄m: k'īrjug k'aigbam, hōor t'ōju, dich hōor k'abam dāi k'apes haju, dich k'amān hap'a k'āijā dich hōor dāímjō haju, nem jīgk'aju, sēuk'aju maimua chik'am hēugar chad k'abam hiek hiek'aju. ²⁰ Magām nemeuta chadcha Hēwandam na hōor hārpiejem. MamΛ chi machnaanau jaau n̄mjō sīi jua sūgba t'ach k'ö n̄muapai chan Hēwandam dau na maach hārba haajem ha jaaujim marag, hich Jesuu.

Canaanpie hālirau Jesuu hich chaai monaauju k'ap'Λ sīerr

(Mr 7:24-30)

²¹ Maigmua higbaadeeu jūrr p'ōbōr numí Tiro Sidón dāi n̄mag petaawai maarjā hi dāi wētjim.

²² Maimua ya mam paauk'abaimamta, hālī hāb Israel durram k'aba Canaanpie hālī mag perás

s̄ejerrta hähäag bëewia Jesuug, —Señor, mΛ hap h̄rram mΛ dau haug k'augbá hajim. Mua k'ap'Λ h̄mgui hajim, p̄lta chadcha H̄ewandamau p̄lju haajerrau. Maagwai mΛ chaai monawaagjā pΛ jua t'eeg sim. MΛ k'a dösät bënëu baarjemta p̄lr̄g monaaubap̄i ha h̄mgui haichëjim, hirig chaigpamua.

23 Pari par h̄uanau mag chaigpa k'it̄mjā Jesuu b̄lrljā hi hiek h̄k'abajim. Magbaawaita marau hirig, —Senōr, ¿jäg pua hirig mapi jaaubamma? Ya hatcha magaajā marau h̄ürmap'a n̄m. MagbamΛn hich jäg maach h̄udee hähäag majuwai hanaajim.

24 Pari magbaawai jürr Jesuu chi h̄liragta, —H̄ewandamau mΛ p̄itarran, maach meeun israelnaan s̄ii oveja hok'oo durrumjö durrum k'Λn peerdΛ haumk'íirta mΛ p̄lijim hajim.

25 Pari mag n̄m hee, warag hi haigcha bëenaa kanieu p̄öbk'anaata, —Señor, mΛ hap h̄rram mΛ chaai monaaubap̄i hajim.

26 Magbaa, judionaan k'abam k'Λn chan monaauju k'abam hawi juau hogt'ompai chi Jesuu warag, —Pua mΛ hiek'a chiram h̄urbata s̄i? hajim. PΛ deeum durram haawai, mua pΛ chaaita nacha monaauk'iin, mua hoowai dich chaainag deeju harr panta k'echeunaa saakienag deebarmjö hajgui hajim hirig.

27 Pari magbaa h̄uanau d̄i, —Señor, jāan chadaugui hajim. MamΛ pua hoowai, ¿saakienaujā hamach pap juasur mes heegar k'Λimam k'öba haajē? hajim. Maagjeewai mΛ Israelpie h̄lli k'aba h̄aab mamΛ, ¿pua mΛ chaaijā dau haug k'augbaju k'ai? Mua k'ap'Λ h̄am, pua hi monaaup̄iju haai simgui hajim hirig.

28 Magbaawaita, —jöö! Jägan chadchata mua pach chaai monaauju k'ap'ñaata pua hëk'a hñmgui hajim. Magan chadcha pachdëu jaau simjö p chaai monaauju hajim hirig Jesuu.

Mag, chadcha Jesuu mag hiek'abarm bärre chi chaai monakk'a haadëjim haajem.

Jesuu hõor põm monaautarr

29 Mag Sidonmua deeu maar bëewia hñwaai mag t'arrdö põm sim Galilea haajem higaau naaichëjim, hich Jesús dxi. Maimua buchag gaai waaidwia hoo sñsijim. **30** Mag hamach dak'ir jupbaimaawai hõor põm hi haar wëtwi hi bigaau p'ñrbaadëjim. Mag hõor põm t'ñnñm hee hi haig haibëemajim: bë wëdë wëdë k'it'ëem k'ññn, dau k'ñsum k'ññn, bëdam wa juadam k'äijä hëk'äraam k'ññn, meu meraam k'ññn maimua tag haaunaan k'amor machag k'ñirpierr hi haig haibëenaa hi bëk'ñrr hausñumaajeejim. Maagwai magñm t'um hichdëu monaaupäi maajeejim. **31** Hamach daúacha mag meu meraa k'it'ëe harrjä hijëb nñrrjëe, juadam wa bëdam k'äijä hëk'äraa k'it'ëe harrjä monak'a, maimua dau k'ñsu k'it'ëe harr k'ññnpa dau wajap'a nñrrjëem hoowia, sñi hõor dauderraanaa naajim. Mag hamachdëu hoo nñm gaaimus maach meeun k'abam k'ññnaupata maach meeun israel-naan Hëwandamag jëeup'öö t'ñnaajim.

*Hemk'ooin happai cuatro mil Jesuu jähogtarr
(Mr 8:1-10)*

32 Maimua mag maach hich dxi hogdëba wëñrraajerr k'ññnagta, —Hõor põm mñg t'ñnñm mñl dau hee dau hap'ññ durrumgui hajim. Ya k'ääi t'ärjup pam ham maach haigmua bëñrjä hogdëba,

t'achdam k'öjujā chuk'u nʌm. Hich jäg t'ach k'öba chan mua hamach diig päimap'a chirʌmgui hajim. Hich jäg päik'iin, di haar barba k'äijā k'ʌd hee jādaúa p'ʌrëubajupa hajim, hich Jesuu.

³³ Magbaawaita marau hirig, —Mamʌ mʌg hōorjā chuk sim hee, ¿jam maadēu k'öju bawaa-gauma? hanaajim, hōor pöm mʌg t'ʌnʌm k'öpieg.

³⁴ Magbaawai hich Jesuu marag, —¿Pārau pan dau k'arr wai nʌma? ha jëeujim.

Magbaa marau, —Sietepai, maimua hāwarrdamjā har dau k'apan k'aba durrumgui hanaajim.

³⁵ Magbaawai hichdēu hōrag k'ʌt jupk'api jaauwia, ³⁶ mag pandam siete narrjā chi hāwarrdam däi hāba jua hee p'ë hauwia, Hēwandamag hāu hajim hanaa t'orreubaadējim. Magnaa maachig hʌapäimaawai marau jūrr hōrag jigmajim. ³⁷ Mag jig p'ʌlrdʌdʌgmamua t'umaam k'ʌnʌnau hamachdēu k'öm haig k'ötarryā, pan pöm sob t'ʌnʌisijim. Mag chi sobtarr, t'ʌbʌt siete marau hipiirk'a haujim. ³⁸ Mag hed mag chi t'ach k'ö narr k'ʌn cuattro mil naajim, hemk'ooin happai, hʌlinjā beerba ni chaainjā beerba. ³⁹ Maimuan chadau hōrag wëtpi jaaubaawai hagdaujö hamach majupierr haaidʌjierram. Mag t'umaa hērëubaadeewain chadau, hichjā jap hee waaidʌbaadee, marau hi Magadanag harrjim.

16

*T'et'emnaanau hamach dak'ñir hamachdēu nem
hooba haajem hompaa haupi narr
(Mr 8:11-13; Lc 12:54-56)*

¹ Mag Magadán durr paauk'abaimaaawai fariseonaanau Saduceonaan däimua Jesús hoon bëejierram. Pari mag bëetarran sii hi himeraa pər haum k'õchgaupai harr haawai hirig hamachdëu bălrjä hooba haajem nemta hamach dak'ir hedjä hee waipi jaau naajim, mag gaaimua chadcha Hēwandamau päiwiata mag nərrəm ha hamachig k'ap jaaumk'ir.

² Pari Jesuu ham hipierraajä k'aba, warag sii hamag, —¿K'an jāgwi pārau k'eeurag hedau dubmamua hedjä p'ur waau t'ənəm hoowia, “Nan hedau wärjäp'ä haju” haajē; ³ maimua jūrr hedau p'ur t'ənəm hoowi, “Nan hedau k'ork'aju” ha jaaujē? hajim. Pārau jāg hedjä hoobarm gaaimuapai hed wärjäug haju wa hed k'ork'ajujä nem k'aug nəmta, ¿jāga jāg pārau pāach daúa mua nem wau chitəm hoo nəmjä pöd k'aug hauba nə mə chadcha Hēwandamau pəiju jaaujerr? hajim hamag. ⁴ Pāran pāachdëu Hēwandam hiseg nəm gaaimua warag chi hajaugjä chuk'u t'ənaawaita warag pāachdëu nem hooba haajem nempata pāach dak'ir waipi nəm. Mamə mua waubamgui hajim. Mag k'ääi warrgar jöoi Jonás haajerr nemmeeurrk'an buch hee k'ääi t'ärjup siet'urtarr gaaimua Nínivepienau Hēwandamau hi pəitarr k'aug hautarrjöta, hīchab məchjä Hēwandamau pəitarr pārag k'ap'ə hapijugui hajim, məch hiiu p'iidəbarm gaaimua. Mamə magəmjä pārau hæk'abajugui hajim.

Mag hiek'apet hawi hichta warag chaaug higbaadëjim.

*Jesuu hich k'apeenag fariseonaanjö hapiba jaautarr
(Mr 8:14-21)*

5 Mag higbaadëwi ya t'oom higar paauk'abaimaawaita maar k'ir hee dahnaisijim, panjä haibëeba sii hich jägtä wënrram.
6 Magbarm däichata hich Jesuujä marag, — K'ir k'ap'la wënrrat'lä hajim. Fariseonaan bënta saduceonaan bën däi jäg levadurajö sim pääch gaai därbapimiet hajim marag.

7 Mag hürwia, chadcha levadurata jaau simpii hawi, maach happaijä, —Keena, maach chan chadchata pan haibëebajimwai hanaajim.

8 Mamä maar mag hiyäla námjä hich Jesuu k'ap'la sïerr haawai, —¿K'ant'eeta pääar mag pan haibëebajim hanáma? Pärau chan jägan mua nem wau chitámjä hoobamjöta haajeeb hajim, mäg mäla däi hääba wënrramjä hääk'aba haag. **9** ¿Pärau k'ir hee paba nä, mua pandam cincopai narrau häälinjä beerba, chaainjä beerba, hemk'ooin happei cinco mil jähogtarr? Maimua ¿t'äblä k'arr hipirk'a haují chi sobau? **10** ¿K'ir hee paba nä hagjö, pan sietepai narrau hoor pöm cuatro mil narr jähogtarr? Maimua jäg hedjä, ¿t'äblä k'arr hipirk'a haujierrá chi sobau? Pan chaarta hig nám hak'iinjä, ¿pärau k'irjuawai hïsjä mua pöd pääch jähog haubajupii nä? **11** ¿Jäga jäg pärau bälärjä k'aug hauba nä hajim, mua päächig, "Fariseonaan bën saduceonaan bën däi levadurajö simta pääch gaai därbapimiet" haawai? Mua mag chiräm haig chan pan chaar higwiata pärag mag hiek'aba chiräm; wajapcharan muan maiguin, hoob hamjö chik'am

k'īir haawaipaita chadam hiekjö hiek'amiet ha chiramlu hajim marag.

12 Magbaawaita marau k'augp'öbaadëjim, Jesuu levadura chaar jaauba, sii fariseonaanau sadeonaan dñimua nem jaaujemta jaau sim.

*Pedroou jaauwai Jesuun warrgarwe hich Hēwandamau pāiju haajerrau ha jaautarr
(Mr 8:27-30; Lc 9:18-21)*

13 Mag wëtwia deeum durr Cesarea de Filipo hanam paauk'abaimaawai hich Jesuu marag, — Hōrau mäch chi Hemk'ooi Hiewaa higwia hiyān nám hūurwai, ham hiek ¿má k'ai haajē? ¿Pārau hūrba haajē? ha jéejim.

14 Magbaawai marau hirig, —Ham hiek pΛ Juan chi hōor pōr choomie haajem; deeum k'ānnau jaauwai plata Elías haajem, warrgar Hēwandam hi jaaujerr; wa magba Jeremías k'abam k'ai, dewam k'ājā haajem, hagjö Hēwandam hi jaaujerr.

15 Marau hichig magbaawai jūrr maachigta, — ¿Ma pāachdëujāma? Pārau k'īirjuawai, ¿má k'ai hagá? hajim.

16 Magbaawai Simón Pedroou, —PΛ Cristo k'abahab hajim hirig, hich Hēwandam Hiewaa warrgarwe hichdēu jar hauwia hōor peerda haumk'īir pāiju ha jaaujerr.

17 Magbaawai Jesuu hirig, —Simón Pedro, Jonás hiewaa, hōrau bōlrjā pl̄r̄g jaautarr k'abamta chadcha pua hag heyaa jaaubapäimkē hajim. Jāg pua k'ap'ā jaaubapäimlān, jāan hich mā Haai hāgt'ar chiraajemuata pl̄r̄g mag k'īirjupiwi hajim. Maguata pua hag heyaa jaaubapäibahab hajim. **18** Pedro, maagwai pl̄lān chadcha pach

t'ñriu jaau simjö mokdauu hajim hirig. Pua mΛ hiek jaaubaadëm gaaimuata mua mΛch hiek häk'a nΛm k'ΛΛn k'apaana hapiju. Mag k'apaana haadëm chan pääch chi hñrΛm k'ΛΛnan k'ëchwijajä, pääar hak'aar chan hok'ooba hich mag Hëwandam dñita nñisiju hajim. ¹⁹ Pedro, pñrgta mua mΛch hiek jaaumk'ñir jaau chirñmgui hajim. Pua mΛ hiek jaaubaadëm hñrwi häk'a nΛm k'ΛΛn mΛ dñenk'a nñisiju. MamΛ hñchab pua jaau k'itΛm hñr nΛmjä hasekasba warag hiseg nΛm k'ΛΛnan hamach mag nΛm gaaimua warag hich mag hok'oo wñnlrrajugui hajim. Mag nΛm haiguin pua chi mΛ haar hñbérju haai nΛm k'ΛΛnag puertdi weeu deenaa pöd dubbaju haai nΛm k'ΛΛn hat'ee sñi warag p'ñar sñsiuk'amjöta haju.

²⁰ MamΛ Jesuu mag hich chadcha hich Hëwandamau jñr hauwia pñitarrk'a simjä bñlrjä hñrag jaaupiba jaaujim marag.

*Hñrau hich t'ñoji jaautarr
(Mr 8:31-9:1; Lc 9:22-27)*

²¹ Maimua jaaumamua hich Jerusalenag majujä jaaujim. Mag Jerusalén pabaimaawai jöoin chi pörk'a nΛm k'ΛΛnau p'adnaan chi pörk'a nΛm k'ΛΛnaupa Moisés hiek jawaag chi machnaan dñimua hich dau hap'ΛΛ wai naawi hich t'ñojujä jaaujim. MamΛ mag hamau hi t'ñowijä deeu hñwaai k'ñai t'ñrjup nΛm hee deeu hich hiiu p'iidñujä jaaujim.

²² Mag jaaumam hñrwia, Pedroou hich happai chaaur t'ñrnaa, —Señor, ¿k'anii Hëwandamau pΛ dñi magpibarju? PΛ dñi chan hñrau magju k'aba nñmgui hajim hirig.

²³ Pari Pedroou hichig magbaawai, jūrr chi Jesuu hirig, —Jöpk'aa mΛ haigmua chaaug petá hajim. Meperauta p̄lrl̄g mag hiek'api s̄iebahab. Puan mag sim haig s̄ii warag k'aibag hee mΛ burrpijuuta hēk'a simgui hajim. Pua chan Hēwandamau nem waum hig simjā k'augba, s̄ii parhoobam k'ΛΛn̄jöta k'īrju simgui hajim hirig.

²⁴ Maimua hichdëupai jūrr maach t'umaam k'ΛΛn̄agta, —Chadcha p̄lrau mΛ hiek p̄ach t'āraucha hēk'a nΛm k'ai, magan mua nem waipi jaau chirΛm happaita waubat, "MΛchdëuta k'ap chirΛm mΛchdëu nem wauju" ha hiek'aba. MΛ gaimua chik'amnau p̄ach dau hap'ΛΛ t'ōju k'īrjuwia k'āijā magΛmjā higba waragta hēk'anaat hajim.

²⁵ Har mΛig heegarjā mΛ gaimua p'it'urg haumap'a nΛm k'ΛΛn chan bΛΛrjā hēgt'ar höb̄erbam. Magarrau har chi mua nem jaau chirΛm waum k'ōchgauta hamach nemjā k'īrjuba, s̄ii warag mΛ gaimuata dau hap'ΛΛ hanΛm k'ΛΛnan chadau hēgt'archa höb̄erju jaaujim.

²⁶ P̄lrau hoowai, ¿k'an wajaug s̄i hajim, hābmua mΛg durr t'um hichdëupai jāa wai s̄isim, māmΛ mag sim meebaadee k'īmie durr petam? ¿Hirua hich durr t'um hich dāi harrju haai s̄i? Pōd harrbam. ¿P̄lrau k'īrjuawai hābmua k'āijā hēgt'ar höb̄eraag p'atk'on pōm p'agju haai s̄i? Mag p'agwiajā pōd dubbamgui hajim.

²⁷ MΛgnaa mΛ Hayau mΛg durr hi hagk'am hedjā mΛchta hichdëu jua t'eeg deetarr dāi hi chognaan angelnaanpa bēewi, mΛig heegar hamach nem waaujerrpierr haju ham dāi: chi nem wajap'a waaujerr k'ΛΛn dāijā hich hagjō maimua nem k'aigba waaujerr k'ΛΛn dāijā hich hagjō. ²⁸ Cha mΛ hiek'a chirΛm hiek'au hāaur

k'ɻɻn cha mɻ hiek hūr nɻm k'ɻɻn chan mɻch chi Hemk'ooi Hiewaa t'umaam k'ɻɻn Pörk'a bëeju hedamjö haadëm hoobam haigjä meebajugui ha jaaumajim.

17

*Jesús s̄i b̄amjö haaderr
(Mr 9:2-13; Lc 9:28-36)*

¹ Mag hich Jesú斯 maar d̄i hiyǟl simua mag maar k'apeen hääur k'ɻɻnag hamach daúa hich hoopiju jaautarr k'ur seis días haadëm hee, cerro pöm sim gawai petajim. Mag hich mam d̄i p'ë harrjim: Pedro, Santiago maimua Juan, hich Santiago heeum.

² Mag mam wëtwi ham dak'ñirta Jesú斯 k'ñir chaapabaadëjim haajem. Hi k'ñir hoowai m̄ag hedau hãsdawam k'ñirjöta b̄l t'ɻn̄isijim haajem; maagwai hi k'ajüa chará p'uumjö haadëjim haajem, hich bæpgau. ³ Hi magbaadëm hee hoowai warrgarm jöoin Moiseeta Elías d̄i hiyǟl d̄an̄n̄lihd̄ naajim haajem, Jesú斯 d̄i. ⁴ Mag hoobaawaita Pedroou Jesuug, —Señor, hñu chi hagamjö nem wajaug maar m̄aig n̄amgui hajim haajem. Pua k'ðs hak'iin mua rãichdidam t'ärjup hëuk'am hajim han̄m: hñb p̄ hat'ee, hñb Moisés hat'ee maimua hñb Elías hat'ee.

⁵ Mam̄ Pedro mag hiek'a d̄an̄m hee, j̄ant'umie baug bëewi ham jöod̄ hat'aichëjim hanaabá. Magbarm hee mag chi j̄ant'umie heemuata woun hiekjö, “Cham̄lta m̄ Hiewaa m̄achdëu jäsehne wai chit̄m̄u, hñor peerd̄ haumk'ñir m̄achdëu j̄ar hautarr. Hirua nem jaaau simta hipierraahabat” ha hiek'abarm hñrjierram han̄m.

⁶ Hamach chi däi wëñarrarr k'ññaucha jaauwai, hamachdëu mag hürbaawaita jāp'ierr p'öbaadëm hiek'au warag kanieu t'ñk'ök'anaa heeg k'ök'ood hap'öbaadëjim hanaabá, k'ñeb jēb gaai dagau ñärk'a. ⁷ Magbaa Jesuu ham haig bëenaa ham gaai juau sñesñena, —P'iidatk'abat, hoob jāp'ierrmiet hajim hanñm.

⁸ Magbaawai chadcha hamau p'iidatk'anaa hoowai, tagam k'ññan chuk'u, hāba Jesús happaita sñejim hanaabá.

⁹ Maimua deeū jerag bëejierram haajem. Mag hñrbaagk'a wëdurumua chi Jesuu hamag, —Mag päächdëu hootarr hoob deeum k'ññanag jaaumiet. Ya mñch chi Hemk'ooi Hiewaa meewia deeū p'iidbaawain chadau jaaubat hajim haajem.

¹⁰ Magbaawaita jürr hamach garmua hirig, —Jägwi Hëwandam hiek jawaag chi machnaanaau jaauwai, mag Eliata hich Hëwandamaucha pñiju jaaujem na bëeju haajë? hajierram haajem hirig.

¹¹ Magbaawai hich Jesuu, —Chadcha chi bëen Eliata nacha bëema hajim hanñm. Pari mag hi bëeju jaautarran, mag Hëwandamaau pñiju haajerr hõrag nñpi jaaumkñirta bëeju jaaujimgui hajim hanñm. ¹² Pari Elías ya bart'urjim. Mag hi bart'uurwaijä hamau hi k'aug hauba, sñi warag deeum k'ññnpii hawi hi dñi hamachdëu hampierr hawi warag hi t'ñopñijierramgui hajim hanñm. Hamachdëu hi dñi jägtarrjö mñch chi Hemk'ooi Hiewaa dñijä hajugui hajim hanaabá. Mag chirñmñn mññn wajap ham juu machag hñwatjugui hajim hanñm hamag.

¹³ Pari Jesuu hamachig magbaawai warre k'aug hat'ajierram hanaabá, warrgar Hëwandam hi jaau-

jerr Elías k'aba, Juan chi hōor pör choomie hig-wiata mag sim.

*Jesuu chaai mor heem mepeer jēupäitarr
(Mr 9:14-29; Lc 9:43-45)*

14 Mag wëdurumua ya maar tagam k'ʌn dāi narr haig jér paauk'abaichäm hee, woun hāb bëewi hi k'īirp'ee p'ōbk'anaa hirig chaigpamamua magchëjim:

15 —Señor, mʌ chaai wai chirʌm t'ōt'ōrrsö k'itʌm. Mʌ hap chitʌm mʌ chaai dau haug k'augwia monaaubapläi haichëjim. Jāg k'itʌmʌn nem t'eegta baarjem. K'ar chará hooju chuk'u haawai barbaadëmu hōt heejā burrjem; wa magbamʌn dö heejā sūi dobojo haimaajemgui hajim. **16** Mua mlig pʌ k'apeen haig haibëetarrjā hamau pödbajierramgui hajim.

17 Magbaawai Jesuu magjim, hōrag heerpanaa:
—Pāran chadcha pāach t'āar k'aibag gaaimuata Hēwandamau jāg chaai monaaujujā k'īirjūba nʌm. Pārau jāg Hēwandam jua t'eeg simjā k'augbamjö nʌm, ¿hich jāgta sūi mua hāwat chitaju haai chirʌ pārau hoowai? ¿K'an hatchata pārau mʌ pāach dāi chitapim hig nʌma? hajim, hajapcha hāk'aag. Magnaa, Mʌ haig mag chaai haipidut hajim.

18 Magbaa chadcha chi chaai hich haig haipierrwai chi meperag meeurraunaa höbérpi jaubaawai, hi hipierr höbérbaadëjim. Magbarm haigmua chi chaai monak'a hich mag sīsijim.

19 Mag chi chaai monaautarr k'ur maach hap paauk'awi marau hich Jesuug, —¿Jāgwi marau pöd jāg chaai mor heem mepeer höbeerpi haubajī? ha jēeujim.

20 Magbaawai hich Jesuu marag magjim:

—Jääan päächdëu mäg chaai Hēwandamau monaaujujä k'īrjuba narr gaaimuaugui hajim. Pārau Hēwandam juu t'eeg sim k'ap'lnaa päächdëu nem mag habarmjö hapiju k'īrjunaata nem wauk'iin, Hēwandam hat'ee chan p'it'urm nem chuk'u haajeewai, chadcha päächdëu jajaauk'ampierr hich mag päächdëu jaaau nlmjö hapiju. Pāar k'īrjug hoojem hanaa chi pōmag mostaza daudam har maach dau hee paba k'itaajemjö k'āijā k'itak'iin, chag durrsīig k'āijā, “Jöpai māigmua mawia chum dñnñubaimá” habaawai chadcha p'it'urg chuk'u mawia pāar hipierr päächdëu jaaubarm haar dñnñuwimajugui hajim. [**21** Magnaa hichdëupai, Jāg mepeer k'īr chan sīi hiek'abarmuapai höbérba sñerräm. Jāg höbérpi hawaagan, bñl̄rjā t'ach k'öba sīi Hēwandamagpai jēeu nll hawiata höbérpi jaaubaawai höbeerjemgui hajim marag.]

*Paab Jesuu chik'amnau hich t'ōju jaautarr
(Mr 9:30-32; Lc 9:43-45)*

22 Galilea durr maach hich Jesús däi hāba wēnñrraajeewai hichdëu marag magjim:

—Mäch chi Hemk'ooi Hiewaa mäg chirñmñn chi t'ierrnaanag pär deebaawai **23** sīi hamau mä t'ōopäiju. Mamä mag hamau mä t'ōowiajä k'āai t'ārjup nñm hee deeu mä hiiu p'iidñjugui hajim.

Maachigcha mag jaaubaawai chadcha maar hök'īrjuu hap'öbaadējim.

Haai hi jēejem di paarjā p'agju haai narr

24 Jesuu maar hich däi p'ë harrwi Capernaum p'öbör barimajim. Magbaawai Haai hi jēejem di

paar p'atk'on jëeujem k'ɻnau Pedro hich happai sim haar wëtwia hirigta, —¿^{PΛ} maestroou chan Haai hi jëeujem di paar p'agju haai simta p'agba haajeeb? haimajierram haajem.

²⁵ Magbaawai hirua, —Keena, mΛ maestroou p'agba haajeeb ha chirajim haajem hamag.

Maagwai ya maar maach jēer narr di haar naajim. Maimua ya chi Pedro maach haar barbaimaawaijā jūrr Jesuu hirig hich hag hiekpai, —¿Pua jāga k'īirju chirá Simón? hajim. ¿Pua hoowai mág durr gaai reinaan t'ɻnám k'ɻnau chijā k'ɻnagta dēbpaar jëeujē: hamach k'odnaanag wa sīi parhoobam k'ɻnag?

²⁶ Magbaawai Pedroou hirig, —Hamach k'od k'abam k'ɻnagma hajim.

Magbaata Jesuujā, —Chadcha chi k'odnaanau chan p'agba haajemgui hajim. Magua muajā mΛch Haai gaaimua hagiö p'agbaju haai chirabahab. Chi Haai hi jëeujem di hi dēn haawai muajā p'agba, pāraujā p'agbaju haai nΛmgui hajim. ²⁷ MamΛ hamag maach hēugar hiek'am hugua maadēujā hichiita p'agju haai nΛmgui hajim Pedroog. Maimua, T'ɻrrdö hee dō hΛabamí hajim. Nau nacha pΛch jua gaai k'öbaichëm pua jiir hat'am hö hee p'atk'on s̄eju. Mag p'atk'onau hëu pua mΛ kōitjā p'agwi, pΛch dēnjā p'agpäijugui hajim Jesuu Pedroog.

Magbaawai Pedroou chadcha hichig jaautarrjö hajim.

*Chijāata hārāacha haju haai sīha jaautarr
(Mr 9:33-37; Lc 9:46-48)*

¹ Hich mag hiyāl nāmuā marau hich Jesuug jēeu naajim, hichta māg hatag t'umaam k'ān Pörk'abaadeewai maach māg wēnarrām heem k'aita hārāacha sīsiju k'ai ha k'ap haag. ² Magbaawai Jesuu chaaidamta t'ārnāa maar jārr dānāupinaa magjim:

³ —Mā cha hiek'a chirām hiek'au pārau pāachta hārāacha ham k'ōchgau pāachdēu mag k'īirju nām hisegnaa chaain māgāmdam hagt'a serbiibamjōo habam chan, pāar pōd mā dāi chi pōrnaan k'aju k'aba nām. ⁴ Mag māchta chi Pörk'a chirsim hed mā garcha joot'āimaju k'īirju nām k'ānan warag hamachta serbiibamjōnaa chaain māgāmdamjōta haju haai nāmgui hajim, mag hamachta hārāacha hajujā k'īirjuba. ⁵ Pārau mā dēnjō māg k'it'ēem hāb k'āijā jāsenk'awia pāach di haig haumān magan pārau māchchata k'īir jāsenk'abarmjō habarmgui hajim, marag hiek'amamua.

Jāga nā Hēwandumau chik'am k'aibag hee burpiejem k'ān dāi

(Mr 9:42-48; Lc 17:1-2)

⁶ Mag warag hiek'ak'agmamua magjim: 'Hābmua k'āijā mā chaai māg mā hiek hāk'a k'ērāmta pekau hee burrpimān, Hēwandum dāi hiekk'ōr pōomata sīsiju. Mag mā chaai hābam gaaimua k'āijā warag Hēwandum dāita hiekk'ōr paarpaju k'āai, hichdēupai hich hō gaai mokpōr pōm jānaa p'ūas hee baudāk'iin hāucha hajugui hajim. ⁷ Māg jēb gaai hichiita hich jāg hōor dich k'apeen pekau waupiejem k'ān paraa haju.

¡Mamλ hëh, hapk'iitλ, chi mag dich k'apeendam pekau hee burrpiejem k'λλn!

⁸ 'Magua, mua pāragjā mag chirλm: Pāach juau wa pāach bäälu k'āijā pekau hee burrpiju sim k'ai, warag t'lapnaa barbapäit hajim. Pāach t'um monak'a hok'oowi hōtdau hich mag t'ōojā k'augba sīerrλm hee maju k'āai, häucha simgui hajim, sīi jua bisi wa bā k'āijā bisi hāgt'ar höbérju. ⁹ Wa pāach daúapai k'āijā pekau hee burrpiju sim k'ai, hag dau jēunaa warag barbapäit hajim. Dau numwe wajap'a simta k'īmie durr maju k'āai, häucha simgui hajim, dau hābpaim dāipai hāgt'ar höbérju. Wajapcharan magλm pekau waumaau-gau, dau chuk'umjö hoobamjönaa magλm nem k'aigbam wawaaggā jua chuk'umjö habat hajim, bλlrjā wauba. Magju k'āai Hēwandum dau na pāach morta sark'abat ha jaaumajim marag.

*Oveja hok'ootarr nem hīgk'aa
(Lc 15:3-7)*

¹⁰ Mag jajawagmamua hīchab, 'Mλg daumeraa k'it'ēem k'λλn hoob hāb k'āijā hisegmiet hajim. Ham t'λa mλ Haai haar t'λnλm k'λλnaun hamag dau par k'aba t'λnλmgui hajim.

[¹¹ 'Mλch chi Hemk'ooi Hiewaan chadcha hōor hamach k'aibag gaaimua hok'oo k'it'ēem k'λλn peerdλ hawaanta bēejim ha jaaujim.] ¹² Magnaa, Mua pārag jēeu hook'imgui hajim, jāga sim k'ai pārag: Woun hābmua cien ovejas wai sim. Mag k'apan t'λnλm heem hāb hok'oobaadee, ḡhirua tagam k'λλn hābam haig p'ēpλawia mag chi hok'oo k'ērλmta jλraan mabaju k'ai? hajim. ¹³ Mag jλr nərrλλ hawi baau hat'ak'iin, mag hābpai

hok'ootarr baau hat'am paarta h̄rcha hi honee hajugui hajim, tagam k'ʌn k'apan hok'ooba narr paar honee haju k'āaijā. ¹⁴ Hich jāg hābmuajā hich nemchaain hok'oopimap'a haajemjö, hīchab mʌ Haai h̄gt'ar simuajā mʌg mʌ hiek hāk'a durrum k'ʌn chan hābjā hok'oopimap'a simgui hajim.

Jāga dich k'apeen perdonaaju haai nʌ ha jaau-tarr
(Lc 17:3)

¹⁵ Mag nem k̄ir pogk'e jajawagmamua, 'Pārag k'ap hamk'ir jaauk'imgui hajim Jesuu. Pāachjö mʌ hiek hāk'a simua pāach hee hiwiir hābam d̄i k'āijā k'aigba habaawai hi d̄i hiyāmamua wajap'a hirig jaaubat hajim, jāga sī mag k'aigba haawai. Pāachdēu mag hiek'abaawai hāu hūrwia hāk'amʌn magan pārau pāach k'apeer mʌ hat'ee gan hat'am hajim. ¹⁶ Mamʌ par pāachdēu hiek'a nʌmjā hūrbamʌn magan pāach daumaai hōor numí k'āijā t'ärk'a hat'at, maagwai hiek'amamjā hōor numí wa t'ärjup nʌm dak'īrta mag hiek'amamk'īr. ¹⁷ Mag numí wa t'ärjup nʌm dak'īr hiek'amamta bʌlrjā hasekasbamʌn magan warre t'um chi hāk'a nʌm k'ʌn jāgdaarta hiek'aju haai nʌmgui hajim. Mag t'umaam k'ʌn dak'īr hiek'abarmjā hasekasba habaawain chadau, Hēwandam hiek hāk'aba haajemjö wa Romaam gobierno dēn dēbpaar jēuem k'ʌn chi k'aigbam k'ʌn dāimjö habat hajim ham d̄i, tag pāach d̄i k'apeerk'apiba.

¹⁸ 'Mag mʌig heegar haawai hamach jāg t'eeg gaaimua pāachdēu nem jaau nʌm hūrba haawai mag pāach d̄i k'apeerk'apiba habarmjā hich Hēwandamau hīchab pāar higar sīeju. Maimua deeu hich k'aibag hisegwi hūwaai pāach hee pāach

k'apeerk'api haauwaijā hīchab Hēwandamau pāar higar sīejugui hajim.

19 Mag hiek'amamua, 'Mua pārag mag chirəmgui hajim: Maig heegar hōor numí hamachdēu nem hig nām mārlag jēwaag hāba hibēpwia jēeumān, mā Haai hāgt'ar chirəmua hamag deeb k'aba deeju. **20** Mag jēwaagta numí wa t'ārjup k'āijā hāba biirdānaa mārlag jēeu nāmān māllān maig chirəmgui hajim, ham jārr.

21 Magbaawai Pedroou Jesuug, —Señor, magan māchjö pā hiek hāk'a nām k'āllnau hābmua k'āijā mā dāi k'aigba haawai, ¿biek k'arr mua perdonaajuma? ha jēeujim. ¿Siete veces?

22 Magbaa Jesuu hirig, —Mag siete vecespai k'abam. Muan pārlagan, setenta veces sieteta perdonaaju haai sim ha chirəm hajim. Hajapcharan dich dāi k'aigba habarmpierma.

Woun hābmua hich k'apeer perdonaaba harr hag nem hīgk'aa

23 Maimua hich Jesuupai magjim:

—Mua mag pāraujā pāach k'apeen perdonaaju haai nām ha chirəmān, Hēwandamajā maach perdonaabam haba haajeewaita mag jaaū chirəm hajim. Hēwandaman rey hāb sīerrau hich chognaan hich garcharam k'ālln wajap'a p'idk'a nām k'ap haag hāhābdö t'ārk'anāa k'ap jēeu hoomatarrjöta sīerrəmgui hajim. **24** Ya chi reú t'ārk'ālibaadēm hee hi haig haibēejierram haajem, hāb hirig p'atk'on pōm diez mil talentos paar sīerr. **25** Mag dēbpaar pōm sim pōd hichig p'ag hauba habaawai chi reú mag woun hichig dēbpaar paar sīerrta warag hich hāli dāi hich chaain maimua hich

nem wai sīerrpa t'um pērpāipi jaaujim hanaabá, jūrr deeum chogk'amk'iir, magbarmua chi dëbpaar p'ag höbērmk'iir. ²⁶ Magbaawai chi chogau chi rey bāk'ārr p'ōbk'anaa chaigpa jöchk'ērāmua, “Señor, hidēu hoo hat'á. Mua hök'ar p'agmamua pλ dëbpaar t'um höbeerplibajupa” haajeejim hanaabá. ²⁷ Pari mag hichig chaigpa jöchk'ērām hoobaawai, chi reíu hi dau haug k'augwi, mag dëbpaar pōm sīerrjā tag hichig p'agpiba, sīi warag k'iir hok'oopi jaunaa, p'āarju harrjā p'āarba, sīi hāu mapijim haajem.

²⁸ 'Pari mag hich plibapääiwai, maigmua higbaadeeu, deeum hagjö chi rey chogk'a sim dāi t'ēujim haajem. Magua jūrr hichig cien denarios paraa sīerr haawai, pārnāa hö t'at'aik'amuata, “Jöpk'aa plachdēu mārlag paar sim p'agbá” hajim hanaabá hirig. ²⁹ Pari magbaawai hichdēu reíg hatarrjö warmuajā hi bāk'ārr p'ōbk'anaa chaigpa k'itāmua, “Pua k'ōs hak'iin, hidēu hoo hat'á hak'am; hök'ar p'agmamua mua pλ dëbpaardam t'um p'agplibajupa” haajeejim hanām. ³⁰ Pari chi dëbpaar jēeu sīerr garmua mag k'ōchk'aba, sīi warag hich k'apeer dau haugjā k'augba cárcel deg pliwia, hābmiecharam centaaudam p'agbam haigjā höbeerplibajupa jaaujim hanaabá. ³¹ Mag hirua hich k'apeer dāi magtarr hoowi, warm k'ān hagjö chi rey chogk'a t'ānarr k'ānnau hoowai, ham gaai masi hajim haajem. Mag gaai masi nām hiek'au chi reígcha magtarr t'umaa wajap'a hūrpipāijierram hanaabá. ³² Mag hichig jaaubaa chi reíu t'ārpāliwia hirig magjim hanām: “Wounta chadcha k'aigba chitāmá” hajim hanām. “Maachig dau hap'ān chaigpabaadeewai, mua pλ

perdonaawi chi dëbpaarjā tag mΛchig p'agpiba hich jāg k'īir hok'oopijim. ³³ Magtarr haawai puajā hagjö pΛch k'apeer dau haug k'augwi hi perdonaaju haai sīejimgui" hajim hanΛm. "Pari pua bΛrjā hi dāi magbajimgui" hajim hanΛm. ³⁴ Mag, warag chi rey meeuk'abaadēwi mag dëbpaar sīi k'īir hok'oopiju hatarrta deeu heeupemjö t'umaa p'agpi jaaujim hanaabá.

³⁵ Mag nem hīgk'aadam jaauwi deeu hich Jesuupai magjim: 'MΛ cha hiek'a chirΛm hiek'au pārauta pāach k'apeendam chadcha perdonaawi tag magΛm hiekjā higba hich mag k'īir hok'oobam chan, mΛ Haai hāgt'ar chirΛmuajā hich hagjö pāar perdonaabamgui hajim.

19

Jesuu hΛli pΛapiba jaautarr (Mr 10:1-12; Lc 16:18)

¹ Mag marag nem jaau sīi hawi, Galileamua mawia jūrr Judea sīejmajim, Jordán higaau t'oogar dΛrba hedau höbeerjem bi gar. ² Mag hi petamjā hōrau k'augpāitarr haawai hōor pōoma hi hēudee wētjim. Mag hōor pōm t'ΛnΛm hee haaunaan k'apan t'Λnarr haawai magΛm k'ΛΛnpa monaaupäi maajeejim. ³ Mag nΛm hee fariseonaan heem k'ΛΛn hich Jesús haigcha bēewi juau hogt'om hirig, —¿Pua hoowai sīi nem bΛr habarm gaaimua maadēu dich hΛli pΛaju haai nΛ? haichējierram.

⁴ Magbaawai Jesuu hamag magjim:
—Hēwandam hiek p'ā sim gaai t'ΛΛrwai, ¿pārau hooba haajē, warrcha chi hompaatarr Jōoiraujā hemk'ooi hΛli dāita hompaajim ha sim? ⁵ Magtarr

haawaita hemk'ooi hich h_{LL}i d_Äi pabaadëm_{LN} hich dënnaan k'a hogd_Lajem, ya hich h_{LL}i d_Äita h_{ABA} n_{LL}raag. Ya magbarm haigmua warran hag-daujö hamach happai naajerrta, h_Öor h_{ABA}paimjö hich mag n_{LL}isiejemgui hajim. ⁶ Mag n_{LL}isim chan ya tag hamach h_{ABA}bdö n_{LL}rrj_Ee haba, h_Öor h_{ABA}paimjö n_{LL}isijugui hajim. Mag warrgarwejä hich H_{EW}andamauta mag papitarr haawai pöd hi-wiir h_{ABA}muajä hi hichaaur hawi dich h_Öor p_Laju k'aba n_{LL}mgui hajim hamag.

⁷ Magbaawai j_Ürr hamach garmua hirig, — Pari pua mag simta, ¿k'an jägwi Moiseeu jaauwai dich h_{LL}i p_Lagpaawai h_{ES}ap gaai “Mua ya p_L p_La chir_{LM}” ha p'ñaa hirig deeju haai sim ha simma? hajierram hirig.

⁸ Magbaawaita Jesuu hamag, — Pari j_A, nem jaauwaijä p_Aach j_Äg t'eeg sierrj_Eem gaaimua k'abahab hajim. Moiseeun chadcha h_{AD}lraa h_{LL}in p_Lapiejeejim, pari warrcha hich Jöoirau hompaawai chan mag p_Lamk_Üir k'abata hompaajimgui hajim. ⁹ P_Aadë m_L hiek h_{UR}bat: H_{LL}i b_{LL}lrjä deeum d_Äi p_Lgrpl k'aba simta s_I p_Lam k'ochgaupai p_Lawia deeum h_{LL}i hau sim_{LN} maan pekauta wau simgui hajim. [Mag hich hap sim hawi chik'amnau p_Latarr h_{LL}ita hau sim wounjä pekauta wau sim, hagt'a chik'am h_{LL}ik'a simta hau s_Iewai hajim j_Ürr hamag.]

¹⁰ Magbaawaita maach heem k'_{LL}naupai h_{ABA}ur k'_{LL}nau j_Ürr, — Maach hemk'ooin dich h_{LL}i d_Äi magta haju haai n_{LM} k'ai, magan warag h_{LL}i haubajuuta simgui hajierram.

¹¹ Magbaa j_Ürr hich Jesuu marag, — T'umaam k'_{LL}nau chan cha mua jaau chir_{LM} hiek pöd

k'augbam; hāba hich Hēwandamau k'augpi sim k'ɻɻnaupaita k'ap hajugui hajim. ¹² Maimua, Pārag jaauk'imgui hajim, jāgwi mag t'umaam k'ɻɻn pōd hɻli hauju k'aba nɻ. Hāaur k'ɻɻn bi heeweta mag hɻliin hawaag k'aba t'aaba nɻmgui hajim. Pogk'a ya chi jōoin pawiajā p'ārr jap̄i nɻm, k'apes hapi-maaugau. Maagwai pogk'a mag p'ārr jaba nɻmta, pari hamachdēupai Hēwandamau nem jaau sim wajapcha wawaag hawi, bɻlrgjā k'apes haba hich mag t'ɻnɻmgui hajim, hɻlinjā k'īirjuba.

Mag jaauwi hābmiecha paawai hichdēupai magjim: 'Dichdēu hoowai hɻlijā chuk'u chitaju hāu pōdjōjōo sim k'ai, magan hich magta nɻrraju haai simgui hajim, hɻli chuk'u.

*Jesuu chaain kōit Hēwandamag jēeutarr
(Mr 10:13-16; Lc 18:15-17)*

¹³ Mag nɻm hee, jūrram k'ɻɻnau Jesús haig chaain haibēe t'ɻnaajim, ham gaai p̄rnnaa Hēwandamag ham kōit jēeumkīir. Pari mag jūrram k'ɻɻnau chaain haibēbēek'am hoowi chi haibēe nɻm k'ɻɻnagta maachdēuta meeuk'a naajim, tag haibēepimaaugau.

¹⁴ Mamɻ mag marau hiek'a nɻm hūrbaawai Jesuu jūrr maachigta, —Hidēu mɻ haig chaain haibēepibat. ¿K'ant'ee pārau ham bēepimap'a nɻ? hajim. Chi jōoin hawiajā, chamɻ k'ɻɻn chaainjō mɻ hiek hāk'ak'arrsō hāk'a nɻm k'ɻɻnta mɻg jēb gaaijā hāu wēnɻrrawi hāgt'arjā honee wēnɻrrabajup hajim.

¹⁵ Magnaa warag ham pōr hār jua hausīunaa, Hēwandamag ham kōit jēeuwi, warag haigmua chawag maar p'ē harrjim.

*Hēwan p'atk'on paraam Jesús däi hiyäλ hat'urtarr
(Mr 10:17-31; Lc 18:18-30)*

16 Biek hāb woun hāb hēwan sīrrau Jesús haig bēewi hi däi hiyäλmamua, —Maestro, ¿k'an nem wajap'amta mua wauju haai chirá hāgt'ar höbéraag? Mərəg jaaubá hajim.

17 Magbaawai Jesuu hirig, —¿K'ant'ee mag nem wajap'amta wawaag pua mərəg jēeu chirá? Nem wajap'amta hāba hābpaita sim; ma Hēwandamau. Mamə pə chadcha hāgt'ar höbērm k'ōs chirəm k'ai, Hēwandamau hich hiek p'ānaa Moiseeg deetarr gaai jaau sim hipierraa habá hajim hirig.

18 Magbaa, —Pari hag gaai jaau sim heem, ¿chijāg higwiata pua mag jaau sī? hajim, chi hēwan mag hi däi hiyäλ haan berrau.

Magbaa Jesuu hirig magjim:

—Hoob hōor t'ōo chitam; hoob pəch hōor k'abam däijā k'apes ha chitam; nem jīgk'am; sēuk'ajā chik'am hēugar nem jaau chitam; **19** pəch haaijā daupiinaa pəch hādjā daupii habá, maimua pəch k'apeenjā wir haig pəchdēu pəch k'ōsi simjö daupii habá hajim hich Jesús garmua.

20 Magbaawai chi hēwanau, —Mua magəm t'um hələrk'a chitabahab. ¿K'ani mua wauju hagt'a waaur chirá? hajim.

21 Magbaawai deeū hich Jesuupai hirig, —Pə chadchata wajapcha ham k'ōsi chirəm k'ai, pəch nem pērk'ələipäinaa chi p'atk'on hap'əm k'əndamag jibapläi hajim. Mag k'aita hāgt'ar pawiajā pə hich mag nem wajap'am paraa chitaju. Mag pērk'ələipäinaa jigpäiwi, mə däi marrau hajim.

22 Pari hich mag woundam chadcha p'atk'on paraam harr haawai Jesuu hichig magbarm hūrwia warre hök'īirjuu petajim. **23** Mag woundam hök'īirjuu petam hoobaawai jūrr maragta hich Jesuu, —P'atk'on paraam k'ɻɻnta Hēwandum chi Pörk'a sim haar höbéraagan chadchata t'et'e simgui hajim. **24** P'atk'onpanta hāgt'ar Hēwandum chi Pörk'a sim haar höbérju k'āyau, camello pōm jäg maach wounaan k'āaijā hārpai sīerrāmta p'it'urg chuk'u nobeeu kach hee t'oogar höbér dichjugui hajim.

25 Mag hi hiek'abapāim hūrwia chadcha jāgderraan nāmuu maach hi dāi wēnārraajerr k'ɻɻn heem hāaur k'ɻɻnau, —Mag k'ai, magan ḥk'aita peerdāagáwa? hanaajim.

26 Pari magbaa hich Jesuu marag hoonaa, —Hōragan chadcha p'it'urgma mag hūurwai. Mamā Hēwandumag chan bālārjā p'it'urg chuk'u simgui hajim.

27 Jesuu magbaawai mag chi hēwan p'atk'on paraam dāi hiyāl narr k'īirjuwia, —Maraun chad pā dāi wēnārram k'ōchgau maach nemdam wai narrjā k'īirjuba, sūi t'umaa p'ēplawi pā dāi hogdāba wēnārrabma. Mag pāch dāi hogdāba wēnārram jūrr ḥk'andamta marau hau durrajuma māg hatag paawaijā? hajim Pedroou.

28 Magbaawai Jesuu magjim:
—Cha mā hiek'a chirām hiek'au māg durr jöoi hedaujā dāi t'um chi hiiurig pawia māch chi Hemk'ooi Hiewaa hōor Pörk'aag k'u juupjem wajapp'a k'itām gaai hoo chirsim hed, pāar māg mā hogdāba mā dāi wēnārraajem k'ɻɻnta mā jup chirām bigaau pōrk'au doce nām gaai

hohood hajugui hajim. Pāachdëuta mΛ dÄi pāach hipaarmua jöoi Jacob k'ararr chaain doce narr k'ΛΛn hag chaain hewagam k'ΛΛnagjā k'ap jajaau haju, jāgaju Hēwandamau ham dÄi. ²⁹ Maimua har t'um chi mΛ gaaimua wa mΛ hiek jaaum k'öchgau k'āijā hamach di, hamach naamk'ΛΛn, hamach heeugpeen, hamach haai, hamach hād, hamach chaain wa sii hamach jēb k'āijā k'augba pΛa nΛm k'ΛΛnagjā hamach nem hok'ootarr k'āyaujā h̄r hag hatcha deewi mΛch dÄita hich mag wēnΛrramk'īir mΛch haarcha p'ë haujugui hajim. ³⁰ Pari mag hed hāaur k'ΛΛn har mΛig heegar haawai hamachta chik'am k'āaijā h̄rΛΛcha nΛm haajerr k'ΛΛnta h̄gt'ar Hēwandam haar paauk'aimaawaijā jūrr serbiibacha haajerrjōo nΛisijugui hajim. Maimua jūrr har mΛ gaaimua chik'amnau serbiibag p'eejerr k'ΛΛnta jūrr warm k'ΛΛn k'āaijā h̄rcha nΛisijugui ha hiek'amajim hich Jesuu, marag hūrmk'īir.

20

Woun hābmua piyonnaan jēertarr hag nem hīgk'aa

¹ 'MΛg hatag mΛch hiek hāk'a durrum k'ΛΛnag hamach p'it'ur hatarr jūrr mua nem deeju hedan, woun hāb uvadö papau hich piyonnaanag nemjō p'ierrtarr jūrr p'agtarrjöta hajugui hajim. Mag wounau nacha piyón jēraag hedp'erre hōor jΛraan majim haajem. ² Mag mawi, chi nacha hooimatarr k'ΛΛn dÄi hiek'aawai, k'āai hāb p'idk'abarm paar p'aagjemjō denario hāb p'agju hajim haajem. Mag hiek'awi p'idk'amk'īir pλijim haajem. ³ Maimua ya hedau h̄gt'arraa las nuevejō haadēm hee, deeu

hōor j̄raan mawia kaaijā hee s̄i hōor p'idagjā chuk'u par n̄m hooimajim haajem. ⁴ Magbaa mak'ɻnagjā, "Pāarjā h̄ichab m̄ p'idag hee p'idk'abamit; mua pārag pāach p'idk'abarmpier p'agjugui" hajim han̄m. Magbaa mak'ɻnajā h̄ichab p'idk'aan wētjim haajem. ⁵ Maimua hedausiē haadee, hich chi mork'ɻ jōoiraupai deeu hūwaai hōor j̄raan mawi, k'eeuragjā las tresjönaa deeu hichpai majim haajem. Maimua mak'ɻn d̄ijā hiek'awi hich hagjō p'idk'aan p̄lijim haajem. ⁶ Maimua ya k'eeuraacha las cincojō haadēm hee, deeu hūwaai nacha hichdēu hōor hooimatarr haar majim haajem. Maimua hooimaawai s̄i hōor p'idagjā chukk'u haig naajim haajem. Magbaawai hamag, "¿K'ani jāg k'ëumaamta jāg s̄i p'idk'ajā p'idk'aba, parta k'ëudatk'amaama?" hajim han̄m. ⁷ Magbaa hamachdēu, "Marag ni hābmuajā p'idag jaauba haawaita m̄ag maar par naabahab" hajierram han̄m. Magbaa jōoirau mak'ɻnagjā, "Magan m̄ nemjīir hee uva p'ierrbamit" hajim han̄m, "k'ëu n̄m hora."

⁸ Maimua ya hedau k'ëubaadee chi uva papau hich chog mag hōor p'idag hee wai jēer s̄ierragta jūrr, "Jāimua p'idk'a narr k'ɻn t'ärk'a haunaa hamag p'agk'abá hajim han̄m. Hēudeecha doubtarr k'ɻnagta nacha p'agnaa maimua nacha doubtarr k'ɻnagta jūrr hēudeecha p'agbá" hajim han̄m. ⁹ Mag, chadcha hēudeecha k'eeuraa las cincojō doubtarr k'ɻnanta nacha t'ärk'a hauwi k'ääi hāb p'idk'a k'ëutarr k'ɻnagamjō denario hāhābdö p'agk'amajim hanaabá, hagdaujō. ¹⁰ Maimuata jūrr nacha doubtarr k'ɻn t'ärk'a haujim haajem. Ya mag hamach t'ärk'ɻibaadee,

warm k'ʌnag mag denario hāb deematarr haawai, hamaun jūrr hamachigta hār p'agjupii naajima, hamachta hedp'erre doubtarr haawai. Pari magba hamagjā hēudeecha doubtarr k'ʌnag p'agtarrjöpai p'agk'ajim hanaabá. ¹¹ Mam hamachig magpai p'agbaawai k'īujā hāwatba, chi mork'ʌgchata jūrr hābmua, ¹² “Jāk'ʌn ya maar höbéraagpam heeta bardatk'achétarr haawai hora hābpaita p'idk'ajierram. Magtarrta maar hed durr pōm p'idk'a k'ēuwi hed pechagjā jemer k'ēudatk'amaam k'ʌn dāi hābata pua hamag p'agbarbma, jūrr hamag herraapai p'agju haai simta” hajim hanʌm hirig. ¹³ Pari magbaawai chi p'idag k'ʌ jōoirau jūrr ham heem hābak'aíg, “Kakē pari warr maach hiek'aawaijā, ¿denario hābpaita pʌrlag p'agju habajī, pʌ p'idk'abarm paar? Magtarr haawai mua pʌ k'ūgurba chirʌm perá” hajim hanʌm. ¹⁴ “Pʌch p'atk'ondam hauwia petá” hajim hanʌm. “Pari mua hichiita k'eeuraacha doubtarragjā pʌrlag p'agtarrjö p'agam k'ōsi chirʌmgui” hajim hanʌm. ¹⁵ “Mʌch p'atk'on haawai mʌchdēu p'agam haig p'agju haai chirʌmgui” hajim hanʌm, “pōm p'idk'aba harr k'ʌnag hawiajā. ¿Wa sīita pua mʌrlag hōor dāi hö wajap'a hapimap'ata chiráwa?” hajim hanʌm chi p'idag k'ʌ jōoirau.

¹⁶ Mag nem hīgk'aadam jaauwi hich Jesuupai, 'Hich jägtä hajugui hajim hīchab mʌg hatagjā. Hēudeecha p'idag hee doubtarr k'ʌnagta nacha doubtarr k'ʌnag p'agtarrjö, hēudeecha mʌch hiek hāk'atarr k'ʌnagjā nacha hāk'atarr k'ʌnagamjö hagdaujö nem deemaju. Maiguin Hēwandam hat'ee pōm nem wauba harr k'ʌnagjā warm

k'ʌnagamjö p'agmajugui hajim.

*Hõrau hich t'õoju Jesuu jaautarr
(Mr 10:32-34; Lc 18:31-34)*

¹⁷ Maimua mag Jerusalenag mam harr haawai ya k'ad hee paauk'abaadee, hich Jesuu maar maach hap t'ärk'a hauwi marag jaaumamua magjim:

¹⁸ —Pärau hoo n̄mogui hajim, maach Jerusalenag wëtum. Mam̄ nau maach barbaimaawai m̄ach chi Hemk'ooi Hiewaa m̄ag chir̄man t'et'emnaanag m̄a p̄ar deeju. Magbaawai mak'ʌnau m̄a t'õopi jaawi ¹⁹ jūrr maach meeun k'abam k'ʌn jua hee m̄a t'as̄ep̄ijugui hajim. Magbaawai mak'ʌnau m̄a wau hiek'anaa m̄a gaai mas waunaa pakuls gaai m̄a meerp̄ep̄ijugui hajim. Pari hamau mag m̄a wau t'ðowiajā k'āai t'ärjup n̄m hee deeu m̄a hiiu p'iid̄ju ha jaaumajim maachigcha.

Jöoi Zebedeo hūanau hich chaain hat'ee k'āidu jēeutarr

(Mr 10:35-45)

²⁰ Maimua hi hiek'a höbaadëm hee, jöoi Zebedeo hūan hich chaain d̄xi bëewi nem hinag jëwaagpamjö Jesúus k'īrp'ee p'ðbk'a t'anaaichëjim. ²¹ Magbaawai Jesuu hirig, —¿K'andamta hig hñ? hajim.

Magbaa hich hūanau, —Señor, magan ya p̄chta t'umäam k'ʌn Pörk'abaadeewai m̄a chaain m̄ak'ʌn numiita p̄ch bigaau juppibá hajim, p̄ch d̄xi hiek t'eeg hamk'īr: hāb p̄ch juachaar gar, maagwai hāb p̄ch juawë gar, Santiago Juan d̄xi higwi.

²² Magbaawai Jesuu warre chi chaainagta, —Pärau chan p̄achdëu jëeu n̄mjā k'augbata n̄mogui

hajim. ɁPārau k'īirjuawai mag pāachta warm k'ʌʌn k'āai h̄rpai haag chik'amnau pāach dau haug wau nʌmjā mʌ dēnþō h̄awatju haai nʌ? hajim hamag.

Magbaawai hamachdēu, —Hēera, marau h̄awatbajup hajierram.

²³ Magbaa deeu Jesuu hichdēupai hamag, — Chadcha pārau hōrau pāach dau hap'ʌʌ wau nʌm h̄awatma hajim. Pari mag mʌch juachaar gar wa juawē gar k'āijā mʌch dāi hāba juppiju chan mua pōd jaauju k'aba chirʌmgui hajim, ya jāig paawain mʌ Hayauta hichdēu k'ap jaauju haawai.

²⁴ Maach tagam k'ʌʌn hagiö hich Jesús dāi hogdʌba wēnʌrraajerr k'ʌʌnau hūurwai, mag warm k'ʌʌnau hi bigaau jupimaag k'āidu jēeu nʌm hūrbaawai, chadcha ham dāi maar t'āar hee k'aba naajim. ²⁵ Pari magbaa deeu hūwaai maach happai k'iet t'ārk'anaa marag magjim, hich Jesuu:

—Pārau k'ap'ʌ nʌm, mʌig heegar har hamachta chi pōrk'a nʌm k'ʌʌnan hamachta chi pōrnaan haawai hiek t'eeg nʌm hawi hamach k'āai jua heegpaim k'ʌʌn dāi hat'uu haajerram. ²⁶ Pari jūrr pārau ham dēnþō magju k'aba nʌmgui hajim pāach heepai. Magju k'āai hābmua k'āijā pāach heepai hichta t'umaam k'ʌʌn k'āaijā h̄rʌʌ ham k'ōsi sim k'ai, magan jūrr hich garmuata hich k'apeenau nem mag habaawaijā ham hipierr nʌnʌlu haju haai simgui hajim. ²⁷ Maagwai har hichta h̄gt'ar pawiajā Hēwandamau hich garcha juppi hahau hapim k'ōsi sim k'ai, magan hichta sīi parhoobam k'ʌʌn chogk'aju haai sim hajim. ²⁸ Mʌ pāar k'āai Hemk'ooi Hiewaak'a chirʌmjjā mag sīi mʌch garmua chik'am chogaagjā bēebajim. Mʌ bēetarran sīi chik'amnag mʌch chogamk'īirta bēejimgui hajim,

mag chitłmua chik'am jua machgau t'õowi mag t'õobarm gaaimua hõor põm sii hamach pekau hee preso sisiidamjö nám k'lan höbeerk'apääin.

*Hõor numí dau k'is u k'it'ëem Jesuu monaautarr
(Mr 10:46-52; Lc 18:35-43)*

29 Mag wëtumua Jericó p'öbör hee naaimawi, deeu hërëu p'öbaadeeu, hõor pöoma Jesús hëudee wëtjim. **30** Mag hõor põm wëtum k'nd bigaau dau k'is u k'it'ëem numí hohoodö durrajim. Mag durrumua Jesús dichmam k'aug hat'aawai hähäak'amua, —Señor, pllta rey David k'ararr hag chaain hewagam k'lan Hiewaau marau nə narr. Maar hapdurrum maar dau haug k'augbahur hanajim.

31 Mama mag ham hähäak'am hürwia haig dich wëtum k'lanau hamag meeurrarrou haajeejim, k'üpamk'ir. Pari magamjä waragta Jesuug huuuk'amua, —Señor, jöoi David k'ararr Hiewaa, maar hapdurrum maar dau haug k'augbahur haajeejim.

32 Magbaawai Jesuu dñnisowi mag chi dau k'augba k'it'ëe harr k'lan t'ärk'anaa, —¿K'ani pārau mārlag pāach dāi hapim k'osi nə? hajim hamag.

33 Magbaawai hamachdēu, —Señor, maraun pārlag maach dauta daujā wajaug paapim k'osi nāmgi hajierram hirig.

34 Magbaa chadcha Jesuu ham dau haug k'augwi, ham dauhëu haait'ñ haait'ñ habaawai, warre daujā wajaug sii bi heewe hich magta t'aabatarrjö nāsijim. Mag hamach dau monaubapääi warag hi dāi hërëubaadëjim.

21

*Jerusalén p'öbör hee Jesús dubimatarr
(Mr 11:1-11; Lc 19:28-40; Jn 12:12-19)*

¹ Mag wëtumua ya Jerusalén dak'a Olivo durrsí gaai deeum p'öbördam Betfagé hanám paauk'abaimaawai hich Jesuu maach hich däi wënñrraajerr k'ññan heem numí t'ñrnaa hamag, ²— Cha maach k'ñirp'ee p'öbördam sim hee hérëubaadët hajim. Nau pârau burro chi hññidam pabä gaai jñ sim hooimajugui hajim. Hag bigaau hñchab chi chaaidamjä sñeju. Mag päächdëu hoobaimam hñerwi haipidut hajim hamag. ³ Mag päächdëu hñer waidurum hoowi hñbmua k'ñijä päächig hiek'aawai hirig, mua hig chiraawaita harrum, mamá deeu jöpcha deepäiju habat ha jaaujim, chi mag hichdëu pñi sim k'ññag.

⁴ Pari mag burrodam hawaan mamk'ñir hich k'apeen pñitarran, Hñwandam hi jaaumie Zacarías k'ararrau p'ä pñatarr heyaa höbërmk'ñirta magjim. Mag hirua p'ñtarr gaai mag sim:

⁵ “Jerusalenpienag jaaubat:

‘Pârau warrgarwe nñajerr Reita sñi parhoobam k'ññnjö k'ñir machag chuk'u burrodam hagt'a chi jöoicha k'aba k'itám gaaita ya pñaar haig hurum’ ” ha p'ä sim. (*Is. 62:11; Zac. 9:9*)

⁶ Mag hamach chogbapääiwai chadcha hérëubaadëjim. ⁷ Mag wëtwi hooimaawai, chadcha hich Jesuu jaautarrjö chi burro hññidam hich chaai däi hooimajierram hanaabá. Maimua hñer hauwi, harrwi, ya hich Jesús sim haar pabaimaawai, hamach k'ajüa hñerk'anaa chi

burrodam p'õ gar t'eerk'abapääwai hag gaai Jesús waaidbaadëjim. ⁸ Maagwai hőor pöm t'änarr haawai, hääur k'älnau hi maju hee hamach k'ajüa hääerna t'eerk'amaawai, hääur k'älnau jürr papiujöm t'arrpnaa t'eerk'amajim. ⁹ Maagwain na wëtum k'älnaujä serereu k'aawai hëudee wëdurum k'älnaujä serereuk'amua, “Häucha habarm Hëwandum. Rey David k'ararr hag hiewaajöm chan chuk'uk'um” haajeejim. “Hëwandum, hich määtta pächdëu pach jürr päibarmäu. Mag Rey päibarm gaaimua hägt'arm magwe honee haju haai nám” haajeejim jürram k'älnau.

¹⁰ Mamagag wëtumua ya Jerusalén hee Jesús dubbaimaawai sii p'öbör hee hőor t'umta p'ogdibaadëmjö hajim. Magp'öbaadëmäi jürram k'älnau hamach heepai, —Keena, jääan ḥchijäg wounta jäg hurúma? haajeejim.

¹¹ Magbaawai mag hi däi hőor pöm wënärräm k'älnau, —Hëwandum hi jaaumie Jesús k'abahab haajeejim, Galilea durr Nazaret p'öbör hee bääutarr.

*Haai hi jëeujem degmua Jesuu hőor järk'älitarr
(Mr 11:15-19; Lc 19:45-48; Jn 2:13-22)*

¹² Mag barwia Haai hi jëeujem deg hooimaawaijäh, sii merrkau heemjö t'änämta hooimajim. Magbaa mag hag hee Hëwandumag ofrendak'a deeg nem pér nám k'äln dawag järk'älipäinaa, p'atk'on cambienaa dubur pér nám k'äln mesjä jëk'at sëlepäimajim. ¹³ Magnaa hamag, —Hëwandumau hich higwia hich hiek p'ä sim gaai “Mä diin sii märläg jëeujem diiu” ha simta,

pāachdëuta hag hee māg nem parhēpag pēr nāmuā sīi chik'am k'ūguurjem dik'a wai naabma hajim.

14 Mag hōor dawag jark'āliräiwi, hichta hag hee sīsiewai, dau k'augba k'it'ēem k'ān dāi bā wēdā wēdā k'it'ēem k'ānna hich haig bēemam Jesuu monaaupāi maajeejim. **15** Mamā mag hirua hōor monaaupārāik'am p'adnaan chi pōrk'a nām k'ānnau Moiseeu ley p'ā pāarr jawaag chi mach-naan dāimua hamach daúacha mag hirua hōor monaaau sim hoo nām dāi, chaainaupa hi t'ō hiek'a nām hiek'au "Rey David k'ararr hag Hiewaajöm chan chuk'uk'umk'am" hūrbaawai, **16** meeuk'a nām hiek'au k'īir mor chigpai chi Jesuugta, —¿Mag serereuk'am k'ānnau hiek'a nām pua hūr chirā? hajierram hirig.

Magbaa hichdēu, —Muak'a hūr chirāmgui hajim. Pari pārau Hēwandum hiek p'ā sim gaai t'ārwai hooba haajeeb, hamau mag serereu haju higwi David k'ararräu,

"Chaain daumeraam k'ān dāi hagt'a jūd dō k'it'ēem k'āndamaupa hirig jēeujem" ha p'ā pālatarr. **(Sal. 8:3)**

Ma chan pārau bālrjā k'īir hee paba naabma hajim hamag.

17 Magnaa warag hichta haigmua mawia jūrr hag dak'a p'öbördam Betania hanāmāg petajim. Mag mawia hich mam warag k'āi hēejim.

*Jesuu higo p'uapitarr
(Mr 11:12-14,20-26)*

18 Mag mam k'āi hēewi deeu hedp'erre Jerusale-nag hurumua Jesús hiek hi jāsōo haadējim haajem.

19 Mag hi jāsog t'ānām hee, k'ād bigaau higo bā

dʌnʌm hoo hat'aawai hag gaai chi jõ simpii hawi haon hoon majim. Mamʌ hoon maawai sī bā parii dʌnaajim. Mag hag gaai hooba habaa pabāgtä wounagamjö,—Pʌ jäg sim k'ai, jägan mʌg hatagjä hich jäg chëba sīerrajgui hajim.

Pari hirua mag hiek'abaawai chi higo bā warre p'uubaadējim. ²⁰ Maachdēu mag hoobaawai dauderraan nʌm hiek'au marau hirig jëeu naajim, jäga jäg warre dëgölpta jäg p'uubaadē.

²¹ Magbaa hichdēu marag magjim:

—Pārau pāachdēu Hēwandamag jëeuwaijā pāachdēu jëeubarmjö haju k'īrjunaata jëeuk'iin, mua mʌg pabā p'uapibarmjöpaijā k'aba, hag k'āai p'it'urcharam nemjā wauju. Jāgk'iin pārau mʌg Olivo durrsīgjā, “Mʌigmua mawia jūrr p'ūas hee hierrpabaad” hak'iinjā, chadcha pāachdēu hiek'abarmjö hajugui hajim, pāar hipierr. ²² Mag pāachdēu jëeubarmjö haju k'ap'ʌnaata pāach nem jëeuwaijā jëeumʌn, pāachdēu jëeubarm nem pārau paarpaju ha jaaujim marag.

*Jesús jua t'eeg
(Mr 11:27-33; Lc 20:1-8)*

²³ Maimua bëewi deeu Jesús Haai hi jëeujem deg dubchējim. Hi maig hōrag Hēwandam hiek jaau sim hee, p'adnaan chi pörk'a nʌm k'ʌn dāi judionaan Asamblea heem chi pörnaan hi haig bëewi hirig jëeuchējierram:

—¿K'ai t'öwiata jäg mʌig nem pēr narr k'ʌn pua dawag jär wērppäijī? ¿K'aiuta jäg pʌrlg pʌchta nem hiek t'eeg hapijī? Marag jaaubá hajierram.

²⁴ Magbaawai jūrr Jesuu hamag, —Magan nacha mʌrlg jaaubat, muajā hīchab pārag

j  eu hook'imgui hajim: Mua j  eubarm p  rau m  rlag jaaumñ, magan muaj   p  rag jaaujugui hajim, cha p  achd  u m  rlag j  eu n  m. Magnaa chadcha hamag, ²⁵ —P  rau hoowai,   k'a  uta Juan p  ij   hajim, j  g hamach k'aibag H  ewandamag chugpaapi jaaunaa h  orj   p  r choo n  rramk  ir?   H  ewandamau haj  , wa s  i m  g j  b gayam k'  nnau chogp  iwiata j  g n  rraj  wa? hajim.

Magbaa hamach happai hiy  l n  mu  , — Maad  u hirig, “H  ewandamauta p  ijim” hak'iin, magan j  rr hirua maachig, “J  g magamta p  rau hirua jaau n  rrarr hiek h  k'abajierr  ma?” haju. ²⁶ P  od maad  u, “H  rauta p  ijim” hajuj   k'abamgui hajierram. Maad  u magk'iin t'umaam k'  nnau hi higwia “J  an chadcha hich H  ewandam hi jaaumieta j  g n  rraj  ” haajeewai, heeu d  g  lp h  rau maach mokou bar t'  oduk'amgui hajierram.

²⁷ Mag warag hirig jaaujuj   k'augba haawai, — Marau p  od jaauju k'augbamgui hajierram.

Magbaawaita hichd  u hamag, —Mua p  rag nem j  eutarr p  rau m  rlag jaauba haawai muaj   p  rag jaaubamgui hajim, k'ai t'  wiata mua j  g nem wau chit  .

  Chij   k'  nta h  gt'ar h  b  erju k'ai?

²⁸ Mag hichig jaauba habaawai m  g nem h  gk'aadam jaaujim:

—Woun h  b chaain num   wai s  ejim haajem. Biek h  b chi j  oirag, “Hiewaa, h  s m   uvad   hee p'ik'abam  ” hajim han  m chi hayau. ²⁹ Magbaa chi hiewaau, “M  mamap'a chir  mgui” hajim haajem. Maimua k  irju s  i hawiata, “Magan m   ma-jugui” hawia majim haajem, p'ik'aan. ³⁰ Maimua

jūrr hich hiewaa chi hēudeem^{gjā} hich hagjō p'íd^k'aan mamk'íir jaaujim haajem. Magbaawai maguan chadau k'ōchag, "Magan m^λ p'íd^k'aan ma-jugui" hajim han^λm. Pari mag maju hatarrta chadcha mabajim haajem.

³¹ Mag nem hīg^k'aadam jaauwia, haig hūr narr k'^{λλ}nag jūrr, —¿Chijāgu pārau hoowai hich hayau k'ōsi sīerrjō hi hipierraaj hajī? ha jēeujim hich Jesuu.

Magbaa, —Chi hiewaa chi jōoirau hajierram, chi cuento hūr narr k'^{λλ}nau.

Magbaa deeu hich Jesuupai hiek'ak'agmamua, —Roma durram gobierno hat'ee dēbpaar jēeujem k'^{λλ}n chi k'aigbam k'^{λλ}nta h^{λλ}lin hamach durpa t'eegau parhooba sīerrjēem k'^{λλ}n dāi pāar k'āai hāgt'archa hōbērjugui hajim. ³² ¿Jāgwi mag chir^λ? Juan chi hōor pōr choomieu, jāga Hēwandam dau na wēn^λrraju haai n^λ ha jaaumam hūrwi pārau hāk'abam daar, hamauta pāar k'āaijā hāk'atarr haawaima. Pari pārau magba hirua jaau n^λrramjā hūrnnaa hirua nem waaujerrjā pāach daúacha hoo-jerrta, pāach k'aibag k'íirjuwia Hēwandamagjā chug-paapi jēeubajierramgui hajim hamach k'íircha.

K'aibag sīsid^λmta nemjīr t'^λa narr

(Mr 12:1-12; Lc 20:9-19)

³³ Maimua hich Jesuupai, 'Hūrbat, deuem nem hīg^k'aadam pārag hīg^k'ak'imgui hajim.

Maimua hīg^k'abaadēmua magjim: 'Woun hābmua uvadō jīirjim haajem. Mag jīirwi, hag higaaau t'uur p'^{λλ}rd^λpāiwi, chi uva chō piirj^λujujā waunaa, didamjā nasādjō hāgt'aa hēu d^λn^λluujim haajem, hag gaaimua warp dawaa hoo p'^{λλ}rd^λd^λ haag. Mag t'um wajap'a wau sīunaa, chawag

mam k'õchk'abaadeewai, chi nemjïirdö deeum k'ɻnag alquilaapäiwia, hichin jürr deeum durr warp petajim haajem. ³⁴ Maimua ya chi uva waubaadämcha k'ïirjunaa jöoirau hich chognaan päijim haajem, hich paatëm hagjö hich hat'ee deepäimk'ïir. ³⁵ Pari mag chi chognaan hamach haar bardatk'abaimaawai, chi uva t'la narr k'ɻnau þarp'öbaadëwi, hääur k'ɻn gaai sii mas waunaa, hääur k'ɻn warre k'ëchpäinaa maimua pogk'a mokoujä barmaajeejim hanaabá. ³⁶ Magbaawai deeu jöoirau jürr k'apanaa päijim haajem. Pari mak'ɻnjä hamach haar barpinaa chi nacha bëetarr k'ɻn däi harrjöo hajierram hanaabá. ³⁷ Maimua ya häbmiecha paawai jöoirau hich chaai päijim haajem. Hi k'ïirjungan hich chaai haawai hi högk'aju hawiata päijiebma. ³⁸ Pari warm k'ɻnau mag hi högk'ajujä k'ïirjuba, sii warag hamach haar barpinaa, "Keena, chamɻta chi hiewaa haawai mäguata mäg hatagjä jürr hich haai nemjïir jläju k'abahab" hajierram hanlm. "Jäg sïpí warre maadëu hi t'ðopäiju, mäg uvadö jürr maach dënk'a hawaag" hajierram hanlm, hamach happai. ³⁹ Mag, chadcha k'apanaam k'ɻnau þarp'öbaadëwi chi nemjïirdö chaaur warp harrnaa t'ðopäijierram haajem, hich jöoi hiewaa hääba.

⁴⁰ Mag jaaunaa jürr hich hiek hür narr k'ɻnagta, hichdëu nem hïgk'atarr higwi, 'Pârau k'ïirjuawai hïsjä hagt'a mag uvadö sim hanaa chi t'la narr k'ɻnjä hich hak'ɻnpai hak'iin, ɿjägaju k'ai jöoirau magäm wounaan däi? ha jëeujim Jesuu hamag.

⁴¹ Magbaa hamachdëu, —Mag hamach k'aibag

s̄̄sidl̄m paar hamachd̄eu warm k'ɻɻn d̄ai haajerrjö hamach d̄enjö ham dau haug k'augba, hirua hagjö ham k'echp̄iijuuta. Magnaa jūrr chadcha hichig p'agju k'ɻɻnagta hirua alquilaa p̄ajugui hajierram, hag jaar paawaijā chi nemjōdam hichig hich paat deemk'ir.

42 Hamachd̄eu magbaawaita Jesuu hamag magjim:

—¿Pārau chan b̄l̄rjā Hēwandamau hich hi jaauumienag hich hiek p'āpitarr gaai jaau s̄̄sidl̄m t'ɻɻrwai hooba haajeeb,

“Di hēu narr k'ɻɻnau hisegtarr dibigta jūrr chi dihād jārramk'a s̄̄sim” ha sim?

“Hēwandam maach Pöröuta mag dibig wajap'amjö hapi s̄̄iewai hōrau hoowaijā hāuuta hoo n̄am” ha sim, hich hiek gaai jaauwai. (*Sal. 118:22-23*)

43 Magua mua pārag mag chir̄amgui hajim: Hēwandam pāar t'āar hee hichta chi Pörk'aju hatarr chi Pör k'aba, deeum k'ɻɻn judionaan k'abam k'ɻɻn hichd̄eu k'ōsi simjö nem wauju k'ɻɻn d̄ita ham Pörk'aju hajim. [**44** Maimua mag mua dihād ha chir̄amjā m̄ach higwiapaita mag chir̄amgui hajim. Chi m̄ hiek hāk'aba sim wounan, juau hogt'om mag dibig hār burrwi hichd̄epai hich gaai mas wau simjöta sim; maimua mag hāk'aba n̄rr̄amta meeml̄n, jūrr m̄ mag dibig pōmaamjö chir̄amta hi hār buudimamjö hajugui hajim.

Jesuu mag s̄ierran mag hi hiek hāk'aba sim mee-baadeewai warre k̄imie durr barp̄iijuuta jaau s̄lejim.]

45 Mam̄ mag hirua jajawagmam hūrwi p'adnaan chi pōrnaanau Moiseeu p'ā p̄atarr

wajapcha h_λark'aajem k'_λan d_λimua k'aug hat'ajierram, hamachd_λeu hich hiseg n_λmta jaaupi sim. ⁴⁶ Mag hamach k'_λir hiek'a simta k'aug hat'aawai j_λrr hichta p_λr harram k'_λochk'a p'_λbaad_λjim. Pari Jesuu chadcha Hēwandumau nem jaaupi simta jaaupi narr haawai hamachta j_λrr k'aigbaju k'_λirjuwi hi chig habajierram.

22

Hōor juapartarr p'iesta (Lc 14:15-24)

¹ Maimua deeu nem hīgk'amamua hōrag nem jaaumamua magjim:

² —Hēwandumagta hamach t'_λar hee hichta chi Pörk'api n_λm k'_λnan, rey hāb simua hich hiewaa juapartarr hee hōor bēetarr k'_λnjo_λta n_λmgui hajim. ³ Mag p'iesta hee bēemk'_λir ya hōrag jaauk'a t'_λnarr haawai hag hed pabaadee chi reiu deeu hich chognaan p_λijim haajem, mag bēeju harr k'_λn haar jaaubat'uurwai bēemk'_λir. Pari mag jaaubat'urmjā bēebajierram haajem.

⁴ Magbaawai j_λrr deeum k'_λn p_λiwia hamag, “T'achin ya sīi k'_λojupaita sim, m_λch nemchaain hōtpaa wai chirarr k'_λech hauwi haata wau t'_λn_λm; juapartarr hee wēttarau' ha jaaubat” ha jaaupāimajim haajem hamag. ⁵ Pari par mag deeu hiek jaaupāitarrjā bēebajierram hanaabā. Mag chi bēeju harr k'_λn heem hāaur k'_λn warag hamach nemj_λir hoon hērēubaadee tagam k'_λn pogk'a hamach p'itag hee wētjierram haajem. ⁶ Maimua hāaur k'_λnau warag mag chi rey

hiek jaau wëñrrarr k'ɻɻn pɻr haunaa parhooba ham gaai mas waunaa warag k'ëchpäijierram hanaabá. ⁷ Magbaawai chi reú k'ñir machgau hich soldaanag mag hich chognaan k'ëchtarr k'ɻɻnjä hagjö k'ëchpi jaaunaa ham p'öbörjä warre hörpi jaaujim haajem. ⁸ Maimuan chadau deeu hich chognaanag, “Nemen t'um k'ñir k'aug t'ɻnɻm, juu pɻrju p'iesta hat'ee; pari chi t'ñrpäitarr k'ɻɻn chadcha chi bëeju k'ɻɻn k'aba harr haawai ham bëebajierramgui” hajim. ⁹ “Jägan jägbarpí kaaijä hee wëtwi mɻ chaai juu pɻr nɻm p'iesta hee bëemk'ñir, t'um päächdëu hoomam k'ɻɻnag jaaupetat” hajim hanɻm hamag. ¹⁰ Magbaa chadcha chi chognaan wëtwi kaaijä hee hamachdëu hoomam k'ɻɻn t'umaa haibëejierram hanaabá, hõor wäjäaun däi chi k'aigbam k'ɻɻnpa. Deg pachënaa hoowai sñi dijä pöm simta hõrau p'ëu wëjoojim hanɻm. ¹¹ Maimua mag hõor t'umaa deg paauk'apinaa chi reú hoon maawaijäh, bëe nɻm k'ɻɻnag jüamk'ñir hawia hirua k'ajüa p'ëderrjä jüaba, woun hãb hag hee sñerrau sñi parhoobam k'ajüata jüa sim hooimajim hanɻm. ¹² Magbaawai chi reú hirig, “¿PΛ jäga jäg warm k'ɻɻnjö p'iesta heem k'ajüa jüaba simta mñig dubjñ?” hajim hanɻm hirig. Pari magamjä bñlñrjä hi hiek jäl haba, hichig k'abamjö sñsijim hanɻm. ¹³ Mag par jëeu hahauk'amjä hich hiek hãk'aba habaawai mes gaai t'ëp paa narr k'ɻɻnagta, “Hi bä däi juapa bñlñrnaa daaughajär k'ñchag hee barbapäit” hajim hanɻm chi reú, “hi gaai wajaugau hicharaucha bñenaa hich mag hagäa hagäa sñerramk'ñir.”

¹⁴ Mag nem hñg'adam jaauwia hich Jesuu-

pai, 'H̄gt'ar höbérjujā mag p'iesta hee hōor pōm t'̄rk'ɻliwia k'apan k'aba bëetarrjöta sim hajim. Hēwandamaun hich haar hōor pōmta wëtpim k'ōsi sim, mamaɻ chi chadcha höbérju k'ɻn chan k'apan k'abata durrumgui hajim.

Reígjā deenaa Hēwandamagjā hich paat deepi jaautarr

(*Mr 12:13-17; Lc 20:20-26*)

¹⁵ Pari mag hirua nem hīgk'a sim hamach j̄gaagaa k'aba haawai fariseonaan hamach hap hiek'awi hibëpjierram haajem, jāga Jesús hich hiek'a sim gaaimuapai himeraa p̄lr hawaag hawi hirig j̄eeucheeg. ¹⁶ Mag ya hibëpwi narr haawai hamach hee hamach higar narr k'ɻn heem p̄ajierram, deeum k'ɻn hagjō chi rey Herodes higar narr k'ɻn d̄i. Mag hamach p̄ibaawai bëewi magchëjierram:

—Maestro, marau k'ap'ɻ nám, pua chadcha hag heyataa nem jaauua hīchab jāgata haju haai nɻ ha jaaujem, Hēwandamau nem jaau sim heyaa wēnrraag. Pua chan s̄i hōrau hamachdēu nem jaauum haig nem jaau námagjā p̄ach k'ūgurpiba wa s̄i p̄achdēu hoowai magjōo habaawai hag bärre s̄i magau haba haajem. ¹⁷ Magua marau p̄r̄ag j̄eeum hig nám: ¿Pua hoowai chadcha maach meeun judionaanaaujā durrpierram k'ɻn rey Roma s̄ejemagtá impuesto p'agju haai nɻ, wa p'agju k'aba nɻ? haichëjierram hirig.

¹⁸ Pari Jesuu ya mag ham hibëpwi k'īirju námjā k'ap'ɻ s̄err haawai jūrr hich garmua hamag, — Pāraun p̄ach k'augbampii naabma, ¿k'ant'ee p̄rau jāg mɻ himeraa p̄lr hauju hēk'a nám? hajim.

19 Magnaa, M_λr_λg hoopibat hajim, k'aniuta pārau dēbpaar p'aagjē.

Magbaa hirig p'atk'on denario han_λm hāb hoop-ijierram. **20** Mag hichig denario hāb hoopibaawai, —Pārau hoowai, ¿k'ai k'īrta k'ai t'ār dāi hag gaai sī? hajim.

21 Magbaa hamachdēu,—Romaam rey César k'īr k'abahab hajierram, hich t'ār dāi.

Magbaawaita Jesuu hamag, —Mag k'ai magan reíg hich paat deenaa Hēwandamagjā hagjō hich paat deebat hajim.

22 Hamachig mag hiek'abapääiwai sīi jāgderraan_λm hiek'au warag hamachta k'īu hērubaadējim.

*Hēwandam chan hoob mag chi k'ēcham k'λλn
Hēwandam k'abam*

(*Mr 12:18-27; Lc 20:27-40*)

23 Hich mag hedcha hīchab saduceonaan heem k'λλnjā hagjō Jesús haig bēejierram. Mag saduceon-aanau jaauwai, maach meebaadēm chan maach hak'aar tag hiiuba haajem haajem. Hamach mag nem jaau sīerrijēem gaaimua, hiyāλmamua juau hogt'om hirig magjierram:

24 —Maestro, jöoi Moisés k'ararrau Hēwandam hiek p'ā p_λarr gaai jaauwai, woun hāb h_λlī wai simta chaaijā chuk'u meem_λn, magan mag chi meetarr k'od hābam wai sim k'ai, magua hich k'ojaau hauju haai sim ha sim, hag dāi hich naam_λu chaain hooba harr haawai jūrr hi hat'ee hoo deeg, mag hoo deebarm hi chaaink'a naisimk'īr hajierram hirig.

25 Maimua hamachdēupai warag hirig nem hīg'amamua magjierram: 'Biek hāb m_λig maach

meeun hee hemk'ooin siete naajim haajem, hābam k'od happai. Ham naam chi nacharamua hāli hauwia chaaijā chuk'u meejim haajem. Magbaawai hag hēudeemua hich k'ojaupai wir haig haujim haajem, hich naam t'xr hok'oopimaaugau hawi. ²⁶ Pari majā pōd hag dāi chaai hooba mee-jim haajem. Hich mag hewagam k'ānjjā hābam hāliiraupai warm meemam hēudee t'eg hahaug-mamua mag siete narr t'um t'egdāpāijim hanaabá. ²⁷ Maimua ya hābmiecha paawai chi hālijā mee-jim haajem. ²⁸ Mag hābam hāliiraupai hābam k'od happai siete p'ēplitarr haawai māg hatag t'umaam k'ān hiiu p'iidltk'abarm hedjā, ḡmag hāli chijāg dēnk'a sīsijuma, chi nacha hautarr dēn wa hēudeegam k'ān dēn? ha jēeujierram hirig, juau hogt'om.

²⁹ Magbaata hūr nām jāg heyaa Jesuu hamag, —Pāran hok'oota hiek'a nāmgui hajim, Hēwandam hiek p'ā sīsidām gaai jaau simta hi jua t'eegjā k'augbata hiek'a naawai. ³⁰ Meetarr k'āndam t'umaa hiiu p'iidltk'a p'ōbaadēm chan bālrjā jua pāprl habajugui hajim, ya ham hāgt'arm Hēwandam chognaan t'ānām k'ānjjō nāsisiju haawai. ³¹ ḡPārau hooba haajē, Hēwandamau hich hiek p'āpitarr gaai mag hōor hōtarr k'ān deeu hiiu p'iidltk'aju higwi, ³² “Hichta jōoingar jōoi Abrán k'ararr Hēwandam hanaa hīchab jōoi Isá k'ararr hag Hēwandamau maimua Jacob k'ararr dēnjā hagjō” ha sim? Hirua mag mak'ān jōoin hagt'a meeba nāmjō hiek'atarr haawai Hēwandam chan hoob mag chi k'ēcham k'ān Hēwandamaugui hajim. Hirigan nawe k'ēchtarr k'ān hawiajā

hagt'a hiiu nʌmgui hajim.

³³ Mag nem jaauamam hūrwia, chadcha t'um chi hūrmam k'ʌn jñgderra naajim.

Hēwandamau nem waapi jaau sim chi wajapcharam
(Mr 12:28-34)

³⁴ Jesuu mag saduceonaan warre k'ñupaa sñubarm fariseonaanaau hoobaawai, jūrr hamau chadau hi p'it'urg chuk'u pʌr hauju hawi, ³⁵ hāb ham heem Moiseeu ley p'ã pñatarr jawaag chi mach hich Jesúus haig bëewi hirig, ³⁶ —Maestro, Moiseeu ley p'ã pñatarr gaai, ¿chijāg hiekta tagam k'ʌn k'ääijā chi wajapcharamáwa? ¿K'anta hñrʌncha Hēwandamau maachig waupim k'õsi sī? hajim hirig.

³⁷ Magbaawai Jesuu hirig, —Chi wajapcharamʌn, “Maach Hēwandam sī par hiiupai k'aba, pʌch t'ārauchata k'õsi habá” ha p'ã simlu hajim hirig. ³⁸ Tagam ley hñrk'api jaau nʌm k'ääijā maata chi wajapcharamʌugui hajim. ³⁹ Magnaa deeu hichd̄upai, Hāb hagjö hich hagjöpaimʌ simgui hajim. Ma sī “Pʌch k'apeenjā wir haig pʌchjö daupii habá” ha sim. ⁴⁰ Moiseeu ley p'ã pñarr t'um tagam k'ʌn hagjö Hēwandam hi jaau mienau jaaujerrpa mñk'ʌn dau numiim gaaimuata höberd̄atk'a nʌm. Mñk'ʌn numiita wajap'a hñrk'api jaau simjā t'um hñrk'api simgui hajim hich Jesuu.

¿Mesías k'ai hiewaa hají?
(Mr 12:35-37; Lc 20:41-44)

41 Mag chi fariseonaan hagt'a hāba biirda t'ʌnʌm hee, **42** Jesuu hamag, —Pārau mag hōor peerda hawaag Mesías hanʌm bēeju hig hiyʌʌ haawai, Ɂk'ai chaai haju k'ai ha k'iirjuba haajē? ha jēeujim.

Magbaawai hamachdēu, —Jāan warrgar jōoi David k'ararr hag chaain hewagam k'ʌnauta hoodeejugui hajierram.

43 Magbaata hich Jesuu hamag, —ɁPari jāga mag David chaain hewagam k'ʌn dēn habarju, hich Daviujā mag hich Hēwandamau pāiju haajerr higwi hi Pör ha hiek'atarrta? Hirua mag hiek'aawai, Ɂhich Hēwandam Hak'arauta mag hiek'apibajī? hajim. **44** ɁPārau k'augba nʌ, hich Hēwandamaucha hiek'atarr Daviu p'ātarr? Mag hirua p'ātarr gaai mag sim:

“Maach Pör Hēwandamau mʌ Pörög, ‘Mʌch hiek t'eeg chirʌmjö haag mʌ d̄ai hāba mʌ juachaar gar jupbá’ hajim ‘pʌch hoomap'a haajem k'ʌn t'um mua pʌch sua hee pʌrk'a dee nʌm hora.’” *(Sal. 110:1)*

45 Mag hich David k'ararrauchajā Hēwandamau pāiju haajerr higwi “maach Pör” ha hiek'atarrta, Ɂjāga pāar hiek mag hí David chaain hewagam k'ʌn dēnpai haju haná? Mag sīi hi chaaipai haju hak'iin, hich paarmua mag “maach Pör” habak'amgui hajim Jesuu hamag.

46 Mamʌ par hirua mamagk'amjā hābmuajā bādam hābjā jʌʌ haba haajeejim. Magtarr haigmua hatag ni hābmuajā tag hirig hiek chigaapaijā jēeuba haajeejim.

*Jesuu fariseonaanag hiek'anaa chi
machnaanagjā hiek'atarr
(Mr 12:38-40; Lc 11:37-54; 20:45-47)*

¹ Magtarr k'ur Jesuu hōragjā hūrmk'īir hiek'amamua marajā magjim:

² —Chi machnaanta fariseonaan dāi Moiseeu ley p'ā p̄larr jaaujem k'ānnau. ³ Magua hamau jaau nām hūrää pāachig jajaauk'am hipieraahabat. Mamā hoob hamau haajemjō chan hamiet hajim. Jāk'ānnan hamach hipaaarmua Hēwandam dau na hajap'a nem waipi jajaau haajemta hamachdēu chan hamachdēu jaau nāmjō nem wauba sīerrjēem. ⁴ Magnaa nem jawaagjā hamachdēu nem jaauum haigta jaau sīerrjēem. Jāg nām haig hōor hār nem chāk'āmta jiirpāpāik'amjōta naabahab hajim, hōrau wauju k'aba hatcha p'it'urgk'amta waipi jaauwai. Hōrag mag nem jaauwaijā hamaun hamach hipieraata hapi nām, mamaā mag nām chan hamachdēujā hamachdēu nem jaau nāmjō waujōjōopaijā k'aba nāmta mag sīerrjēemgui hajim. ⁵ Ham nem waubaadēmān, hōrag sīi hamach hoomk'īirpaita nem wau sīerrjēem, hamachdēuta wajapcha Hēwandam hiek hāk'a naawai hi dāi wajapcha nām hamk'īir. Hamach mag nām hawi, Hēwandam hiek p'ā sīsidām gayamjā jūrr deeum gaai p'ānaa, chādam gaai hēupāinaa, hamach piudau gaai jāpāinaa dag gaaijā jūapāimaajemgui hajim. Mag nām dāi hīchab hamach k'ajūahi gaaijā nem bābārgta jijiraa jūajemgui hajim. ⁶ Hōor k'apanag hee t'ach k'oowai, wa sīi Hēwandam hiek jaaujem deg k'āijā biirdlawai, hamachta sie wajapcharam gaai juupjemgui hajim, hōor k'īirp'ee t'umaam

k'ʌʌnag hamach hoomk'īir. ⁷ Magnaa kaaijā hee hōrau hamach saludaawaijā hamaun hamach t'ō hiek'apinaa hamachig maestro hapim k'ōsita sīerrjēemgui ha jaaumajim.

⁸ Mag jajawagmamua, 'Pari pāar mʌ dāi k'apeerk'a nʌm k'ʌʌn chan mʌ hiek hāk'a nʌm gaaimua t'um hagdaujöpai naawai, pāachig "maestro" hapiju k'aba nʌmgui hajim, chik'amnag. Mʌlta pāar Maestroou hajim. ⁹ Pāar Haaijā hābpaita wai nʌm; ma hāgt'ar sīejemʌu. Magua, mʌig heegar chan pāach garmuajā hoob parhoobam k'ʌʌnag Hēwandamagamjō "haai" hichēmiet hajim. ¹⁰ Hāba mʌch chi Cristopaita pāar Pörk'a chiraawai, hoob pāachigjā "maach pōr" hapimiet hajim, dich k'apeen hāba t'ʌnʌm k'ʌʌnag. ¹¹ Magju k'āai hāb k'āijā pāar hee hichta chi pörk'am k'ōsi sim k'ai, warag t'umaam k'ʌʌn chogk'aju haai sim. Mag nʌm haigta Hēwandamau hoowai chi wajapcharamk'a simgui hajim. ¹² Mua mag chirʌmʌn, har hamach t'ōwia chik'am dāi hat'uu haajem k'ʌʌn mʌg hatag paawai jūrr Hēwandamag chaigpa hoo sīsid haju haawaita mag chirʌm; maimua har mag hamach dāi hat'uu nʌmjā bʌʌrgjā ham hichaaur haba sīi warag serbiibamjō haajerr k'ʌʌnta jūrr Hēwandamau warm k'ʌʌn k'āaijā hārpai hapiju haawaita mag chirʌmgui hajim hich Jesuu.

¹³ Maimua mag hiek'ak'agmamua magjim: 'jHēh, pāarjā hagjō chi machnaan dāi Moiseeu p'ā pʌatarr hiek wajapcha hʌʌrk'aajem k'ʌʌn! Pāran pāachdēuta hārcha Hēwandam hiek k'ap'ʌm hanʌmta Hēwandam haar hōbērjujā k'augba nʌmgui hajim, pāachdēu hāk'aba nʌm gaaimua. Mamʌ mag nʌmta hōrau hi haar hōbērju

hēk'aawaijā warag chi höbeerjem döig chawag k'echeu hahauk'amjö haajem, hōor k'ūgur wai n̄muua, Hēwandam hiek h̄k'apimaaugau.

[**14**] ;Hēh, hapdurr, pāar chi machnaan d̄i Moiseeu p'ā plarr hiek hajapcha h̄l̄rk'aajem haajem k'λn! Pāraun sīta k'oopaa h̄lin juagam nemdamjā k'echt'ng haumaajerramgui hajim; magnaata s̄uk'a warag ham kōit Hēwandamag j̄eu n̄la haajerram, juau hogt'om pāach magba n̄lm hamk'ir. Mam̄ pāach jāg n̄lm paar jūrr Hēwandamau h̄chab pāar gaai jua k'abajogui ha jaaujim.]

15] ;Hēh pāar Moiseeu ley p'ā plarr jawaag chi machnaan chi mag ley wajapcha h̄l̄rk'aajem haajem k'λn d̄i! Pāachdēuta Hēwandam hipierraacha n̄lm hawi pāach dēnjo h̄k'api hawaag warp'am magwe jaau wēnrraajemgui hajim. Mam̄ mag n̄lm̄, chadcha pāach hiek h̄k'abaadee pāach k'āaijā hat'uuchata k'aibag paapläimaajem, pāachjö hamjā Hēwandamau k'īmie durr bark'λiju hayaa hamk'ir.

16] ;Hēh, pāran sīi pāachjā dau k'augbamjö n̄mta hagjö dau k'augba k'it'ēem k'λn jua gaai hēud̄ harrumjö n̄mgui! hajim hamach k'ircha. Pāach mag n̄lm gaaimuata pāar hiek mag "Haai hi j̄eujem di higwia nem wauju ha hiek'atarr chadcha wauba hawiajā hidēu mag sim" ha hiek'aajemgui hajim hamag. Mam̄ jūrr "Chi Haai hi j̄eujem deg p'ir t'λn̄lm higwiata nem wauju ha hiek'aawain chad hichiita waub k'aba wauju haai sim" haajem, "Hēwandam dēnk'a sim higwiata mag hiek'a naawai." **17**] ;Pāran warag k'irjugjā chuk'unaa dau k'augbamjöta t'λn̄lm!

Pāar k'īirjug paraa naak'iin, chi Haai hi jēeujem diita hajapcha sīebahab, chi p'īr k'āai. Mag sim hee sīewaita hag heem p'īrjā hagjö Hēwandam dēnēg pa sīebahab hajim. ¹⁸ Pāar hiek hīchab mag “Sii chi Haai hi jēeujem deg nemchaain p'aag nasādjö wau sim higwia nem wauju hatarr wauba hawiajā hidēu mag sim” hanʌm. “Pari mag nasād gaai ofrenda sim higwiata nem wauju habarmʌn chadau hichiita waub k'aba wauju haai sim” haajem. ¹⁹ ¡K'augabnaan! ¿Magan pāragan chi nasād k'āaijā chi ofrendata wajapcha sīeb? Nemchaai hich happai chan wajaug chuk'u simgui hajim; hāba mag nasād gaai hausīubaawaита wajaug haadēp sīebahab, Hēwandamaу hich dēnk'a hat'aawai. ²⁰ Chi mag nasād Haai hi jēeujem degam higwiata nem wauju ha simua chan hāba chi nasād higwiapai k'aba, hag gaai chi ofrenda paa sim higwiapata hiek'a sīebahab hajim. ²¹ Maagwai chi Hēwandamag jēeujem di higwia nem wauju ha hiek'a simuajā sii mag chi di higwiapai k'aba, Hēwandam higwiapata hiek'a sīebahab, mag degtā Hēwandam sīejewai. ²² Maagwai hedjā higwia k'āijā nem wauju ha hiek'a simuan mag hedjā higwiapai k'aba Hēwandam higwiapata hiek'a sim, chi hedjā Hēwandam k'u juupjem haawai. Mag hi k'u juupjem higwiapa hiek'aawai hich Hēwandam higwiapata hiek'a sīebahab hajim hamag.

²³ ’¡Hēh, pāar Moiseeu ley p'ā plarr jawaag chi machnaan hag hiek wajapcha hʌlirk'aajem haajem k'ʌn dāi! Pāraun pāachdēuta Hēwandam na wajapcha nem wau nʌm hawia, hi paat hagjö deeg pāach nemjīir bā daiicharam gayampa

Hēwandamag ofrendak'a deejem: pārau anís heemjā deenaa comino heemjā deejemgui hajim. Pari mag nāmta jūrr mag ley Moiseeu p'ā pñarr gaai hag k'āai nem wajapcharam jaau simjō haju chan k'īir heejā paba haajemgui hajim. Pārau chan wir haig pāach k'apeen dāi hagpierraanaa ham dau haug k'aug paraa nām dāi hīchab Hēwandam hiekta hogdla ba hich jāg hāk'a wēnñrraju haai nāmjā k'īirjuba haajemgui hajim, majā magñmta hñrcha wauju haai nāmta. Magnaan chad tagam nem pāachdēu wau nām pñaba hich jāg dee wēnñrraju haai nām. ²⁴ ¡K'īirjug chuknaan! Pāach pem haawai pāran dō dō nām dāi sīi pagatjōm k'āijā döbapäimu pekaudam waumaaugau hawi, hajap'a sānaata doojerram. Pari jūrr pekau pōm camellojök'amta sīi hñlirpāi nāmjō nām chan pāar gaai mas k'aba haajemgui ha hiek'ajim hamach k'īircha.

²⁵ '¡Hēh, pāar Moiseeu ley p'ā pñarr jawaag chi machnaan maimua mag ley wajapcha hñlirk'aajem haajem k'ān! Pāach hi haawai pāran sīi pāach juagam nem hñrlam chi memerk'ögaita hñk'ak'a haju k'īirju sñerrjēem, mag memerk'öm hee k'āijā döbaawai Hēwandam dau na pekau waumaaugau hawi. Mamñ pāachdēu chik'am nemdamjā pāach dēnk'a haunaa waragta p'atk'onjā nem pōm paarpam k'ōchk'a t'ānñm gaaimu pekau pōm nām chan hisegba, ni Hēwandamag chugpaapi jēeujujā k'īirjuba sñerrjēemgui hajim. ²⁶ ¡Moiseeu ley p'ā pñarr wajapcha hñlirk'aajem k'ān hanñmta k'augabnaan! Jāg t'ach k'oopierr nem jā hñk'ak'a haajemjō, *¿*jāg pāach t'āarta nacha Hēwandamag

h̄apibamma? Pārau magta ham̄n chadau h̄rpai k'aba pāar t'āarpata wajap'a wēnrrajugui ha jaaujim.

27 ’jHēh, pāar Moiseeu ley p'ā p̄larr hajapcha h̄lrk'aajem haajem k'ʌn hag ley jawaag chi machnaan d̄i! Pāran sīi hōor hauk'ērtarr jēbdijōta s̄sid̄m. Sīi daaugajārpai hoowain wajap'a jarnaa hooim̄ wau s̄sid̄m; pari mag sim hag hee hierr wa hook'iin, sīi maach hinaa pa happaita t'up'āau n̄l̄lid̄m. **28** Pāarjā magta t'ʌnaabahab hajim: Sīi k'īir heerpaawain hōor wajaauga t'ʌn̄m; pari pāar t'āran k'aibagauta sīi hār s̄sid̄m.

29 ’jHēh, pāar Moiseeu ley p'ā p̄larr jawaag chi machnaan maimua mag ley wajap'a h̄lrk'aajem haajem k'ʌn! Pāraun pāach magba n̄m hamk'īir, warrgar pāach jōoin Hēwandam hi jaaujerr k'ʌn chadcha hōor wājāaun harr haawai hagt'a k'īir heyaa wai wēnrr̄m hawia, ham hauk'ērtarr jā h̄rjā sirppapiba warag nem hooim̄ wau s̄siu haajemgui hajim. **30** Magnaa pāar d̄en, “jHih! maachta maar jōoinau mag Hēwandam hi jaau-mien k'eechjerr jaar narr hak'iin, marau chan ham d̄enjō mag maach jua paarmua d̄i ham k'ēchbak'am” ha hiek'aajem. **31** Pari sīi pāachdēu mag n̄muapai pārau pāachdēujā k'ap'ʌ naabá, pāach mag warrgar Hēwandam hi jaaujerr k'ʌn k'ēchmien chaalink'a n̄m. **32** Mag hak'ʌn chaain haawai h̄s pāachdēujā hagjō hajurauma m̄ d̄ijā hajim hamag.

33 ’jK'aibag, nemk'ōr chi benen paraamjönaan! K'anii pāar jāg t'ʌn̄mta k'īmie durr wētba peerd̄abajupa. Pāar chan peerd̄abam. **34** K'ap'ʌ

habat: Mua pāar hee māch hi jaaumien pāiwia k'īrjug k'augk'am k'ānja maestronaan dāi pāiju. Pari mag mua ham pāibaawai hāaur k'ān pārau k'ēchpāiwia hāaur k'ān sīi pakuls gaajā bārnnaa k'ēchmaju; hāaur k'ān pārau pārnaa pāach Hēwandum hiek jaaujem deg wājā wāmaju; maagwai hāaur k'ān hamach pār haupiba deeum p'öbör hee k'āijā dār wēnrraawai hagpierr pārau ham hēudee k'oojem nem hēudeemjō hēk'aju.

³⁵ Pāach mag t'ānlam gaaimua, warrgar Abel t'ōotarr haigmua hewag pawiajā hōor Hēwandum na wajap'a durarrta k'ēchmatarr bag hārtarr t'um jōoi Zacarías Berequías hiewaa Haai hi jēeujem deg t'ōo naawai bag hārtarrpa Hēwandomau t'um pāach gaaita t'āpāiju. ³⁶ Cha mā hiek'a chirām hiek'au warrgarwe pāach jōoinau maaggerran pāach chi hīs hewagam k'ān gaaita pajugui hajim, pāachdēujā hamau nem waaujerrjōta wau naawai.

*Jesuu Jerusalén p'öbör hāapärtarr
(Lc 13:34-35)*

³⁷ Mag Jerusalén p'öbör hee Haai hi jēeujem deg simua hāapärmamua magjim: 'jHēh! jAay, Jerusalenpien! Pāraun chadcha warrgarweta Hēwandomau hich hi jaaumk'īr chogpāi nām k'ānja k'a k'ōchk'aba, warag mokoujā bar wai nāmuia k'ēchpāimaajemgui hajim. Biek k'apan mua pārag jaaujeejimgui hajim, hāt'ārr hālirau hich chaaindam t'umaa hich hich heegar t'oor wai juupjemjō pāar t'la wai chitaag. Mamā magtarrjā pāachdēuta bālrjā mag k'ōchk'abajierram. ³⁸ Jāgtarau nau pārau hoomaa habarju. Nau mā māg chitā hawia petaawai pāar sīi di pariim

hee wouchnaan p'ëpΛabajëmjöta pāach happai nΛisijugui hajim, k'aigpérjujā chuk'u. ³⁹ Magbarm haigmua tag pārau mΛ hoobam hajim. Pārau mΛ hoojuun, hāba ya pāachdëucha deeu mΛ hurum hoowi, "Hāuchata Hēwandam pua pΛch jūrr pΛch Chaai maar hat'ee Reik'a pΛibarm" hanΛm haigta deeu mΛ hoojugui hajim.

24

Haai hi jëeujem di hōrau pogueupäiju Jesuu jaau-tarr

(*Mr 13:1-2; Lc 21:5-6*)

¹ Jesuu Haai hi jëeujem deg mag hōrag nem jaau sīi hawia höbérbaadeeu mag chi Haai hi jëeujem di hig hiyāl nΛmuata marau hirig jaau naajim, di pōoma sīi joot'Λt'Λnd hēu dΛnΛm. ² Magbaawai hichdēu marag magjim:

—Pārau jāg di wajap'a hēu dΛnΛm hoo naabá. Jāg t'ΛnΛm chan mok pör hābjā hābam hār hich jāg hajap'a joot'Λt'Λnd sīerrabam. Jāg t'ΛnΛmΛn sīi t'umaa hōrau pogueupäijuuta jāg dΛnΛmgui hajim.

Hēwandamau maach hi hagk'aimΛΛ paawai nem hoomaju jaautarr

(*Mr 13:3-23; Lc 21:7-24; 17:22-24,37*)

³ Mag Haai hi jëeujem degmua höbérwi hérëubaadeeu jūrr Olivo durrsīig wētjim. Maimua barwi maar na jupbaimaawai maach chi k'apeenjā dāi hi bigaau hohood haimajim. Maimuata marau hirig jëeu naajim:

—Jāagwaichata mag pΛchdēu jaau simjö mag Haai hi jëeujem di pogueupäijuma? Maimua mag pΛ deeu bēeju hanΛmjā, ¿k'an gaaimuata mag pΛ

deeu bëeju dakpapak'amjā marau k'ap hajuma?
hanaajim.

4 Magbaawai jaaubaadēmu hichdēu marag,—K'ir k'ap'Λ haajeet keena; hoob chik'amnag hñdñraa pāach k'ūgurpimiet hajim. **5** MΛg hatag paawai hōor pōm sīi chik'am k'ūgurm k'ōchgau hamach hiekpai mΛ hiek gaai t'Λwia, “MΛlta hag Cristoou Hēwandamau pāiju haajerr” ha hiek'a nñrrjēe haju. Mag nñrrjēem gaaimua hōor pōm k'ūgur haumaju hajim. **6** Juurhi p'iidñju t'eeg ja-jauk'amjā pāraru hñrjugui hajim. MamΛ pāachdēu mag hñurwai hoob jāp'ierrmiet. Hichiita jerrba chadcha hich mag haju. Magjup mamΛ ma chan hagt'a Hēwandamau pāar hi hagk'a nñm k'abamgui hajim. **7** MagbaadēmΛn durr mΛg wējōm hee durr chaauram k'Λn dñi wērbΛp'oo haadēju, hamachta jñrr chik'am k'āai hñrpai ham k'ōchgau. Magbaadeewai jādau t'eeg haadēm dñi hñlur t'eegjā du-uimaju, durrpierr. **8** Pari mamagk'amΛn maan sīi warrpem Jōoirau hōor dau haug waupi simΛugui hajim.

9 'Ya magbaadeewai pāar chi mΛ hiek hñk'a durrum k'Λn t'et'emnaanaau pñrñnaa hamachjōm k'Λn nag pāar pñr deemaju, pāar dñi hamachdēu hampierr hamk'ir. Mag pñr deebaa pāar gaai mas waunaa pāar t'ōojā t'ōomajugui hajim. Mag nñm dñi hñchab t'umaam k'Λn nau pāar hoomapp'a haju mΛ hiek hñk'a durrum gaaimua. **10** Mag jaar paawai hōor pōm mΛ hiek hñk'a t'Λnarr hamachdēu hñk'a narr hiek hisegwi deeu hewag wētju, warr hamach narrjö. Magbaadee wir haig hamach heepaijā chik'am hoomapnaa wir haig chik'am

t'õomaju hajim. ¹¹ Hēwandam hiita jaau n̄lm han̄lm k'ɻn k'apaana höbördl̄tk'aju. Pari mag t'ɻn̄lm s̄i hōor k'ūguraagpaita mag wēn̄rraju haawai hōor pōm k'ūgurmajujā jaaujim. ¹² ¡Aay, mag hed gaaita nem k'aigbam pōmaata t'ɻn̄lisijupa! Ya mag nem k'aigbamta h̄lpai haadeewai hōrau hamach k'apeen k'a k'ōsi haajerrjā tag k'ōchk'aba hap'öbaadëju. ¹³ Pari warm k'ɻn k'ɻn̄lm hee, h̄l̄u hichdēu m̄l hiek h̄k'atarr gaaita hogd̄ba k'ērl̄m wounan h̄l̄u peerd̄jugui hajim. ¹⁴ Hēwandamau m̄ag durr hi hagk'aju nawe, durrpierr t'umaam k'ɻn̄nag m̄ag hiek wajap'am hōor peerd̄ haawjem jaaudubju. Mag jaaubaawai t'umaam k'ɻn̄nau h̄rbaawain chadau warre hich Jōoirau m̄ag durr jue k'ēgk'ap̄l̄ju ha jaaumajim.

¹⁵ Mag hich Jesuu jajawagmamua magjim: 'K'īir heyaa habat, Hēwandam hi jaaumie Daniel k'ararräu p̄ä p̄larr gaai jaauwai Haai hi jēeujem deg hierr hich Hēwandam s̄iejem haarcha högk'aba dubwi h̄bmuu parhooba hichdēu ham haig haju jaautarr. Magtarr haawai chi h̄l̄r n̄lm k'ɻn̄nau wajap'a k'ap'ɻ habat hajim: chadcha Danielau jaautarrjō woun h̄b chi k'aigbamta Hēwandam hawi ya Haai hi jēeujem deg s̄iechēm hoobaawai ¹⁶ m̄ag chi Judea durr n̄lm k'ɻn̄n warag pab̄ hee durr dapag hee d̄rbat hajim. ¹⁷ Maagwai hich dihēu h̄l̄r h̄lḡt'aa k'āijā sim k'ai, hoob hich nem hawaan hawi hierrag mam. ¹⁸ Wa magba di chaaur hich p'idag hee k'āijā sim k'ai, hoob tag degag mam, hich k'ajūajöm k'āijā hawaan hawi. ¹⁹ Mamɻ jhēh, hapdurr mag jaar h̄l̄in jōor k'it'ēem k'ɻn̄n maimua har s̄i chaain daumeraa wai k'it'ēem k'ɻn̄n! ²⁰ Hedau k'ōrgk'am hee wa

juu hāi nām hed k'āijā pāach mag dau hap'ān
dār wēnārram hugua, Hēwandamagta jēeu durruu
habatgui hajim. ²¹ Mag jaar mag wajap'a hōor
dau haug waujujō chan māg durr hompaatarr
haigmua hewagjā mag hooba, ni mag dichtarr
k'urjā hagjō chan dau haug waubajugui hajim.
²² Mag Hēwandamau hōor dau haug waubaadēm
hidēu hich mag sīuk'iin, hōor hābjā peerdābaju.
Mamā hichdēu jār hauwia hich hiek hāk'a durrum
k'ān hichdēu k'ōsi p'ē wai sim gaaimua, hirua
hich mag wai sīi habajugui hajim.

²³ 'Mamagk'am hee hābmua k'āijā pāachig,
"Hoobat, chamāata warrgarwe Hēwandamau pāiju
haajerrauwai", wa magbam k'ai, "Pāadē hoobat,
har sī; jāata haruuwai" haawai hoob hāk'amiet.
²⁴ Mua mag chirāmān, hamach hiiupaita hamta
Hēwandamau pāijim hanām k'ān dāi Hēwandam hi
jaauumien hanām k'ān k'apan sīi sēuk'a chik'am
k'ūgur wēnārraju haawaita mag chirāmgui hajim,
k'ap hamk'īir. Mak'ānaun chadcha Hēwandamauta
hamach pāijim hamk'īir, hag na hōrau hooba
haajempa hōor dauderra wau wēnārraju. Mag
nem wau wēnārramua hich Hēwandamaucha jār
hauwi hich hiek hāk'api hautarr k'ānpa k'ūgur
hēk'aju hajim. ²⁵ Chadcha magju haawai hag nawe
k'ap hamk'īir ya mua pārag jaau chirāmgui hajim.
²⁶ Ya mag k'ap'ā naawai hābmua k'āijā pāachig,
"Hōor maba haajem haarta sim" ha jaauwai hoob
haar hoon wētmiet hajim. Wa magbam k'ai, "Māig
simta hich hoopiba sim" ha jajaauk'awiajā hoob
hāk'amiet hajim. ²⁷ Māch chi Hemk'ooi Hiewaa
bēewain, t'umaam k'ānnauta mā hoojugui hajim,
hich jāg hedau höbeerjem garmua hed burrjemāg

sīi pagt'ām dau p'ār jēer hat'aawai hedjā t'um harar hat'am hoojemjō. Magua hōrau mag pāachig ya barbaichēm ha jaauwaijā hoob hāk'amiet hajim. ²⁸ Pārau k'ap'ā nām, nemmí sim haig hākōs hich k'īrau jupcheejem. Hich hagjöta habajup hajim hīchab muajā māch hiek hāk'a nām k'ān dāi; ham p'ē harraag māch bēem hed ham haigta dau daau hurum t'umaam k'ānnau mā hoojugui ha jaaumajim hich Jesuu.

*Jāga Hemk'ooi Hiewaa deeu bēju haajē
(Mr 13:24-37; Lc 21:25-33; 17:26-30,34-36)*

²⁹ Mag jajawagmamua hīchab, 'Mag hich Hēwandamau wajap hōor dau haug waupiwi ya tag magba haadēm hee, māg hāsdawam hedau k'ījugui hajim. Magbaawai hedau chi hedaramjā hararaa wāl jēerba warag k'ībaadēm dāi p'īdagjā hedjā heemua sīi k'āijugui hajim. Magbaawai hedjā hee nem sīsidāmjā sīi parhooba hamach nānlid harr chaaurta haaidā jōrrjēe t'ānlisijugui hajim. ³⁰ Magbaadēm heeta hedjā heejā māch chi Hemk'ooi Hiewaa hurum dauchach dawaa hoopijugui hajim. Mag hoowi durrpierram k'ān jāp'ierr nām hiek'au hicharaucha bīe nāmuata māch chi Hemk'ooi Hiewaa nem jua t'eeg t'umaam k'ān Pörk'a hurum hoojurau. ³¹ Mag hurumua māch chognaanag nem jēbag churo hiekjō trompeta sirpijogui hajim, mag sirbarmua māchdēu jār hauwia māch hiek hāk'atarr k'ān t'umaam durrpierram k'ān hābam haig biirdā hawaag.

³² Mag jaaumamua hich Jesuupai, 'K'ap hamkīir pārag jaauk'imgui hajim: Pārau k'ap'ā nām, māig

Israel durr higo bā jāga haajē. Ya jāata k'ër k'uk'uur haadēmān t'umaam k'ānnau ya chadcha döchläumie burruj dakpapak'am haajem. ³³ Hich hagjöta hajugui hajim hīchab māch chi Hemk'ooi Hiewaa bēeju gaai paawaijā. Cha māchdēu jaau chirām t'um hich hag hee höbēbergmam pāach daúa hoobaawai k'ap'Λ habat, ya māch chi Hemk'ooi Hiewaajā deeu bēeimāl chirāmgui hajim. ³⁴ Mua pārag mag Haai hi jēejem di hōrau pogueupāiju ha chirāmān, cha hōor t'ānām k'ānn k'ēchju nawe cha māchdēu jaau chirāmjö t'umaa chadcha hajugui ha jaaujim. ³⁵ Hedaujājā māg jēb dāi t'um chuk'u haadēju, māmā cha mua pārag jaau chirām chan sēuk'aawai k'abam. Jāan t'umaa hich hag hee höbērjugui hajim. ³⁶ Māmā mag mā bēeju hed chan ni hābmuajā k'augbam. Hāgt'ar Hēwandam chog-naanaujā k'augba, ni māchdēujā k'augba, hāba hich mā Hayaupaita mag mā bēeju horajā k'ap'Λ simgui hajim, hich Jesuu.

³⁷ 'Jōoingar Noé k'ararr jaar döhādau hōor höpääiwai t'ānaajerrjö t'ānaaju hīchab māg hatag māch chi Hemk'ooi Hiewaa bēe nām jaarjā. ³⁸ Jōoi Noé sim jaar mag döhād pōm bēeju nawe, hagt'a hōor p'iestajā waunaa, t'achjā k'önaa, dōjā dönaa, sīi juu pār k'odt'ānaajim, bālrjā hamach höujujā k'īrjuba. ³⁹ Māmā ham mag honee bālrjā hamach chig hajujā k'īrjuba nām hee, döhād pōm bēewi, jēb hierrpawi, t'umaa hödubjierram. Māch chi Hemk'ooi Hiewaa bēe nām jaarjā hich hagjöta hajugui hajim. Hamau bālrjā hamach chig haju k'īrjuba nām hee, dēgölp mān dānlluchēju ha jaaujim. ⁴⁰ Mag mā pierrum dāicha hemk'ooin

numí pabë hee hamach p'idag hee naaju: mag numí nám heem hääb mua harrwi hääb werpʌajugui hajim. ⁴¹ Hllinjä hīchab numí hääbam molin gaai ba naaju: mama mua hääbpai mäch däi harrwi hääbak'ai werpʌajugui hajim.

⁴² Pārau mλ pāach Pörk'a barchēju hed bñlrgjä k'augba naawai pāachjä hagjö t'abagk'am huguata muan pāragan, wajap'a k'ür k'aug naisit ha chirʌmgui hajim. ⁴³ Pārau k'ap'λ nám, häämuia k'āijä hich di haig nem jīgmienau nem jīgk'aan bēeju hora k'ap'λ hak'iin, k'āijä k'āiba hich mag dau p'ug hēeju hñdlar hich nem jīgk'apiba. ⁴⁴ Magua muan pāragjä hich hagjöta, hajap'a k'ür k'aug naisit ha chirʌm. Pārau häämuajä mλ bēeju hora k'augba nám. Pārau mλ da bēebajupii nám hee, mäch chi Hemk'ooi Hiewaan dēgölp dñnlluchējugui hajim marag hichdëucha jaaumamua.

*Chi chogau hichig nem jaaau pʌarr t'um wautarr
(Lc 12:41-48)*

⁴⁵ Mag jajawagmamua hīchab hich Jesuupai deeu hich bēe nám hora jāga naaju haai nám k'ap hamk'ür hawi magjim: 'K'anim nemjö patrón hääb simua hich chaaug maagpaawai hich chog hääb simag warm k'λλn pörk'apinaa hich magʌgpai hich nem t'umaa jaaau pʌabajäm. ⁴⁶ Maimua mawia mam sñi hawia deeu bēewi hichdëu jaaau pʌarrjö p'idk'a sim hoobaicheewai, ¿mag jöoi hich chog däi honee sim däi chi chogjä honee habaju k'ai? hajim. ⁴⁷ Mag hajap'a p'idk'a sim hoobaicheewai jöoirau warag hich nem t'um magʌgtä t'asñepäijugui hajim, hich dēnjö k'ap

hamk'īir. ⁴⁸ Mamʌ magba, mag hichig nem jaau-tarrjā hich hödegpai “Mʌ patrón chan da bëebam” hawi ⁴⁹ nem k'aibag hich k'apeen jūrr hich jua heegpaim däi hichdēu hampierr hanaa, nagjā hichdēu döm haig dönna, t'achjā hichdēu k'ōm haig k'ōmʌn, ⁵⁰⁻⁵¹ chi dik'ʌ bñlrjā hirua nʌba sim hee pierrwai, mamagk'am hoobaichee, jūrr hichdēu warm k'ʌn däi haajerr k'ääijā hi gaai hat'uucha wʌnaa, p'idag heemuajā barpʌinnaa, chi k'aigbacharam k'ʌn däi hāba sñujugui hajim. Magbaawai gaai machgau hicharaucha bñemamua hi hagää hagää habarjugui hajim. Magnaa maachigta, Maguata pāraujā mʌ deeu bëeju k'ap'ʌ naawai mag hichig nem jaau plarr t'um wau sñerrjöta haju haai nʌmgui hajim, pāach k'apeen däi, hich Jöoirau k'ōsimjö.

25

Daupeen diez narr hag nem hīgk'aa

¹ 'Mag Hēwandamau mʌg durr hi hagk'am hed hichdēu hauju wa hauba k'ääijā hisegju k'ʌnan, biek hāb daupeen diez narr k'ʌn hōor juu plarr nʌm p'iesta hee wëtaag chi juu plarr hemk'ooi nʌ narr k'ʌnjöta nʌmgui hajim hich Jesupai. Mak'ʌn daupeenau mʌgta hajim haajem: Hamachdēu ya chi jaai paju hurum ha hūrbaawai hagdaujö hamach lámpara panhap'a hi k'īirp'ee wëtju haadëjim haajem. ² Mamʌ mag k'īirju narrta cincopaita k'īirjug k'ap'ʌ naajim haajem, maimua hagjö cinco sñi k'īirjug chuk'umjöta sñsid hajim hanaabá. ³ Mag k'īirjug chuk'umjö narr k'ʌnaujā hamachpierr hamach lámpara

harrjierram haajem. Mamʌ mag harrtarrta chi aceite höbaadeewai deeu hag hee choo hawaag hawi k'ïet chi aceite pʌ narr k'ʌnnaun chadau hamach lámpara panhap'a wëtum däi hïchab k'ïet hamach pipied deeum boteedeg aceite pʌk'a harrjierram haajem, höbaadeewai deeu hag hee choo hawaag hawia. ⁵ Mamʌ mag chi hemk'ooi da bëeba haawai, nʌ nʌ hawi dap'ögk'abaadee k'äidatk'a p'öbaadëjim haajem. ⁶ Mag ham k'äidatk'a t'ʌnʌm heeta, ya hedacha pamamua, “Ya pärav nʌ narr wounan hurum; p'iidatk'abat'ñ hi k'ïirp'ee hoon maag” hajim hanʌm hâbmua. ⁷ Magbaawaita p'iidatk'awi hapuraa hamach lámpara k'ïir k'aug nʌrrjée haadëjim hanaabá. ⁸ Magbaawai mag cinco k'ïirjug chuk'umjö narr k'ʌnnaun häu hamach k'ääi k'ïirjugdam paraa narr k'ʌnnag, “Keena, pääch aceitedam heem marag bʌchk'un choo deebat, ya maar lámpara t'õogpam” hajierram hanʌm. ⁹ Pari magbaawai chi k'ïirjug paraa narr k'ʌnnaun hamag, “Marau päräg deebamgui” hajierram hanʌm. “Marau päräg deek'iin, pöm deeba haawai, päärajä waaurwi maachjä waaurju. Mag k'ääi chi peerjem di haar mawi pääch hat'ee pér hat'amit” hajierram hanʌm hamag. ¹⁰ Hamachig magbaawai hamach hat'ee aceite pér hawaan hëréubaadëmich, hamau nʌ narr hemk'ooi barchëjim haajem. Mag barchëwi hoocheewai hich däi dubaag häu k'ïir k'aug narr k'ʌnnan häu hich däi wai dubjim haajem, hich juu pʌrju haar. Mag p'ë wai dubwi chi puertdijä p'ääar sñujim haajem. ¹¹ Maimua hag k'ur nʌ hawiata

mag cinco hamach lámpara hat'ee aceite j_λraan wëttarr k'_λn bëewi, “Señor, Señor, maar weeū hat'á, ya maar bëejimgui” hajierram han_λm. ¹² Pari magbaawai chi hemk'ooirau, “Mua pãar k'augba chit_λm. Mua dubpibamgui” hajim han_λm.

¹³ Mag nem h_īgk'aadam jaauwi deeu marag magjim: 'Pāarjā daupeen k'_īirjug chuk'u narr k'_λnjö daauggajär t'_λbagk'amap'a n_λm k'ai, dauk'ananaa k'_īir k'aug n_λisit. Pārau m_λch chi Hemk'ooi Hiewaa bëeju hedjā k'augba, ni chi horajā k'augba n_λm. M_λn dëgölpta barchëjugui ha jaaumajim marag.

*Häbmua hich chognaanag p'idk'amk'_īir p'atk'on
dee p_λatarr*
(Lc 19:11-27)

¹⁴ Mag jaaumamua deeu hich Jesuupai magjim: 'M_λchta m_λg durr gaai chi Pörk'a pierrum hed m_λch hat'ee wajap'a p'idx'ajerr k'_λnag hamachpierr nem wajap'am jigjuun, häbmua hich piyonnaan d_īi harrjöta hajugui hajim. Mag hich piyonnaan d_īi m_λgta hajim haajem: Mag wounau deuem durr maagpamua hich piyonnaan häbam haig t'_λrk'anaa hich p'atk'onau p'idx'amk'_īir hamag jaaau p_λajim haajem. ¹⁵ Häbak'aíg p'atk'on cinco mil deewi, häbak'aíg dos mil maimua häbak'aíg mil deejim haajem, hichdëu hoowai h_āu hamachdëu p'idx'amajupierr. Mag hamachpierr p'atk'on jigg_īwi petajim haajem. ¹⁶ Mag hi petaawai chi piyón mag cinco mil hautarrau hag p'atk'onau p'idx'abaadëwi hag h_ār deeu cinco mil gan haujim haajem. ¹⁷ Maimua häbak'ai dos mil hautarraujā hagjö hagua p'idx'awi deeu hag

hñr dos mil gan haujim haajem. ¹⁸ Mamñ hñbak'ai milpai hautarraun mawia, jëbdi k'örnaa warag hag hee bëp sñujim hanaabá.

¹⁹ 'Maimua hag k'ur nññ hawia deeu bëejim haajem, chi p'atk'on pap. Mag bëewi mag hich maagpamua p'atk'on jigtarr hautarr k'ñññ deeu t'ñrk'ññipñijim haajem, k'arrchata hagdaujö gammají ha k'ap haag. ²⁰ Nacha chi cinco mil hautarr bëejim haajem. Mag bëewi hag hñr hichdëu cinco mil gan hautarr chi papag deechëwia hirig, "Señor, pua mñrg cinco mil werplarrau hag hñr mua hagjö cinco mil gan haujim; cha k'érñm pñ p'atk'on" hajim hanñm. ²¹ Magbaawai chi patron ñjoirau hirig, "Häu k'érñmgui" hajim hanñm. "Pñ chadcha piyón wajap'amñu; pua mua jaautarr t'um hagjö habarm. Mñg p'atk'on póm k'aba deetarrau pua jägbarpí, jägtarr jürr mua pñrlng warag hñr deek'imgui" hajim hanñm. Magnaa hirig, "Hierrag dubwia mñ dñi honee habá" hajim haajem. ²² Mag k'ur dos mil hautarr bëewi maguajä hagjö, "Señor, pua mñrg dos mil deetarr hñr muajä hagjö dos mil gan haujim; cha k'érñm pñ p'atk'on" haichëjim hanñm. ²³ Magbaawai chi patronau magñgjä, "Pñjä chadcha piyón wajap'amñu; pua mua jaautarr t'um hagjoo habarmgui" hajim hanñm hirig. "P'atk'ondam póm k'aba deetarrau pua hñu jägbarm k'ai, hag jürr mua pñrlng warag hñr deejugui" hajim hanñm. "Jägbarpí pñjä hñchab hierrag dubwi mñ dñi honee habá" hajim haajem magñgjä hagjö.

²⁴ 'Maimua milpai hautarrjä bëejim haajem. Pari magua chan warm k'ñññ dënjö p'idx'awi gan

hauba harr haawai sii warag, “Señor, mua p^Λ k'ap'^Λ chit^Λmgui hajim han^Λm, p^Λ hōor däi hatcha s^Λerr^Λm. Mua p^Λ p'atk'onau p'idk'awi gantarr hak'iin, pua sii chi h^Λr^Λm m^Λ jua heem k'echeu hauk'amgui” hajim han^Λm, “p^Λ d^Λn sii chik'am jua p'it'ur hatarrta p^Λch d^Λnjö haajeeawai. ²⁵ M^Λchd^Λeu mag k'ap'^Λ chitaawai, p^Λ p'atk'onau m^Λ p'idk'aba, warag mua jēb heeta bēp s^Λujim. Magtarr haawai cha simgui” hajim han^Λm, “p^Λ p'atk'on p^Λchd^Λeu werp^Λatarrpierr.” ²⁶ Magbaawai chi patronau hirig, “P^Λan p^Λchta k'aibagnaa k'us^Λug s^Λerr^Λmgui” hajim han^Λm. “Pua m^Λ hōor däi mag chit^Λm k'ap'^Λ simta, ²⁷ ¿jāgwi m^Λ p'atk'on warag banco hee deen mabajī” hajim han^Λm jūrr hirig, “m^Λg m^Λch barbaicheewai h^Λr^Λlpai bāau sim hoochēmk'fir?” ²⁸ Magnaa haig narr k'^Λnag warag mag mil wai s^Λerr hi jua heem k'echeunaa jūrr diez mil wai s^Λerragta deepi jaaujim haajem.

²⁹ Mag nem higk'aa jaau höwia hich Jesuu magjim: ‘Hich hagjöta s^Λebahab hīchab Hēwandam hat'ee nem wau n^Λmjā. Har Hēwandam hat'ee nem wawaag nem par daúa hooba haajem k'^Λan däin hirua hich garmuajā hajap'a haju, hamau chok'ögba hi hat'ee nem wau naawai. Mam^Λ mag nem waumap'a n^Λm k'^Λan däi chan magba, hichd^Λeu hamag nem deetarrjā warag ham jua heem k'echeu haumaju. ³⁰ Magnaa, Mag chi patronau chi k'us^Λumie däi harrjö, hamach k'^Λircha ham serbiibag p'ënaa k'^Λichag hee bark'^Λliri jaaujugui hajim, mamta ham gaai wajaug bēemk'fir.

Mag hirua k'^Λichag ha s^Λerran k'^Λimie durr higwiata mag s^Λejim.

Jāga haju k'ai hōor däi Hēwandum Hiewaau hich bëem hed

³¹ 'Mach chi Hemk'ooi Hiewaata h̄ägt'armua mäch chognaan angelnaanau p'ʌlr t'uur bëem hedan, mächta chi Rey haawai mäch k'u juup-jem wajapp'a sim gaaita jupchëjugui hajim, hōor däi mächdëu k'ap nem wawaag. ³² Magbaawai hōor durrierram k'ʌnta t'um mäch chognaanag mäch haig p'ë hau bëepiju. Mag t'um h̄aba bi-ird̄baicheewaita oveja t'ʌajem pastorrau chi ove-janaandam hamach hag hap'a k'ëet paanaa chibjä hagjö hamach hag hap'a k'ëet paajemjö hajugui hajim, hōor däi.

³³ Mag jaaumamua hich Jesuu hi hiek mag hed hich dënk'a nám k'ʌnta hich juachaar gar t'ärk'ʌlinaa jürr k'aigbam k'ʌnta k'ëet hich juawë gar t'ärk'ʌlimaju haajem. ³⁴ Magnaa mag hich juachaar gar nám k'ʌnnag hichta Rey haawai hichdëuta hamag, "Pää, mä Hayau häu habarm k'ʌn, hierrag dubbat mä däi jooba wënrraag" haju hanaabá. "Mag durr hompaa nawe mäch Haai dälimua pärag nem deeju hatarr hïsta chadcha mä Hayau päächigcha deegpamgui" haju hanám, "päächdëu mä däi häu hatarr jürr." ³⁵ Magnaa hamag, "Pärauta mä jäsöö jeedä k'itaawaijä häu märlag t'achdam deejierramgui" haju hanaabá; "höbichaaga t'ʌnaawaijä häu märlag dödam döpijierram; mäch maba haajem k'ʌn hee chitaawaijä pärauta pääch haig jëramk'ür häu märlag didam jaaujierramgui" haju hanám; ³⁶ "k'ajüadam chukk'u chiraawaijä pärauta häu märlag deek'ërjierram; mä mor mas chiraawaijä pärauta häu mä hoot'urjierram; cárcel

deg preso chiraawaijā hagjö pārauta hāu mā hoot'urjierramgui” haju hanaabá hich Jesuucha, ham k'īir jāsenk'a hiek'amamua. ³⁷ Mag hamachig magbaawai mag hi juachaar gar nām k'ānnau jūrr hirig “Señor, ¿jāagwai mag pā jāsōo k'itām marau pā jāhogi?” ha jēeju hanaabá, hamachdēu hi k'īircha hooba haajerr haawai. “¿Jāagwai mag pā hōbissi k'itām hoobaawaijā marau pārlāg dōdam dōpij? ³⁸ Pā hiek mag maach haig jēramk'īir marau pārlāg maach dijā jaaunaa k'ajūadamjā chukk'u haawai deejeejim hanām, ¿ma jāagwai hajīma?” haju hanām. ³⁹ “Pā hiek mag pā mor mas sīewaijā marau hoot'urwi, cárcel deg preso sīewaijā hagjö marau pā hoot'urjim hanām, ¿ma jāagwai hajī, marau pā hooba haajerrta?” haju hanaabá, jūrr hirig hamach garmua. ⁴⁰ Magbaawai deeu hich Jesuu hamag, “Pārāu chadcha māchcha chan hoobajierram, pari pārāu jāg dau hap'ān k'it'ee harr k'ānnadām dau haug k'augwi ham dāi jāgtarr haig, māchchata dau haug k'aug nāmjō naabajieb” haju haajem hamag.

⁴¹ Warm k'ānnag mag hiek'awi hichdēupai jūrr mag chi k'aigbam k'ānn hich juawē gar nām k'ānnag, “Jōpai mā haigmua chawag hērēubaadēt” haju hanām. “Pāar mā Hayau chi maldisiem k'ānn haawai pāadēu k'īmie durr mepeer hich chognaan dāi sīemk'īir wautarr haarta hērēubaadēt” haju hanām, “hōtdau huu wējōm t'ōojā k'augba hich mag sīerrām hee naaimaag.” ⁴² Mag hiek'amamua hīchab hamag hamach k'īircha, “Pārāu chan mā jāsōo jēedā k'itaawaijā mārlāg t'achdam k'ōpibajierram; hōbichag k'itāmjā maachig, ‘Cha

k'érəm dödam döju k'ai' habajierram" haju hanəm hamag. ⁴³ "Hõor məch k'augbam k'ən heemjö p'ərədə chitaawaijā pārau mərləg didam deebajierram, pāach haig jēermk'īir. K'ajūadam chukk'u daaupamaa haawaijā put sördamjā deeba; mor massi chiraawaijā mə hoon wëtba; ni cárcel deg chiraawaijā mə hoon wëtbajierramgui" haju hanəm hamag hamach k'īircha. ⁴⁴ Pari hamachig magbaawai jūrr hamau hirig, "Señor, ḥjāagwai mag pə jāsōo höbissinaa pəch maba haajem heeta jēerju dijā chukk'u k'itəm marau bəlrjā pə hasekasbajī?" haju hanəm. "Jāagwai mag pə k'ajūadamjā chukk'u daaupamam marau pə hoojī? ḥjam mag pə mor massi marau hoojī, wa cárcel deg sim k'āijā marau pə hoon wëtbajī?" haju hanaabá, hamachdēu magbajim hamk'īir. ⁴⁵ Pari hichig magbaawai, mak'ən nagjā hirua magju hanəm: "Chadcha məlk'ən wounaan dau hap'ən wēnərraawai pārau bəlrjā ham dau haug k'augba harran, jāan məchchata pārau dau haug k'augba nəm k'abajieb, ham məchdēu pāwiata jāg wēnərrarr haawai" haju hanəm hīchab hamachigcha.

⁴⁶ Maimua ya hābmiecha hiek'a hoogpamua maar dak'īir, 'Muata mag hiek'abarm k'ənnan k'īmie durrtā wëtjugui hajim, mamta hich mag dau hap'ən wēnərraag. Mamə hõor wäjääun mag məch juachaar gar hat'am k'ənnan, məch dāita hich mag hiiu nəsisijugui hajim, hich mag wēnərraag.

*Jesús pər hawaag hibëptarr
(Mr 14:1-2; Lc 22:1-2; Jn 11:45-53)*

¹ Jesuu mag məg hatag deeu hich bëeju k'ap hamk'ñir mag jaau dichtarr k'ur, maach hich dñi hogdaba wënñrraaajerr k'ññnagta deeu magjim hich higwi:

² —Pärau k'ap'ñ nñmgui hajim, mñigmua k'ññai numí nñm hee p'iesta Pascua burru. Məg p'iesta heeta hõrau mñch chi Hemk'ooi Hiewaa pər dee-jugui hajim, pakuls gaai meerp'ë t'ñomk'ñir.

³ Ya mag p'iesta burru k'ññai numpai waaur nñm hee, p'adnaan chi pörk'a nñm k'ññn jöoin chi t'ierrnaan dñi hãba biirdñjierram haajem, p'adnaan t'umaam k'ññn pör Caifás di haig. ⁴ Mag hãba biirdñtarran, Jesús himeraa pər hauwi t'ñopñyaag hãba hibëpaag hajim hanñm. ⁵ Mamañ mag hi t'ñopñyaag hëk'a nñmta hamachdëupai deeu, —Hõor pöm məg t'ññn meeuk'apimaaugau, məg p'iesta hee chan hi chig haba, p'iesta dichtarr k'urta t'ñopñijugui hajierram hanñm.

*Hññirau Jesús pör hee jñgdeeu chootarr
(Mr 14:3-9; Jn 12:1-8)*

⁶ Mag nñm hee Jesús woundam Simón hanñm di haig sñejim, Betania p'öbör hee. Hich mag Simón hanñmpai hibñlr wauwi “p'ñe paraa k'itarr” ha t'ññrjeejim. ⁷ Mag di haig mes gaai hi t'ach k'ö hoo simta, hñli hãb jñgdee didam durrk'udau al-abastro hanñm dñn boteedidam wau k'itñm dñi dubchëjim. Mag jñgdee nem parhëpaaga sñerrñm. Mag waibëewi Jesús pör hee sñi choopñichëjim. ⁸ Mag hi pör hee choobapñim hoobaawai maach

chi Jesús däi wëñrrarr k'lan hee hääur k'lan
mə k'apeen meeuk'a p'öbaadëwi, —¿K'ant'eeta jäg
jägdee parhëpagk'am sii här choobapläima? hajier-
ram,⁹ nem parhëpag përpäiwi hag p'atk'onau dau
hap'lan k'lanndamag häu nemdam hau deeju hääb
síerrtä.

¹⁰ Mamə ham mag hiek'a nəm hich Jesuu
hür síerr haawai, —¿K'ant'eeta pärau chik'am k'ür
naaupi nəma? Hirua häuta jägdeeu mə pör
k'ooi sibahab hajim hamag. ¹¹ Məig heegar dau
hap'la k'it'ëem k'lanan pärau hich jäg pääch däi
hoo wai wëñrraju, mama mə chan tag pääar k'ür
chitabamgui hajim. ¹² Məg həlirau jägdeeu məg
mə k'ooibarmən maach jöoin hi haawai maach
meeunau haajemjö mə hauk'érju hedam hat'ee
hag nawe ya mə k'a p'uur sim k'abahab hajim.
¹³ Cha mə hiek'a chirəm hiek'au məg hatag paw-
iajä durripierr Hëwandamau hōor peerdəajem hiek
jaau wëñrrəm däi hīchab məg həlirau mə däi
məgbarmjä jaaub k'aba jaaujugui hajim. Mag,
hooba harr k'lanaujä hīchab hi hiigjeeju ha jaau-
jim hich Jesuu.

Judaau Jesús përtarr
(Mr 14:10-11; Lc 22:3-6)

¹⁴ Maach hi k'apeen hi däi doce hogdəba
wëñrraaajerr k'lan hee hääb Judas Iscariote ha
t'är síerrau p'adnaan chi pörnaan haar mawia
¹⁵ hamag, —Mua päächig Jesús par deebaawai,
pärau k'arr mərəg p'ag nə? haimajim haajem.

Magbaawai hamachdëu, —Marau parag treinta
piezas deejugui hajim hanaabá.

Magbaawai chadcha hich mag_{AM} gaai hi hëugar hi përpäijim hanaabá. ¹⁶ Magtarr haigmua Judaan sī hāba p'adnaan chi pörnaanag Jesús p_{AR} deejuuta hēk'a n_{AL}rraajeejim.

*Hābmiecha Jesús hich k'apeen dāi t'ach k'Ötarr
(Mr 14:12-25; Lc 22:7-23; Jn 13:21-30; 1 Co 11:23-26)*

¹⁷ Maach jöoin hi haawai pan levadura chuk'u wauwia k'oojem hag seman hee ya warrpem k'āai hāb hāspa hēebaadēm hed maach hich dāi wēn_{AL}rraajem k'_{AN}nauta marau hich Jesuug, — *¿Jamta nemk'oo jaram ovejadam t'ōonaa k'ō n_A?* ha jēeu naajim, k'ap haag.

¹⁸ Mag hichig jēebaawai hichdēu marag, — Jerusalén woun hāb sim haar hērēubaadēt hajim. Maimua mag_{AG} mua jaaupāi chir_{AM} habat: “Ya m_Ach t'ōju gayaa pamaawai, p_A di haigtā nemk'oo jaram ovejadam wauwi pāar dāi hāba k'ōm k'ōsi chir_{AM}” habat hajim chi wētju k'_{AN}nag.

¹⁹ Magbaawai chadcha hichdēu jaautarrjö, maar k'apeenau wētwi, hichdēu jaaup_Aitarrjö jaauwimawi, hi na mag nemk'oo jaram ovejadam wauwimajierram.

²⁰ Maimua hich hēudee hök'arta bēewi, ya k'īsu haadēm hee maach doce hi dāi wēn_{AL}rraajerr k'_{AN}n t'um hāba hi dāi t'ach k'ō naajim. ²¹ Mag hāba k'ō n_{AL}muata hichdēu marag magjim:

—Cha m_A hiek'a chir_{AM} hiek'au m_Aig maach hāba n_{AM} k'_{AN}n hee hābmua wir haig m_A hoomap'am k'_{AN}nag m_A p_{AR} deeju hajim.

22 Mag hūrbaawai, chadcha maar hök'īirjuu hap'öbaadējim. Mag nám hiek'au jūrram k'ānnau hirig, "Señor, hīsin mua k'āijāa hagam" haajeejim.

23 Mag jūrram k'ānnau hichig jējēeu k'aawai magjim:

—Chi mag wir haig mΛ k'aibag waujuun nau mΛ dāi hābam t'ēp hee pan sī k'öbarmugui hajim.

24 Magnaa hichdēu, —Hoo nám dau heyaa Hemk'ooi Hiewaa chadcha Hēwandam hiek p'ā sīsidm gaai jaau simjō wajapp'a dau haug wawaagpaama hajim. Pari hapk'iitΛ mΛ mag hap'ān hamk'īir wir haig mΛ pērtarr woun. Jāgλm wounaan t'aababa harr hak'iin hāucha hak'amgui hajim.

25 Magbaawai Judaau hichdēu k'abajim hamk'īir, —Maestro, hīsin mua k'āijāa hagam hajim.

Magbaa Jesuu hirig, —Chadcha pachdēu k'abá pua k'ap'Λ jaaubapāim; pachdēu k'abahab hajim.

26 Mag hiyāl t'ach k'ō námua Jesuu pandam juu hee haunaa, Hēwandamag hag paar hāu hajim hanaa k'ōreunaa marag hlapāijim. Magnaa, —K'öbat, mΛ mΛ morou hajim, chi pan higwi.

27 Maimua jūrr vino jarrdam hauwi, hag paarjā hagjō Hēwandamag hāu hajim hanaa deeu marag hlapāijim. Magnaa, —Döbat, mΛn mΛ bagau; hich jāg hābam jarr heepai döpetat hajim. **28** MΛg jarr heem vinodam döbarmta warrgarwe Hēwandamau hōor dāi hiek deeju haajerrau. MamΛ mΛg hiek'an hiek hiiuriugui hajim. MΛ bag mΛg vinojō k'itΛm hārbarmuata Hēwandamau hōor k'aibag t'um chug-paa haujugui hajim. **29** Pari mΛg döbarmjō chan

tag döba, hāba məchta məch Hayau t'umaam k'ʌn
 Pörk'apibarm hedta deeu hūwaai pāar dāi dōjugui ha-
 jim. Pari mag hed maach hoobarm chan hīsimjöpai
 k'aba, honeechata haju, nem t'ʌnʌm t'um chi hiiur
 haju haawai ha jaaujim hich Jesuu maachigcha.

Jesuu jaauwai Pedroou bñlrjā hi k'augbam haju jaautarr

(*Mr 14:26-31; Lc 22:31-34; Jn 13:36-38*)

³⁰ Mag maach hich dāi hāba wēnʌrraajerr k'ʌn
 hich dāi hāba mes gaai hiyʌl t'ach k'ö haaipawi,
 meuk'aarjā Hēwandam hiek Salmos hanʌm gayam
 hauwia, Olivo durrsñig wētjim. ³¹ Mam panaa
 Jesuu marag, —Hēwandam hiek p'ā sim gaai,
 “Mua chi pastor t'ōbapäaiwai chi ovejanaandam
 parhooba haaidʌju” ha simjö, hīsim hedaar pārau
 mʌ mʌch hap barpʌawi t'umaa haaidʌtk'ajugui
 hajim. ³² Mamʌ hūwaai p'iidʌwia mʌch hiiu chir-
 siewai pāar na mawia Galilea chiraimajugui ha
 jaaujim.

³³ Magbaawita Pedroou jūrr hirig, —T'umaam
 k'ʌnʌnau pʌch hap barpʌawiajā mua chan pʌ
 barpʌabamgui hajim.

³⁴ Magbaa Jesuu jūrr, —Pedro, cha mʌ hiek'a
 chirʌm hiek'au nau hāt'ārr bñjeu nawe biek t'ārjup
 pua hōrag bñlrjā mʌ k'augba chitʌm hajuwai ha-
 jim.

³⁵ Mamʌ Jesuu hichig magbaawai chará
 warag Pedroou hirig, —Pʌ t'ōbaimam haar dāi
 t'ōimaju hawiajā mua chan pʌ k'augba chitʌm ha
 hiek'abamgui hajim.

Hirua magbarm dāi maach chi k'apeenaujā
 t'umaam k'ʌnʌnau hich mag hiek'ajim.

*Nemjīrdö Getsemaní hanₙam hee Jesús oraatarr
(Mr 14:32-42; Lc 22:39-46)*

36 Maigmua jūrr nemjīrdö Getsemaní hanₙamλg maar p'ē harrjim. Maimua mam barwi, —Mlig n̄isit, mₙ chum hāgt'aag jēwaak'emgui hajim.

37 Maimua t'ārjuppaim k'ₙn dāi petajim. Mag hich dāi p'ē harrtarr k'ₙn hāb Pedro hajim, maimua tagam k'ₙn numí jōoi Zebedeo chaain hajim, Santiago Juan dāi. Mam paauk'abaimaawai ham hiek hök'īirjuuga haadēmua gaai machaaga haadējim haajem, chi Jesús. **38** Mag simua hamag, —Mₙn dēgölp gaai machgau hök'īirjuuga haadēm; hāba mₙch t'ōjuuta k'īirju chirₙmgui hajim. Pāar mₙlīg n̄isit, mamaₙ mₙ dāi dauk'ana habat. Hoob k'āmiet hajim hanₙam.

39 Hamag mag jaau p̄lawi hichin ham bi-gaau ham warp'aapai s̄leimajim haajem. Magnaa jēk'ₙt t'ₙk'ōonaa k'īeb jēb gaai dagau d̄lRNAA hāgt'aag jēuemamua, “Tata, pua k'ōs hak'iin, hatcha mₙ dau hap'ₙn hapibak'amgui” hajim hanₙam. “Deeum nem waubarmuajā hagjö hōor peerdₙ hauju hayaa hak'iin, mₙ gaai machag mₙgcha hāwatbak'am. Pari mₙchdēu k'ōsi chirₙmjö k'aba, p̄chdēu k'ōsimjöta mₙ dāi habá” ha jēuemajim haajem.

40 Mag hich Hayag jēeu s̄i hawi ham hoon bēejim haajem. Maimua hoocheewai ham k'āi n̄amta hoochējim hanaabá. Magbaawai Pedroogta, —Pāar chan horadam hābjāta mₙ dāi dauk'ana k'aba n̄am. **41** Jāg k'āi n̄a haju k'āai Hēwandamagta jēeu n̄a habat'ā hajim hanₙam, dösätag hādₙl̄r pāach t'ₙ haupim hugua. Mua hoowai pārau pāach hödiwan

chadcha jëeum k'õsi durrumta, pari dap'ökgauta pödbam hajim haajem hamag.

42 Maimua hichin deeu hũwaai mawia jëeubaadëmua hich Hayag, “Tata, pua mΛ mΛg dau haug waupibaju hayaa hak'iin häu hak'amgui” ha k'itaajeejim hanΛm; “mamΛ hichiita mΛ hap'ΛΛ haju haai chirΛm k'ai, hagjö häu sim. Ma däi pΛchdëu ham haig habá” ha jëeumajim haajem.

43 Mag jëeu sīi hawi deeu ham hoon bëewaijāh, mag hi k'apeen hirua p'ë harrtarr k'ΛΛn dap'ökgau pödjä dau hẽeba sīi k'äidatk'a t'ΛnΛmta hoochëjim hanaabá. **44** Mag k'äidatk'a t'ΛnΛm hoobaichee deeu hich sīerr haar mawia hich hag hiekpai deeu hich Hayag jajawagmajim haajem. Ma biek t'ärjupam hajim haajem, mag jëeu sim. **45** Maimua hũwaai hoon bëewaijā hagt'a hich k'apeen k'äidatk'a t'ΛnΛm hoobaichee hamag, —¿Hagt'a pāar sīi k'äi gaaita nΛ? hajim hanΛm. Ya pekau pōm sīsidlm k'ΛΛnag mΛch chi Hemk'ooi Hiewaa pΛr deeju hora pabaichëbab. **46** P'iidatk'abat'Λ, maimua maach k'apeen haar wëttarraugui hajim hanΛm. Ma hoomap'am k'ΛΛnag mΛ pΛr deeju wounan ya dakpa hurumgui hajim hanΛm hamag.

Jesús par harrtarr

(*Mr 14:43-50; Lc 22:49-53; Jn 18:2-11*)

47 Mag maar haig bëewi hagt'a hich Jesús maar däi hiyÄÄ dΛnΛm hee, hich mag maach hi k'apeen doce narr heem hÃb Judas hanΛmta hoor pochag hurajim. Mag wëdurum k'ΛΛnan häaur k'ΛΛn es-paar juu panhap'a bëe t'Λnaawai tagam k'ΛΛn pa däijä bëe t'Λnaajim. Mak'ΛΛn, p'adnaanau jöoin chi pörnaan däimua päitarr k'ΛΛn hajim. **48** Mag

chadcha hōor pochag bëewi ya chi Judaau hag nawe, “Nau mua pāach dak'īir k'īir hāl̄ hat'amta p̄lr hat'at” ha jaau wai sīerr haawai ⁴⁹ hich dāi wēnārrām k'ān Dak'īraa hichdēu jaautarrjō Jesūs dāi hāba dānāluuwimawi hirig, —Maestro, Ɂāgpai chirā? hanaa hi k'īir hāl̄ hat'ajim.

⁵⁰ Magbaa Jesuu hirig, —Pāch hōor hawaan bëetarr jöpai p̄lr hat'aad perá hajim.

Magbaawai tagam k'ānau dāi haig bëewi Jesūs p̄lp'öbaadējim.

⁵¹ Mag hi p̄lp'öbaadēm hoobaawai maar heem k'ānau hābmua hich espaar sārr ha jēu hat'awi chi p'adnaan t'umaam k'ān pōr hag chog haig sīerr kachta hoort'ubapāijim.

⁵² Magbaawai Jesuu hirig, —Jöpai pāch espaar hich deg p'ī sīubā hajim. Pua k'augba sīeb hajim, esparau wērbānaa hōor k'ēch nām k'ān hagjō esparauta k'ēchmaju. ⁵³ Mua māch chig hapibaju hak'iin, māch Hayag jēebaawai hirua mā t'ālamk'īir Hēwandam chognaan pōoma milam k'ān hap'a doce ejérctos k'āijā deepāijugui hajim. ⁵⁴ Mamā māch t'ālamk'īir mua jēebaawai mag hōor pōm deepāik'iinjā, Ɂāga Hēwandam hiek p'ā sīsidām gaai mā higwia jaau sim t'um hich hagjō habarju? hajim Pedroog.

⁵⁵ Mag hiek'apāiwia jūrr hich p̄lr hawaan bëetarr k'ānagta, —Pārau hoowain mān sīi hōor nem jīgk'anāa hōor t'ōomiejōta chirab hajim jāg pārau sīi mā haig juu hee jierrnempan happai bēeg hat'ee? Hag na hed hēepierr pārag mua Haai hi jēeujem deg Hēwandam hi jaaujeewai bāl̄rjā pārau mā p̄lr haubajierram. ⁵⁶ Pari pārau hīs mā

däi mʌmʌgk'amʌn, jääan warrgar Hēwandam hi jaauemienau jaautarr t'um hag heyaa höbërmk'īrau hajim.

Ya hirua mag hiek'abarm hee, hīchab maach chi k'apeenaujā chi Jesúś hich happai werpʌawia parhoob dʌrmid p'öbaadējim.

*Jesús judionaan Asamblea hee wai narr
(Mr 14:53-65; Lc 22:54-55,63-71; Jn 18:12-14,19-24)*

⁵⁷ Mag hi pʌr hawaan bëetarr k'ʌʌnau warre p'adnaan pör Caifás haarta hat'aadējierram, mamta Moiseeu ley p'ã pʌarr jawaag chi machnaan däi jöoin chi t'et'emnaanpa däi hāba biirdʌ narr haawai. ⁵⁸ Mag hamau hi hat'aadeewai Pedro hiek hiruata warppaimua hoopäräigmamua mag chi p'adnaan pör haig di hūjärr dubimajim haajem. Mag dubwi, “Mäigmua hook'im jääga haju k'ai” hawia, Haai hi jëeujem di t'ʌajem k'ʌʌn hohoodö nʌm haig däi jupimajim haajem.

⁵⁹ Maagwai p'adnaan chi pörnaanau judionaan Asamblea heem k'ʌʌn däimua chi Jesuu nem wauba harrta sëuk'a hi gaai t'ʌräiju hëk'aajeejim hanaabá, magʌm gaaimua hi t'ōopäaig. ⁶⁰ Mamʌ par mag jürram k'ʌʌnau sëuk'a hi gaai nem parhooba t'ʌräiju hëk'a nʌmjä pödba haajeejim haajem. Mamagk'am hee, hōor numí chi sëumien bëewi, ⁶¹ —Mag wounau maar dak'īir, hiruan mʌg Haai hi jëeujem di pogueupʌinnaa k'ääi t'ärjuppaim hee deeu hëu dʌnʌluju ha hiek'a sñejimgui hajierram hanaabá.

62 Magbaawai chi p'adnaan pöröu dʌnʌlunaa Jesuug, —¿Pua ham hiek'a nʌm hūr chirá? ¿K'an jägwi jäg pʌ hiek'amap'a sī? ¿Pua chadcha mag hiek'ajī wa hiek'abajī? Jaaubá hajim hanʌm hirig.

63 Pari magʌmjā Jesús bʌlərjā jʌl haba, warag k'uu sīsijim haajem. Mag hich hiek hæk'aba habaawai deeu hirig chi p'adnaan pöröu, —Maach Hēwandum hich mag hiiu sīerrʌm hiek gaai t'ʌwi muata pʌrʌg “Jaaubá” ha chirʌm. ¿Pʌlta chadcha Hēwandum Hiewaa hichdëucha jʌr hauwia pʌju jaaujerrá? Marag jaaubá hajim hanʌm.

64 Magbaa Jesuu hirig, —Pua k'abá hag heyaa jaaubapʌim hajim hanʌm. Mʌ cha hiek'a chirʌm hiek'au mʌg woun Hemk'ooi Hiewaa Hēwandum chi juu t'ierr bigaau hi juachaar gar hoo sim pārau pāach daujääu hoowi hedjä baug hee hurumjā hoojurau ha hiek'ajim haajem, haig narr k'ʌn dak'īir.

65 Mag hūrbaawai chi p'adnaan pöröu hich k'ajūa mor gayamta sʌrr habarmʌn, warre nem pōm jẽ werbpʌjim hanaabá. Magnaa, —Mʌg wounau hiek'a sim chan häu k'aba sim. Maach wounaan t'um häba t'ʌnʌmta hiita mag Hēwandum Hiewaa hanaab. Ya pārau pāach jʌgʌucha hūrbarm. **66** ¿K'ani maadēu tag hūrm hig nʌ? hajim hanʌm, hich k'apeenag.

Magbaawai mag k'apan haig pos t'ʌnarr k'ʌnau, —Hí chadcha kulp pōm sīebahab; magua warre t'ðopʌiju haaita simgui hajierram hanʌm.

67 Magnaa hi k'īir gaaijā hichö t'unaa hi gaai mas waumajim hanaabá. Pogk'a hi k'īidadcha

juajāau deenaa ⁶⁸ hirig, —Pachta chadcha war-
rgarwe hich Hēwandamaucha j̄r hauwia p̄iju ha-
jerr k'ai, magan jaaubá: ¿k'aíuta p̄ k'iidachaa dee
sī? haajeejim hanam jūrram k'lanau.

*Pedroou bñl̄rjā Jesús k'augba chitam ha
hiek'atarr*

(*Mr 14:66-72; Lc 22:56-62; Jn 18:15-27*)

⁶⁹ Mag chi t'et'em k'lanau Jesús d̄i mama
k'aawai Pedro hiek hi daaughajār hūjārr hoo chirajim
haajem. Mag hi hoo chiram haigta, mag
degam h̄lli chi di k'lan chog bēewia hirig, —Pajā
hīchab jāg Jesús Galileapierr d̄i n̄rraajemlugu
haichējim hanam.

⁷⁰ Pari hichig magbaicheewai hi hiek hirua t'um
haig narr k'lan dak̄ir, —Mua k'augbam p̄ k'an
hata hiek'a sim k'ai; mua magam wounan k'augba
chitam ha chirajim hanaabá.

⁷¹ Hichig magbaicheewai hi hiek mag hich chir-
rarr haigmua daaughajārm puertdi haar majim
haajem. Mam̄ mamjā hagjō deeum h̄lirau hi
hoobaawai maguajā hich haig narr k'lanag, —Jāg
wounan Jesús Nazaretpierr d̄i n̄rraajemluwai
hajim hanam hirig.

⁷² Pari magbaawai magagjā hichdēu, hirua
magam Jesús k'augbam ha chirajim haajem.

⁷³ Maimua magtarr k'ur n̄lapai hawi hi hiek
maig hich d̄i di hūjārr narr k'lanapai deeum hirig,
—Marau hoowai pajā chadcha hi d̄i wēnrraajerr
k'lan heemlu. P̄ hiek'a sim gaaipai merag
chukk'u simgui hajierram hanaabá.

⁷⁴ Magbaawaita hirua warag k̄ir mor
chigpai hiek'amamua, —Chadcha mua magam

wounaanjā k'augab chit_Δmta pārau m_Λr_Λg mag naaba ha chirajim hanaabá hich Pedroou.

Mam_Λ hirua mag hiek'abap_Λim d_Λicha hāt'ārrta kekerekee hahbar.⁷⁵ Mag hāt'ārr hiek hūrbaawaita hich Pedroou jaauwai hi k'_Λir heyaa d_Λhn_Λisijim han_Λm, Jesuu hichig "Nau hāt'ārr b_Λeju nawe pua biek t'_Λärjup hōrag m_Λ k'augba chit_Δm ha hiek'aju" hatarr. Mag k'_Λir hee d_Λn_Λisim habarm_Λn chadau gaai machaaga haadēmuu dawag hōbérwi warre hö jāsenag haadēmuu b_Λe chir_Λ hajim haajem, hichdēu jaauwai.

27

*Jesús Pilato haar harrtarr
(Mr 15:1; Lc 23:1-2; Jn 18:28-32)*

¹ Maimua ya hāspabaadeewai p'adnaan chi pörnaan judionaan tagam k'_Λan hagjö chi t'et'em k'_Λan d_Λi biird_Λnaa deeu hiek'awi warre Jesús t'_Λop_Λiju k'_Λirju p'_Λobaadējim haajem. ² Mag hamach hap hiek'awi, jāgadau jua b_Λark'anaa, Pilatoota Romaam reiu pāiwia gobernadork'a sīerr haawai, hirigta t'_Λopi jaaumk'_Λir hi haar harrjierram.

Judaau hichdēupai hich hö jorrkaa t'_Λotarr

³ Mag Jesús t'_Λopi jawamk'_Λir Pilato haar jua b_Λrn_Λaa hat'aadēm hūrbaawai chi Judaau deeu hūwaai t'umaa hewag k'_Λirjuwia, chi p'adnaan pörnaan chi t'ierrnaan d_Λi n_Λm haar mawi, mag Jesús paar hichig p'atk'on p'agtarr t'um hūwaai hamag deeimajim hanaabá. ⁴ Mag deeimawia magjim han_Λm:

—Jāg woun b_Λarjā nem k'aigba wautarrjā chuk'u k'it_Δmta pārag p_Λr deetarr gaaimua, m_Λan

chadcha pekau pöoma waubarm. Jā chan bñlrgjā hiekk'õr chuk'u sñejimgui hajim hanñm.

Pari magbaawai hamachdëu jürr hirig, —¡Hidëu mag simgui hajim hanñm; maata magan maar gaai mas sñeba! Maigjä pñchta pñ mag chirabahab hajierram hanñm.

⁵ Hamachdëu hichig magbaawai mawia chi p'atk'on Haai hi jëeujem deg barpñawi higbaadëjim haajem. Mag mawi, hichdëupai pa gaai hñgt'aa jñgad jñnaa, t'oom k'ëu hich hö gaai jñnaa, baudñ hich hö jorrkaa t'õojim haajem.

⁶ Mag barpñabajewai p'adnaan chi pörnaanaau chi p'atk'on p'ë hauwi, —Mñg p'atk'on hñor t'õuju paarta p'agtarr haawai pöd maadëu ofrenda hee hausñubamgui hajierram hanñm.

⁷ Maimua hag k'ur deeu hamach hap hiek'awia hag p'atk'onau jëbta pér hauju hajierram haajem, durr warpmua hñor bëe nñm k'ñn meeabaawai hag hee hauk'ëraag. Mag p'atk'on Jesùs param harrau jëb pér hautarr, Campo del Alfarero ha t'ñr sñejim. ⁸ Mag jëb gaaita Judaau hich t'õotarr haawai hñs hewag pawiajä mag jëb hagt'a “bag hñrtarr param p'atk'onau jëb pér hautarr” ha t'ñr sñerrñm. ⁹ Hamau mag p'atk'onau mag jëb pér hat'am haig, hñchab magju nawe Hñwandam hi jaaumie Jeremías k'ararrau hiek'atarr heyaa höbérjim hagjö. Hirua nawe hiek'atarr mñg hajim:

“Israelnaanaau chi precio jaautarrpierr treinta piezas hauwi

¹⁰ hag p'atk'onau el Campo del Alfarero pér haujierram, maach Pör Hñwandamau mñrgjä jaautarr hipierr” ha p'ã sim. (*Zac. 11:12-13*)

*Jesús Pilato k'ürp'ee wai narr
(Mr 15:2-5; Lc 23:3-5; Jn 18:33-38)*

¹¹ Mag harrwi chadcha Pilato na wai naaimajim haajem. Magbaa Pilatoou hirig, —¿Chadcha pλta judionaan Reí? ha jēeujim hanλm.

Magbaawai Jesuu hirig, —Pua k'abá k'ap'Λ jaaubapλimgui hajim hanλm.

¹² MamΛ hirua mag hiek'abarm hūrbaawai p'adnaan chi pörnaanau chi t'et'em k'ΛΛn däimua warag hi hēugar sēuk'a hi k'aibag jaaup'öbaadējim hanaabá. MamΛ hich k'üir mamagk'amjā Jesuu bädam hābjā hiek'aba, warag k'iuu sīejim haajem.
¹³ Mag ham hiek hāk'aba haawai deeu hich Pilatooupai hirig, —Pua chan pλch k'üir mag hiek'a nλmjā hūrbahab, sīi k'iuu jamaag hajim hanλm.

¹⁴ Pari par hich Pilatooucha magtarrjā, ni bā hābjā jλΛ habajim haajem. Mag hich k'üircha hiek'a nλmjā sīi k'iuu hichig k'abamjö sim hoowi Pilatoou hich hödegpai, “Mua hōor mλg hooba chitΛmgui” hajim hanλm.

Hamach chi judionaanaupai Jesús t'öopi jaau-tarr

(Mr 15:6-20; Lc 23:13-25; Jn 13:38-19:16)

¹⁵ Mag hag nawejā mag p'iesta hee paawai hōrau jaaubarm presota chi gobernadorrau sīi hich jāg höbeerpääjiejim. ¹⁶ Maagwai preso hāb sīi t'ärp'öö sīerrΛm sīejim, Barrabás ha t'xr sim. ¹⁷ Mag hōrau jaaubarm presota sīi höbeerpääjerr haawai, Pilatoou hich hödegpain Jesuuta sīi höbeerpäim k'ōsi sīerr haawai, mag hōor pōm wējomλg jēeumamua, —¿Chijāata pārau sīi hich jāg pλapλipim k'ōsi nλ: Barrabás, wa Jesús hich Hēwandamau pλiju haajerr

hanam? ha jëeujim haajem hamag. ¹⁸ Chi Pilatoou k'ap'la sëejim haajem, hamau hamachdëu Jesuu nem wau narrarrijö pöd nem waubam gaaimuata mag hi par dee wai narr.

¹⁹ Magnaa hõor dak'ir hich juupjem sie gaai hoo sësijim hanam. Mag hoo simta hi hælirau hirig, —Jäg wounan hõor wajap'amuwai; hoob jää chan k'aibag waupi jaaum. Hedaar mä k'ääi k'ork'aa k'aibag k'ääi k'ork'a hlaajim hi gaaimua ha jaaupäijim hanaabá.

²⁰ Mamä mag nám hee, chi p'adnaan pörnaanau tagam k'lan chi t'et'em k'lan däimua warag hõor wawik'a t'lanluujim hanam, sii Barrabaata höbeerpi jaaunaa Jesús t'öopi jajaau hamk'ir. ²¹ Ya mag wawik'a t'anam hee, deeu chi gobernadorrau jëeumamua hamag, —Mag numí nám haig, ¿chijäata pärau sii chigjä haba höbeerplipim k'ösi ná? ha jëeujim hanam.

Magbaawai hamachdëu Barrabaata höbeerpi jaau haajeejim hanaabá.

²² Magbaa deeu Pilatoou hamag, —Magan jäg Jesús mag warrgarwe hich Hëwandamau päiju jaaujerrta mäg narram hanam däi ¿mua jägajuma? hajim hanam.

Magbaawai t'umaam k'lanau hihäba, “Pa gaaita meerpbapäri” haajeejim hanaabá.

²³ Magbaa, —¿Pari k'an nemta hirua k'aigba waujima, pärau mag warre hi t'öopi jaau nám? hajim hanam chi Pilatoou.

Hichdëun sii rlapäim k'öchgau par mag jëeu hook'amjä warag pa gaaita meerppi jajaau haajeejim hanam.

24 Pilatoou Jesús p_Λapäiju hēk'a n_Λm pödba s_{ii} waragta hōor p'ogd_Λmam hoobaawai dō haibëepiwi t'umaam k'_{ΛΛ}n dak^ūir juu s_{ii}gpäijim haajem. Magnaa, —Pārau m_Λg woun hiekk'ōr chuk'u simta t'ōom_Λn m_Λ chan b_{ΛΛ}rjā kulp chuk'u chir_Λm, maan ya pāach happaim nemeu; m_Λ gaai t'_Λmiet hajim han_Λm hamag.

25 Magbaawai t'umaam k'_{ΛΛ}nau sereu p'öbaadëmua warag, —Marau p_Λ gaai t'_Λbam; maachta maach chaain d_Λi kulp paraa n_Λisibajupa hajierram hanaabá.

26 Mag chadcha hamachd_{eu} jaau narrjö, Pilatoou Barrabaata s_{ii} höbeerpäiwia, Jesús w_Λpi jaanna, pakuls gaai meerppäimk^ūir warre soldaaun juu hee t'_Λs_{ii}epäijim haajem.

27 Magbaawai gobernador di haar harrwi mam pabaimaawai chi soldaaunau hamach k'apeen k'apan t'_Λrk'a hauwi hamach jārrcha wai naajim haajem. **28** Magnaa hi k'ajūa h_Λr_Λm hēerpäinaa, jūrr dewam p'uríhi simta jūapipäinaa, **29** miu dēn wērjūchk'a simta pörsirk'a jūapipäijierram haajem. Magnaa hīchab hi juachaar gar padamjā joot'_Λpäijierram hanaabá. Magnaa mag hamach rey han_Λmua hi wau n_Λmuata hi k'_Λirp'ee j_Λepör p'ōbk'anaa, —¿Jāgpai chir_Λ Judionaan Rey? haajee-jim han_Λm.

30 Magnaa jūrram k'_{ΛΛ}nau bëewi, hi gaai hichö t'unaa, hi juu hee hamachd_{eu} padam joopäitarraupai hi pörchajā w_Λmaajeejim haajem. **31** Mag hi dau hap'_{ΛΛ} wau wai n_{ΛΛ} hawia, hamachd_{eu} hirig k'ajūa jūapitarr deeu hēer hauwia, hich k'ajūa chaardamta deeu

jūapinaa, maimuan chadau pa gaai meerp'ëpääin hat'aadëjierram haajem.

*Jesús pakuls gaai meerp'ëtarr
(Mr 15:21-32; Lc 23:26-43; Jn 19:17-27)*

³² Mag wai höbérwi hag däi wëtumua k'ad hee woun hāb Simón hanäm deeum p'öbördam Cirene hanäm heem däi t'ëijierram haajem. Mag däi hoobaawai chi soldaaunau jûrr hajués magagtä Jesuu pakuls harrmatarr harrpijierram.

³³ Mag harrmamua buchagdam Gólgota hanäm haar paauk'abaimajim. Mag Gólgota haawai "pörpá durrsí" haawaiu. ³⁴ Mag mam paauk'abaimaa vino hiel hanäm däi nem hachaaga waauréu simta dömk'íir deejierram. Mamä Jesuu sii bñrñ dö hoowi tag döbajim.

³⁵ Ya pakuls gaai meerp'ënaa jiirjop sñuwia, hamach chi meerp'ë narr soldaaunaupai, k'aiuta chi k'ajüa jñabarju k'ai hawi, jëb gaai mokdaudam baraag paauk'ajierram haajem, mag námua gan haumaag. ³⁶ Maimua mag chi k'ajüa hamachpierr wai nñisiewai t'la námua warag k'at hohoodö hap'öbaadëjim hanaabá, chi pakuls dak'a.

³⁷ Hi meerp'ë jiir wëjöm pör hñr hësapdau p'äk'a sim gaai jaau sñejim, k'an gaaimuata hi mag wai naají. Chi hësapdau gaai "Chamñta Jesuu, Judion-aan Rey" ha p'ã sñejim.

³⁸ Mag hi meerp'ë wai nám däi hñchab hi bi-gaau chi nem jñgmien numí hagjö pa gaai hamach k'ik'ietdö meerp'ë sñuijerram: hāb hi juachaar gar, hāb hi juawë gar. ³⁹ Mag hi meerp'ë wai narr hñor diichjem dak'a harr haawai dich nám k'ñnpaujä hi wau nám hiek'au warag hirig heerpanaa hñi

p'ʌʌrp'ʌʌrnnaa, **40** —Wa jāgʌm k'aba puan mag Haai hi jēeujem dijā t'um pogueupʌinaa deeu k'āai t'ārjuppaim hee hēu dʌnʌʌuju haajerrta, jāg pua wir haig pʌchpai peerdʌ haubama. Pʌ chadcha Hēwandum Hiewaa k'ai, magan jāg pakuls gaaimua heeg hʌʌrbabaad haajeejim hirig.

41 Mag nʌm dʌi chi p'adnaan pörnaanau, Moiseeu ley p'ā pʌarr jawaag chi machnaanau tagam k'ʌʌn chi t'ierrnaan dāimua hirig, **42** —Deeum k'ʌʌnan peerdʌ hautarrta pʌchta pödbahabma. Pʌ judion-aan rey k'abá; maar dak'īr jāg pakuls gaaimua heeg hʌʌrbabaad. Mag hoobaawain chadau marau hæk'aju haajeejim. **43** Pʌ hiek mag Hēwandumau pʌ chig hapibaju hanarr haawai, chadcha hichdēu pʌ k'ōsi sim k'ai, nau hirua pʌ k'aigpér hauju. Mag-aag pʌchdëuchajā pʌ Hēwandum Hiewaa hanarrau haajeejim hirig, ya pakuls gaai pawiajā.

44 Jūrram k'ʌʌnau hirig mamagk'am hūrwi mag chi k'aibagnaan numí hi bigaau hagjö jiir hʌid t'ʌnarr k'ʌʌnaupa warag hi wau hiek'a naajim hanaabá.

Jesús meetarr

(*Mr 15:33-41; Lc 23:44-49; Jn 19:28-30*)

45 Hedausී t'ʌnʌm hee, dēgölp hedau k'ībaadëm habarmʌn sīi warre hedaramjöta jōisijim. Mag k'ī t'ʌnʌ hawia hedau p'ʌʌibaajér las tres naata deeu haardʌbaadëjim. **46** Magbaadëm hee Jesuu t'et, “Elí, Elí, ¿lema sabactani?” hajim hanaabá. Mag sim haig maach meúan, “Aay, Hēwandum, ¿k'ant'eeta pua mʌ mʌg dau hap'ʌʌ chirʌmjā mʌrʌg hoobamjöö haadëma?” ha k'itʌm hajim. **47** Hāaur k'ʌʌn haig narr k'ʌʌnau mag hi hiek'abarm hūrtarr

haawai jūrr hamach k'apeenag, —Keena, pāadë hūrbat: Maguan warrgar Hēwandam hi jaaujerr Elías k'ararrta hich haig t'är simwai hanaajim, hirua hiek'atarr k'augbam gaaimua.

48 Hirua magbarm bärre hābmua k'ap'igbaadëwi, putjö hūhüp'ë k'itłm gaai vino hadchuchúhu simta dorrdñnaa waibëewi, pa gaai bʌłrnaa hi hi haig haa haujim, hag gaaaim bereu dömk'íir. **49** Pari hābmua hi däi mamagk'am hee, hāaur k'ʌnau jūrr, —Hidëu hi sīubá, daau nau Eliaau hi jäigmua heeg jiirpäyaan pierrju haajeejim.

50 Mag jöchk'ërʌn hawia, t'et häa ha k'itawia, warag chaaupabaadëjim. **51** Mag hi chaaupabaadëm däi hīchab Haai hi jéeujem deg hierrgajärcha put nem parrg t'uur hēu wëjorrtä hāgt'aamua heeg sʌrr habarmʌn warre järrcha t'oop'em numiita jijirar jōisijim. Magbarm däi hʌlur t'eega duuibaadëmua mokpörpa t'örrchëchëuk'am däi **52** hōor hauk'ërtarr jēbdipa weeuđatk'amam hee, k'ëchtarr k'ʌnnta deeu p'iidatk'awi hiiu nʌrrjëe haadëjim. Mag deeu hiiutarr k'ʌn hāu wajap'a Hēwandam hiek hāk'a durrumta hötarr k'ʌn hajim. **53** Mak'ʌn Jesús hiiu p'iidatkarr hēudee hamach jēbdegmua höbërdatk'awi Jerusalén p'öbör hee wëtjierram. Mag ham p'öbör hee naaimatarrijā hōor k'apank'am k'ʌnau hoojierram.

54 Magbaawaита capitán soldaaun däi Jesús pakuls gaai jiir wëjöm heegar narr k'ʌnau mag hʌlur t'eeg duuibaadëm hee, mamagk'am hoop'öbaadee jāp'ierr nʌm hiek'au warag, —Mag wounan chadchata Hēwandam Hiewaa hajim hajierram.

⁵⁵ Mag hi par hauju nawejā hichab hllin hi juag hoojerr k'llan k'apan Galileamua hi dai beetarr haawai mak'llanau hi dai mamagk'am warpmua hoo naajim. ⁵⁶ Mag warpmua hoo narr hee naajim: María Magdalena, habak'ai María, Santiago dai Josenaan ham had, maimua jooi Zebedeo chaain hadjā dai haig slejim.

Jesús hauk'ërtarr

(*Mr 15:42-47; Lc 23:50-56; Jn 19:38-42*)

⁵⁷ Maimua ya p'äarmam hee, rik José hanlm beejim. Hich mag woun Judea durr p'öbördam Arimatea hanlm haram hajim. Chi Jesús t'öju nawe ya hichdëujā Jesús higar slejim. ⁵⁸ Mag slewai Pilato haar mawia ya Jesús mee k'ërlam mordam hauk'ëraan maag jeeuwimajim haajem. Mag jeeubaimaa Pilatoou hich soldaaunag deepi jaaujim haajem. ⁵⁹ Magbaa Joseeu mawia, ya chi meendam heeg paa hauwi, harrwi, diesdam memerk'ögjā chuk'u bäpp'ä k'itam hee plrëuna, ⁶⁰ hag nawe hichdëu hich hat'ee durrbä k'öpag hee jebdi hiiur k'örpitarr hee hauk'ërt'urjim, wajapcharan hich jeb gaaima. Magnaa mokpör pöm simua chi jebdi hi hee wajap'a joot'l plawia higbaadëjim. ⁶¹ Maml mag chi José Arimateapierr petamjä María Magdalena chan maba, habak'ai María dai hamach numpai chi hap'llandam hauk'ërtarr jebdi haig hohoodö nlisijim.

Soldaaunag Jesús hauk'ërtarr jebdi t'lapitarr

⁶² Hag noram sii juu hllijerr hed, wajapcharan sabarhedma, chi p'adnaan pörnaan Moiseeu Hewandam hiek p'ä plarr wajapcha hllrk'aajerr k'llan dai Pilato haar wëtwia ⁶³ hirig, —Marau

k'ir heyaa n_{am}gui hajim han_{am}, jāg sēunem nem jaau s_ierrarrau jaauwai, hiin meewiajā k'_{aa}i t'ärjup n_{am} hee deeu hiiu p'iid_{ju} ha hiek'atarr.
64 Magtarr haawai k'_{aa}i t'ärjup soldaaunag chi jēbdi haig t'_{aa}pihbá; magba hak'iin heeu dēgölp chi k'apeenau hedhaar bēewia, chi binaan hamach juu k'ap hauslunaa, naspawia chadchata deeu hiiu p'iid_{ju}jim haduk'am. Magta haju hat'een magan warram k'_{aa}i warag hatchata sēuk'a nem jaau n_{lisijugui} hajierram haajem, Pilatoog.

65 Magbaawai Pilatoou hamag,—Pāachdēu mag n_{am} k'ai, magan soldaaunan har t'_{an}n_{am}. P'ē harrwi pāachdēu k'ōchagpierr chi jēbdijā wajap'a p'_{aarnaa} j_{llrt'} p_{la}babajēt hajim han_{am}.

66 Magbaawai chadcha soldaaun p'ē harrwi mag chi jēbdi hee mokdau joot'_ā s_ierr hārjā wajap'a dusnagjö simua j_{llrt'}p_{lä}jierram hanaabá. Magnaa chi soldaaunag k'_{aa}i t'ärjup hogd_{ba} haig t'_{aa}pi jaaujierram haajem.

28

Jesús p'iid_{tarr}
(Mr 16:1-8; Lc 24:1-12; Jn 20:1-10)

1 Jua hāi k'_ēutarr noram, domighed hedp'erre hagt'a k'_īsu n_{lwe} María Magdalenaau deeeum h_{ll}li hagjö María ha t'_ār s_ierr dāi Jesús hauk'ërtarr jēbdi haar hoon wētjim haajem. **2** Mag n_{am} hee Hēwandam chog hāgt'armua bēewi mag mokpör chi jēbdi hee joot'_ā s_ierr chaaug p_lrēubapäaiwai h_{llur} t'eega duuijim. Mag chi mok chaaug

pərëupäiwia warag hag hār hoo sim hooimajier-ram haajem. ³ Chi Hēwandum chog k'īir heer-paawai sīi pagt'äm dau p'är jēer hat'am bā hoo nłamjö sīejim hanłm, maimua hi k'ajūa sīi bæpp'ä sīejim haajem. ⁴ Soldaaun chi jēbdi t'la narr k'łłn mag hoobaawai jāp'ierr wajaugau k'a du-uip'öbaadéwi sīi warag chi meemjö jēk'łt t'up'āau hap'öbaadëjim hanaabá. ⁵ Pari mag chi soldaaun t'up'āau hap'öbaadëm hee, chi Hēwandum chogau chi hłlinag, —Hoob jāp'ierrmiet hajim hanłm. Mua k'ap'ł chirłmgui hajim hanłm, pārau Jesuuta jłr wěnłrrłm, har hamau pakuls gaai meerp'ë t'ōotarr. ⁶ Młig hich hauk'ërtarr heemua p'iidłwi petaawai ya mlig k'aba sim. Pāach dajužau hi hauk'ërtarr hee hoon bēejurauma hajim hanłm. ⁷ Magnaa hamag, Hērëubaadët, maimua hi k'apeen haar, “ya hiiu p'iidłwi pāar na Galileaag petajim, nau jamta pārau hi hooimajugui” ha jaaubaimat hajim hanłm chi Hēwandum chogau.

⁸ Ham hiek hamachig magbaawai haigmua hapuraa hıerëubaadëjim hanaabá. Jāp'ierra naajieb mamł hagjö honee naajim haajem, hamachig mag Jesús p'iidłbarm ha jaaubaawai. Mag warag k'ajap'a bā chłp wětjim haajem, maach chi k'apeenag jaauwimaag. ⁹ Mag ham heerpamjö wětumta hich Jesús ham k'īirp'ee höbérchëwi hamag saludaachëjim hanaabá. Mag hamachig hiek'abaichee hi k'aug hat'aawai hi bāk'łłt p'öbk'anaa hi bāłta hud hat'ajierram haajem, hirig jéeumamua. ¹⁰ Magbaawai hichdëu hamag, —Hoob nem hök'ö hamiet hajim hanłm. Jāg jāp'ierr wěnłrraju k'ääi, mł k'apeen haar wětwi Galileaag

wëtpi jaaubat, nau jamta hamau mΛ hooimaju ha jaaubaimat hajim hanΛm.

P'adnaan chi pörnaanag soldaaunau nem hīgk'atarr

11 Mag hich däicha hoowia chi k'apeen haar jawaan dädärk'amich, soldaaun chi jēbdi t'Λa narr k'ΛΛn heem hāaur k'ΛΛnau p'öbör hee wëtwi chi p'adnaan pörnaanag jaauwimajieram hanaabá, mag chi mok chawag pλrëupλinaa hag hār jup sim hamachdēu hootarr maimua chi Jesujā hich hauk'ërtarr hee hooba k'āidu parii haadēm. **12** MamΛ magbaawai chi p'adnaan pörnaanaujā hag bärre tagam judionaan chi t'et'emnaan t'um t'ärk'anaa hibëpjieram hanaabá, soldaaunag Jesús hiiu p'iidΛbarm higwi sëuk'a nem hīgk'apieg. Magnaa hīchab chi soldaaunau sëuk'a nem jaaubarm paarjā p'atk'on pōm p'agju hajierram haajem. **13** Ya mag hamach hap chi hiek'am harr haawai chi soldaaun wawimamua hamag magjierram hanΛm:

—Hōrag jaauwai hedaar pāach k'āi nΛmich chi k'apeen bëewiata chi hauk'ërtarr heem jīgk'a harrwi hamachdēu k'ap wai nΛm ha jaaubat hajim hanaabá. **14** Mag pāar k'āitarr gobernadorrau hūrwia pāar dāi k'aigba hamΛn, marau maachdēuchata hi dāi hiek'awi maachig paa hauju. Magbaawai pāar chig habajugui hajierram hanΛm hamag.

15 Mag, chadcha hamachig p'agbaawai, hōrag jaauwaijā, ham k'āi nΛmichta chi k'apeen bëewi jīgk'a harriierram ha jaaujim hanaabá. Magtarr haawaita hīs hewag pawiajā judionaan heyen

hagt'a Jesús chan p'iidba maach chi k'apeenauta harrwi maach jua k'ap bëp s̄ujim ha jaaujem.

Hābmiecha Jesuu hich k'apeenag nem jaau p̄atarr

(*Mr 16:14-18; Lc 24:36-49; Jn 20:19-23*)

16 Mag Marianaanau maachig Galileaagta wëtpi naajim ha jaaubaawai maach chi k'apeen t'um once Galileaag wëtjim, hich Jesuu maachig n̄api jaautarr buchagdam gaai hāba hi d̄ai hoog.

17 Maimua mam pawia ya hich Jesús warp hurum maachdēu hoop'ōbaadeewai Hēwandam chi Hayagamjö hirig j̄eeu naajim; mama mag hirig j̄eeu n̄am hee, maar k'apeen hāaur k'lanau har k'abampii naajim. **18** Mag n̄am hee warag maar haig bëewi maar d̄ai hiyāmamua magjim:

—Ya m̄ Hayau m̄lrḡ hāgt'arm k'lan d̄aijā hiek t'eeg hapināa m̄lig heegarm k'lan d̄aijā hiek t'eeg hapibarmgui hajim. **19** Magua mua pāragan, m̄ matarr k'ur pāach hap paauk'abaadee durpierr haaidbaadēt ha chiramgui hajim; magna t'umaam k'lanag hamach meupierr m̄lg pāach peerdâtarr hiekta jaaunaa chi hāk'amam k'lanagjā pāach d̄enjö m̄chta hamach Pörk'apibat hajim. Magnaa hīchab Hēwandam chi Haai t'ār gaai, chi Hiewaa t'ār gaai maimua hich Hēwandam Hak'aar t'ār gaai pör choopetat hajim, mag chi hāk'amam k'lan. **20** Mag n̄am d̄ai hīchab mua pāachig jaaujerrjö Hēwandamau nem waupi jaau-mamta hi hipierraaw aupa jaaubat hajim, hich jāg pāachdēujā m̄ hipierr wēnarramjö. M̄lan m̄chin Jōoirau m̄lg durr hi hagk'a n̄am haar hich mag

MATEO 28:20

clxxxiii

MATEO 28:20

hed hëepierr pãar däi chitajugui ha jaau pøjim
maachigcha.

Hēwandam Hiek New Testament in Woun Meu

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Woun Meu

Dialect: standard spelling

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Woun Meu

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
f93ebb7a-0e54-5698-b564-14e525ed9c9f